Gunnar Pettersson
(arbetstitel)

Memoarer 1951 - 2002

© Gunnar Pettersson 2004

Nu är det nu igen,
och nu är det nu igen,
och nuet varar fram till sedan.

Nu är det nu igen,
och nu är det nu igen,
och nuet varar fram till sedan.

Men det var inte sant,
men det var inte sant,
för däremellan kommer medan.

Men det var inte sant,
men det var inte sant,
för däremellan kommer medan.

[Anon., Flashback #137]

© Gunnar Pettersson 2004

Första kapitlet

Som så många andra i min generation föddes jag den 23 juni 1951. Tjugo år senare ringde det på telefonen. Det var John.

John Boland var poet och redaktör för vad som skulle föreställa kultursidan på The Irish Press. Jag kände honom inte särskilt väl. Det råkade sig så att jag jobbade som *runner* på tidningen sedan några månader tillbaka, men John var sällan nere på nyhetsredaktionen där jag mest höll till. Jag mötte honom i trappan eller entrén ibland, vi brukade nicka lite misstänksamt åt varandra. Han var liten och hade långt mörkt hår, och en nervöst flackande blick. Han var också Jess' föredetta, det vill säga föremig, och det gjorde Johns nuvarande flickvän Melissa ännu mer psykotiskt hämndlysten än hon normalt var.

Nu ville John veta - eller jag tror det snarare var Melissa som ville veta - om det stämde att Jess lyckats hångla fram, gud vet varifrån, en inbjudan till J.P. Dunleavys fest kommande lördag. Dunleavys fester i hans stora kåk nere i Wicklow var legendariska historier, och hur Jess lyckats bli inbjuden kunde jag inte föreställa mig. -"Ingen aning", sa jag. "Hon är inte hemma nu".

© Gunnar Pettersson 2004

Jess var en fullkomligt skamlös *hanger-on*. Hon hade träffat Bob Dylan en gång och hade ett foto på det, som hon av någon anledning gav mig. Kanske tyckte hon det var det finaste hon kunde ge bort. Dylan ser lite konfunderad ut. Jag hade sedan lång tid tillbaka slutat tycka varken bra eller illa om Jess. Men jag hade inte gjort något åt saken för vi hade fått till en rätt så behaglig tillvaro, lite småborgerlig rent av. Hon kokade gröt åt mig varje morgon innan jag gick till jobbet. Vi brukade träffas på lunchrasten. Hon gillade att få sperma i ansiktet så att hon kunde låta det torka och sedan dra av det i stora sköra flagor. Det skulle vara bra för huden, tydligen.

Det blev aldrig av med någon fest hemma hos Dunleavy för Jess' och min del. Han var ju rätt berömd, Dunleavy. Han skrev en roman, 'The Ginger Man', som många på den tiden tyckte var rolig, "en klassiker" hette det. Dunleavy är en amerikan som bosatte sig i Dublin på femtiotalet och boken handlar om en amerikan som bosatte sig i Dublin på femtiotalet. Många tyckte som sagt den var väldigt rolig. Jag har aldrig förstått varför den egna erfarenheten skulle vara ett så lyckat ämne för en roman. Det finns ju så mycket annat att skriva om.

Det var alltså min födelsedag när John ringde. Jag fattade aldrig vad han hade för avsikt med sin fråga, eller helt enkelt vad han hade med saken att göra. Kanske var det Melissa som var avundsjuk. Kanske skulle de också gå på festen och ville undvika ett sammanträffande. Melissa var en otäck kvinna, klart kapabel till massmord på civila. Jag låg lågt, för egen del.

Vi gick till Slattery's på kvällen för att fira, men jag drog iväg rätt tidigt och gick och hälsade på Dermot i stället. Dermot spelade trumpet i ett showband och bodde i en bedsit i samma hus där jag själv hyrt rum när jag först kom till Dublin, på Emor Road. Det var så jag träffade honom. Väldigt trevlig. Han introducerade mig till amfetamin också. Vad han gjorde var att knäcka en Benzedrex Inhaler® och stoppa ner den indränkta tussen i ett stort glas coca-cola. Apa smakade det, men fort gick det. När jag kom hem låg Jess och sov. Jag la mig bredvid henne och reciterade en egen version av Majakovskijs dikt om de sextio miljonerna. En väldigt lång version, den höll på fram till åtta på morgonen. Då gick Jess upp och kokade gröt. Jag kunde ju inget äta, utan gick till jobbet i stället.

Först hade jag hört mig för på The Irish Times, men där blev inget napp. Då skrev jag till The Irish Press och passade på att skicka med några utkast till ett jättelikt romanbygge jag höll på med, det skulle handla om uppförandet av katedralen i Reims på 1200-talet, och på ett eller annat sätt, oklart hur, skulle jag också få med Brechts Verfremdungseffekt i alltihopa. Jag vet inte om det var V-effekten som gjorde skillnaden, men några dagar senare blev jag kallad till

© Gunnar Pettersson 2004

anställningsintervju med en Mr. FitzGerald på deras kontor på O'Connell Street. Det stora G:et i FitzGerald var viktigt. Han var en oerhört kultiverad äldre herre ur den bildade anglo-irländska övre medelklass som alltid får en att känna sig dåligt påläst.

Hur som helst, jobbet var mitt. -"*Copy!!*" skrek reportrarna vid det stora redaktionsbordet och viftade med sina manuslappar i luften, som vita flaggor inför ett överlägset motstånd, och som man sedan sprang bort med till redigerarnas bord i rummet bredvid. Fyra gånger om dagen tog jag redaktionscykeln och åkte för att hämta parlamentsreferat från Dail Eireann, hästkapplöpningsresultat från totobyrån, pressmeddelanden från Högsta Domstolen och till sist, vid femtiden alldeles innan jag gick hem, slutkurserna från börsen. Redaktionen låg på Georges Quay. På andra sidan Liffey kunde man se Abbey Theatre. Idag finns inte Irish Press längre. Den lades ner 1995.

På Abbey Theatre jobbade en skådespelerska jag var störtförälskad i. Teaterns lilla scen hette Peacock Theatre, där Thom Tessier fick sin andra pjäs uppsatt, den hette 'Is Paul McCartney Dead?'. Nej, tror jag svaret blev. Thom och Alice var gamla vänner till Jess och bodde i en underbar takvåning på Merrion Square. I den här vevan kom Peter och Margaret Straub till Dublin, Peter för att skriva färdigt sin doktorsavhandling. Peter och Thom drog ibland iväg mig på raggartyg runt stan, ett ganska påfrestande företag, två fnissiga unga män utan sina fruar. Alice och Margaret intresserade mig egentligen mycket mer. Jag har aldrig läst vare sig Thoms eller Peters böcker, men det kanske jag borde göra. Alltid lär man sig något.

Jag har en smak av bensin kvar i munnen sedan den tiden. Av att ligga på knä mitt i natten på en landsväg i närheten av Annamoe med en plastslang i munnen, vars andra ända var nerstoppad i tanken på en Volkswagen. Och av att svära eder över Jess, som glömde tanka innan vi åkte hemifrån. Vi var tre, Jess och jag och Jim Kelly, den sjungande mattförsäljaren. Jim sjöng *come-all-ye's* på O'Donoghue's eller Slattery's nästan varenda kväll, alltid oackompanjerad, med en av de vackraste, oskolade tenorstämmor jag någonsin hört. Jag var sedan lång tid portad av Paddy O'Donoghue för mitt långa hår. Men det var å andra sidan The Dubliners också, av samma anledning, trots att det var The Dubliners som satte O'Donoghue's på kartan och gjorde Paddy rik. Paddy var en skitstövel av format.

Bensin och Guinness och fukt. Jess åkte så småningom tillbaka till Amerika, eller snarare hämtades hem av sin storebror. Familjen var orolig för henne. Det skulle jag också varit. Jag fick lämna den hemtrevliga men fuktiga källarvåningen på Waterloo Road och flyttade in i en squat på North Great Georges Street, i en del av stan där tioåringarna kedjeröker och har

© Gunnar Pettersson 2004

fyrtiosjuåringars ansikten. Jag blev inte långvarig, någon månad senare var jag tillbaka i Göteborg. I bagaget hade jag en inbjudan att komma och hälsa på Elsa-Marianne von Rosen på Storan. Jag hade skickat henne ett utkast till en balett med titeln 'Merce Cunningham Meets Bobo', som hade grekiska körer med (och Brechts Verfremdungseffekt). Jag gick på en av hennes repetitioner och upptäckte att balettdansöser, nära inpå, skrämmer vettet ur mig: det finns något själlöst aggressivt hos dem, som hos en hammare.

För några år sedan tog jag med mig Joe till Standargatan för att han skulle få se var pappa hade växt upp. Han var väl i åtta-tioårsåldern. Jag tänkte efteråt att det var en ganska konstig sak att ha gjort. Vad hade han, eller jag, för glädje av det? Jag tror inte jag är överdrivet sentimental, till exempel, och inte Joe heller. När jag berättade det för Ragnar lite senare lyste han plötsligt upp och sa: -"Du letar efter dig själv!" Det hade jag inte tänkt på. Och det ställde mig inför en annan sak: vad är det för mening med att leta efter sig själv om man inte ens hade tänkt på att just det är vad man gör? Jag bestämde mig därför för att sluta leta.

Inte bara brukade jag känna Thom Tessier och Peter Straub. Jag har sett Ezra Pound på avstånd, i Venedig 1969. Han satt i rullstol. Jag har stört Fernando Arrabal i maten. Han satt och åt middag med några gäster när jag kom och knackade på i Paris. Det visade sig att han hade glömt bort vårt avtalade möte, och nu hade han inte tid, så jag gav upp tanken på att göra en teaterpjäs av 'Sardinens begravning', en bok jag absolut älskade. Elias Canetti brukade dricka kaffe på Farquaharson's på Hampstead High Street, där jag ofta såg honom. William Empson brukade ta sig en pilsner och läsa New Statesman på The George, min lokala när jag bodde på Haverstock Hill. Jag har fått brev från Per Wästberg. En gång klev R. D. Laing ur vägen för mig på en trång fest. Jag har skakat hand med Percy Sledge[1].

På tal om vilket: Tjalle Mild var notoriskt snål med autografer. Vi var några stycken som hade varit på GAIS-Djurgården på Ullevi. Ingen av oss hade Tjalle Mild, så när han kom ut någon timma efter matchen jagade vi honom utefter Fattighusån och sedan ner i en gångtunnel. Men när vi kom upp på andra sidan fattade jag plötsligt inte var jag befann mig. Det måste ju ha varit Drottningtorget: där var Hotell Eggers, där var Posten, där Centralen. Men det var någon helt annanstans. Stan var ny. Jag stod bara och stirrade. Under tiden försvann Tjalle Mild in på Eggers.

Gunnar Gren, däremot, var alldeles för generös med autografer. Han skrev alltid på. Det rådde svår inflation på Gunnar Gren i samlarkrestar.

---

[1] Nä-hä...?

© Gunnar Pettersson 2004

Faktum är att det var så illa ställt att man ibland fick springa därifrån för att slippa få hans autograf, för man ville ju inte vara elak och tacka nej om han erbjöd. Gunnar Gren var den snällaste människan i världen.

Han slutade också sin karriär som gaisare. Klubbens elektroniska veckobrev heter "Det händer i GAIS", men det är ju det det inte gör. Svenne och jag tränade med knattelaget varje tisdag, mest på Gamla Ullevi och Valhalla. Svenne var uppriktigt sagt inte särskilt bra, han hade ingen koordination som helst, och man märkte - och Svenne själv märkte - att ledarna började tröttna på honom. En dag förklarade tränaren att truppen hade blivit för stor, så han skulle organisera en serie tester för att avgöra vem som fick stanna kvar och "vem som inte behövde komma tillbaka" som han sa. Svenne visade sig vara den ende i hela truppen som inte behövde komma tillbaka. Det var ett obeskrivligt grymt och klantigt sätt att gå tillväga, och det bara för att bespara ledarna pinsamheten i att behöva säga det till honom rakt upp och ner, utan några jävla "tester" först. Men inte nog med det. Tränaren vände sig sedan till mig och sa hur glatt som helst: - "Men *du* kommer tillbaka nästa tisdag!" Jag hade aldrig känt mig så rutten och så salig i ett och samma ögonblick. Svenne grät på 3:an på hemvägen och jag lovade honom att jag aldrig skulle gå på träningen mer. Det gjorde jag inte heller, delvis av lojalitet mot Svenne men framför allt för att denne kretin till tränare hade sabbat det för mig också, helt enkelt genom att tvinga mig välja mellan vänskap och fotboll.

Stan var ny, och där stod jag. Uppe på en vägg visade en skylt vad klockan var i "Sidney" just nu. En vagn gnisslade förbi. Jag lade ner autografalbumet i väskan och sa hejdå till de andra. Vad kan jag ha varit, tolv-tretton? Helst av allt ville jag åka till Skottland, som jag var fixerad av. Mina visuella hållpunkter här var teveserien 'Dr. Finlays journal' och bilderna i en bok, 'Skottland i närbild' av Bengt Göran Gauffin, särskilt en på en liten fiskarby i regnet. Regn hade mycket med Skottland att göra, kände jag på mig. Det regnade alltid i 'Dr. Finlays journal', till exempel. Jag hade köpt en bok med alla klanernas tartanmönster, deras historia, deras stridsrop, och så vidare. I en annons i boken stod det att man kunde skriva till House of Scotland, en affär i London, för att få reda på vilken klan man tillhörde om ens efternamn händelsevis inte fanns med i boken. Jag skrev och frågade vilken klan "Pettersson" tillhörde. "MacGregor" blev svaret. Jag var tveksam till detta, och beslöt att vänta med inköpet av en MacGregorkilt, som de samtidigt erbjöd till ett rimligt pris. Vad det hela handlade om var ju i själva verket ett svärmeri för högländerna, något som jag lite senare - och lite förnärmat - insåg att jag delat med många andra genom den europeiska kulturhistorien. Jag tror nådastöten

© Gunnar Pettersson 2004

kom när vi läste om Ossians Sånger i skolan, ett bedrägeri som jag kände att jag på något fjärran sätt varit delaktig i.

Ungefär trettio år senare kom jag till högländerna för första gången. Det såg naturligtvis ut precis så som jag hade föreställt mig i min vildaste, tolvåriga, svärmiska fantasi.

Under lärarstrejken 1966 blev jag svartfot. Jag gick då i 9:an på Kungsladugårdsskolan. Elevrådet, som Hardy Olson och jag hade tagit över som sekreterare respektive ordförande, beslutade att vi skulle fortsätta undervisningen på skolan, enligt principen att dårarna tar över dårhuset: tanken var att alla niorna skulle undervisa alla sjuorna och åttorna. Roligare hade vi aldrig haft, fötterna på katedern, domderande åt småungarna, "Nu är det rast!" Vi fick också stöd från Svartfotcentralen på Samskolan: det kom en Fredrik Bogner-Playboy och hälsade på och uppmuntrade oss att fortsätta. Han var väl sexton-sjutton, och såg ut då som Carl Bildt gör nu. Det hela var en oerhört skum affär, egentligen. Lärare ringde hotfulla samtal hem till oss. Hardy och jag åkte upp till Stockholm för den stora elevdemonstrationen och ett plakat jag hade målat kom med i Tidningen Vi: det stod "Vi orkar inte längre" på det. Hardy och jag lät elevrådets kassa betala tågbiljetterna, och när vi kom tillbaka till skolan hade några andra nior börjat viska om korruption. Strax före nästa möte med elevrådet sa Hardy att han hört talas om något som hette "styrelsens ansvarsfrihet" och att vi borde smyga in det först på dagordningen, för då kunde ingen komma åt oss. - "Fint," sa jag och lade på pokeransiktet och klubbade igenom det, inga problem.

Följande år började jag på Hvitfeldtska, precis som Sverige lade om till högertrafik. Hasse Nilsson och jag hade just lagt om till vänster. På Hvitfeldtska försökte vi ta över en gammal förening som hette Pro Patria och som hade ett fint mötesrum, med bibliotek och fåtöljer och, förmodade vi, en god och patriotisk kassa någonstans. Men de kom på oss, och vi blev utröstade av några extrainkallade Patrik Bogner-Playboy. Det var synd, egentligen, för vi hade tänkt göra Pro Patria till en socialistisk diskussionsklubb och redaktion för vår skoltidning Jakobinen, som dessvärre bara kom ut med ett nummer. På mittuppslaget hade vi nämligen tryckt en kopia av ett FNL-flygblad om äggkastningen mot den nye amerikanske ambassadören, som hette Holland, där det inte omotiverat påpekades att det var skillnad på ägg och napalm. Vi blev uppkallade till rektor, som misstänkte infiltration av utomstående vänsterelement på Jakobinen, vilket han gjorde alldeles rätt i: vi hade direkt stöd från en lokal FNL-grupp och från en socialistisk diskussionskrets som möttes hemma hos Ulf Wideström varje vecka. -"Nu får det vara slut med det här," sa rektorn. Vi stoppade in det under rubriken "fascistisk repression" och

© Gunnar Pettersson 2004

lade ner tidningen, fast inte så ovilligt egentligen, för det var brant uppförsbacke på Hvitfeldtska vad gällde klassmedvetandet. Det fanns helt enkelt för mycket av den varan, men av fel sort. Pojklatineriet, känslan att Hvitfeldtska var Samskolan Lite, levde fortfarande kvar. Det här var till exempel första läsåret skolan tog emot flickor. Den ende Hasse och jag lyckades rekrytera till vänsteroppositionen var min klasskamrat, tillika Jakobinens sportredaktör, Åke Strand, som idag är aktiv i Masthuggets BK, vars ordförande är Håkan Sandblad, som regisserade tre av mina radiopjäser på åttiotalet[2]. Jo du...

Det här är vad jag lärt mig av litteraturen. Av Charles Dickens har jag lärt mig att Mr Toots än idag trånar efter Florence Dombey och att det fortfarande ingen betydelse har. Av Charles M. Schulz har jag lärt mig att alltid hitta något att läsa *innan* man häller på mjölken på cornflakesen, annars hinner de bli blöta. Av Emily Dickinson har jag lärt mig fångenskapens sång, av Ragnar Strömberg trädens latin. Av Flann O'Brien har jag lärt mig att handskas försiktigt med snyftventiler. Av Paul Celan har jag lärt mig kärleksdikterna utantill, av John Ashbery varför snöskor är till för snön, av Ernest Hemingway varför Herren kunde varit min herde ("I shall not want Him for long"). Av Herman Melville har jag lärt mig att vara på min vakt mot ett gråtande folk när de bär på en hand av järn. Av Pär Rådström har jag lärt mig vad mammor och pappor är till för (inte mycket). Av Stendhal har jag lärt mig politik, av Gertrude Stein en tilltro till det kringliggande, av Henry Green en tröst i det stillatigande. Av Peter Weiss har jag inte lärt mig ett jävla dugg. Av Povel Ramel har jag lärt mig namnen på ett flertal sanna djur. Av Franz Kafka har jag lärt mig att hålla ett öga på periferin när andra pratar om arbete och sorg. Av SAOL har jag lärt mig att "ett slags fisk" och "en slags fisk" båda är korrekta. Av Jonathan Swift har jag lärt mig lyssna. Av Georg Trakl har jag lärt mig sömnens geografi, av Eva Runefelt vakandets. Allt annat har jag hämtat ur dagens tidning.

Inte långt efter att jag visat Standargatan för Joe ramlade jag in i en depression som hette Hasse Alfredsson. Det här är alltså början/mitten av 90-talet, en period vars knutpunkt är min pappas död i augusti 1993. Men Alfredsson lärde mig till slut ingenting, inte ett skvatt. Den var bara en plåga, dov och dum. Allt gick åt helvete i ett par år. Joan var förbannad för att den ekonomiska krisen tvingat henne sluta läsa konsthistoria och ägna sig åt affärerna igen. Och förstås förbannad på mig för att jag inte fick tummen ur. Jag skällde ständigt på Joe för att han bara åkte omkring och drev så jävla planlöst i

[2] Å fan...

© Gunnar Pettersson 2004

stället för att ställa sig i passningsläge, ta till sig pucken och dra upp ett ordentlig anfall på vänsterkanten. Ett utbrott av akut kretinism på Moderna Tider förde med sig att en essäsamling som skulle komma ut lagom till riksdagsvalet 1994 blev försenad i över ett år och därmed förlorade vad relevans den nu haft. Det var fullt tjosan alltså. Men tack och lov finns det ju narkotika.

Jag behövde en berättelse, en historia och en struktur, och fann den till slut i Kreugeraffären, detta mycket tack vare Ingemar Ejve. Jag blev fixerad av lördagsmorgonen den 12 mars 1932 i Paris: de tusentals människorna ute på gatorna för att se Aristide Briands begravning, den solida tystnad som belägrade våningen, telefonen som bara ringde, kroppens underliga ställning på sängen: raklång, praktiskt taget i givakt. Joan och jag åkte till Paris någon gång i den här vevan och jag tog mig ner till Kreugers våningshus mitt emot Grand Palais. Det var en regnig och ruskig kväll, men ändå stod ett fönster i våningen vidöppet. Inget ljus syntes därinne. Jag stod i en busskur på andra sidan gatan en lång stund. Ingen verkade vara hemma.

Varför tog jag mig för något sådant? Det här börjar likna Standargatan igen. Jag har något konstigt behov av att gå och titta på våningshus där det bott någon som betyder något: jag, Ivar Kreuger. Det var samma med Gustaf Ericsson: jag gick och tittade på Rörstrandsgatan 18 i Stockholm, där familjen bodde under första världskriget, och Hertig Karls Allé 28 i Örebro, där han växte upp. När Elias Canetti fick Nobelpriset ringde Aftonbladet och bad mig rusa upp och knacka på i hans hus på Thurlow Road för en kommentar. Det satt en lapp på dörren att ingen var hemma. Aftonbladet ville ha en bild på lappen, så jag ringde Alan, som kom och plåtade. Sedan rusade vi ner till Reuters och fick rullen överförd till Stockholm, rullen med bilder på lappen där det stod att ingen var hemma hos nobelpristagaren Canetti.

Ingemar Ejve och jag skulle skriva en Kreugerfilm och fick pengar av Filminstitutet. Men det sket sig till slut, till stor del för att Lars Molin samtidigt satt igång med sin teveserie. Jag fann också att jag har svårt att skriva för visuella media. Jag tror jag hör bättre än jag ser. Allra bäst är jag på manualer. Instruktionerna jag skrev för min mamma om hur man tar sig från gaten till ankomsthallen på Heathrows Terminal 3 är ett mönster av klarhet och koncishet, jag känner fortfarande en rysning av välbehag när jag läser igenom dem. En av de få jag stött på som kan mäta sig med mig i fråga om manualkonstnärskap är Alan Staniforth - som skrev AddMail, ett program för Eudora som imiterade POP3 innan POP3 blev standard - vilket är så mycket mer anmärkningsvärt med tanke på att programmerare ofta har sådana svårigheter att få ihop orden "god" och "jul" till en sammanhängande mening.

© Gunnar Pettersson 2004

En del påstår att man kan lära sig se, rent berättartekniskt, och det kan nog vara sant. Jag kanske borde gå någon kurs. Å andra sidan, om man redan kan spela banjo, varför då snegla på en tuba?

Vi flyttade från Standargatan 1957, till Högsbo, som brukade kallas Gamla Högsbo trots att det var så nytt. 1948 byggdes de första husen, i den vanliga efterkrigsstilen med trevåningslängor i gult tegel och betsade ytterdörrar. Man kallar det egentligen Gamla Högsbo för att skilja det från Högsbohöjd, som byggdes senare, väster därom. När vi flyttade dit kunde man fortfarande se kor gå omkring och beta i Svaleboskogen. Inte långt därifrån, i Kaverös, fångade polisen Clark Olofsson någon gång på sextiotalet. Egentligen var det ett perfekt ställe att växa upp: mycket småbarnsfamiljer, skogen alldeles utanför sovrumsfönstret, där Svarta Damen sas gå omkring i röda skor, och HSB-välfärdens alla små inrättningar för vår kollektiva trevnad: hobbyrum, bordtennisbord, gräsmattor, och ett skyddsrum i varje källare där man kunde gömma sig när Armageddon kom. Jag lekte mest med Lars Andersson, Anders Asting och Svenne Hansson, gaisaren-som-inte-blev. Granne med Lars på Späckhuggaregatan bodde Barbro Karlén, som var tre år yngre än oss och som fick en diktsamling publicerad när hon bara var tretton. Jag blev ruskigt avundsjuk för nyheten kom precis när jag stod i färd med att flytta hemifrån och inkräktade på mina egna, om än vaga, konstnärsdrömmar. Fast, det ska också sägas, det var en avundsjuka som mattades avsevärt när jag fick reda på att hon också var religiös, för då kunde ju inte dikterna vart nåt bra.

HSB-Högsbo var för oss, som för de flesta andra som bodde där, en ankomst, ett lyft från det skumma, dystra, trånga Majorna - som jag saknade så mycket mer intensivt för att jag upplevde Standargatan mer med mina fem sinnen, snarare än som hanterbar hågkomst: lukten inne i Lennarts pappas ostbil, Gripsholms tuta när den lade ut från Amerikakajen, tystnaden och doften inne på folkbiblioteket på Karl Johansgatan, synen av Mördaren som bodde på andra sidan gatan, alla den tidiga barndomens kopparmynt. Det verkar på sätt och vis helt konsekvent, och inte enbart en följd av hur bostadsmarknaden såg ut på den tiden, att när vår generation lämnade den HSB-värld vi växt upp i så flyttade vi in i just de rivningslägenheter som våra föräldrar med sådan lättnad och framtidstro lämnat bakom sig. Olof flyttade till och med tillbaka till Majorna, till Kommendörsgatan. Min egna första lägenhet låg på Snickargatan i Landala. Farbror Åke sa till pappa att han inte förstod hur vi kunde flytta tillbaka till slummen, när vi sett med egna ögon hur fint HSB hade gjort det för oss. Jag förstod naturligtvis vad han menade. Men annat vägde tyngre, förmodligen en kombination av flyktromantik och hyror på 63:- i månaden. Vi levde ju i en brytningstid, när man kunde ta av det gamla eller ta

© Gunnar Pettersson 2004

av det nya allt efter hur ens fördomar, ambitioner och plånbok dikterade. Pappa var långt ifrån ensam om att inte bara bygga sig en sommarstuga med alla de monderniteter han hade råd och lust med, utan att samtidigt leva sig in i rollen som torpare på sitt hemman, vilket ju inte ens kvalificerade sig som en bukolisk fantasi, som ett nostaligiskt projekt, eftersom det i högsta grad fortfarande var verklighet då.

Huset jag bor i nu är en fyravånings tegelkåk byggd 1846, i mitten av en länga på tio identiska hus. Den ligger i utkanten av de gamla järnvägsarbetarområdena norr om King's Cross och St. Pancras. Jag har mitt arbetsrum på översta våningen, med utsikt över Haverstockgymnasiet, toppen av Post Office Tower och östra flygkorridoren in till Heathrow. Jag har en PowerBook G3, med en Epson Stylus färgskrivare, en floppytillsats och en Zip-drive. Jag har en hund som heter Blue. Jag har två svarta kostymer och en blå, ett rockmärke med Mosfilms emblem, tre VISA-kort och ett Switchkort. Jag har en ovana att bli förälskad titt som tätt. En gång hade jag en stor samling tändsticksaskar med snygga etiketter, men dem gav jag bort till Nico Bergmarks lillebror. Jag har två par glasögon, ett söndrigt men användbart och ett med ofärgade bågar. Jag har alla När Var Hur från 1981 och framåt, en pytteliten etsning av Altoon Sultan med motiv från Innisfree, och ett par skridskor (Bauer) som jag inte använt på år och dag. Jag har en gitarr på Mallorca. Jag har tillgodohavanden hos Aspingtons Antikvariat i Stockholm, hos Lundquists i Göteborg och Walden Books i London. Jag har elementet på, för det är snart november. Jag har en obetald gasräkning, en blå mapp med mina gamla tidningsartiklar, och en söndrig telefon som jag borde lämna tillbaka till BT eftersom jag fortfarande betalar abonnemang på den. Jag har länge velat åka till Italien igen[3] En pudel, en stor.[4] Nä, för fan.

En sommardag för trettio år sedan låg jag i solen på en grässlänt på Innisfree och pratade med Diane. Hon kunde hela dikten utantill: *I will arise and go now, and go to Innisfree / And a small cabin build there, of clay and wattles made...* Jag trodde det skulle låta fel med hennes New York-twang, men det gjorde det inte, det lät faktiskt förvånansvärt rätt. Jag har aldrig lyckats ta till mig Yeats, i det stora hela[5]. Vissa strofer, kanske. *For what is this rough beast / Its hour come at last / Slouching towards Bethlehem to be born / to be born* är ju väldigt bra, till exempel. Jag tror inte Diane var så där förtjust heller, egentligen, hon var mest där för att hennes professor hade sagt att det skulle se bra ut på CV:n att hon

---

[3] Vad är det för hund?

[4] Inte nån sån där gläfsig liten jävel..?

[5] Ford Madox Ford om Yeats: *"I hate and do still hate, people who poke about among legends and insist on the charm of remote islands".*

© Gunnar Pettersson 2004

varit på The Yeats Summer School. Diane var en av de kåtaste kvinnor jag någonsin träffat. Man behövde bara lägga handen lite lätt mellan benen så blev hon så plaskvåt att det trängde igenom jeansen. Hon fick låna min kavaj för att skyla sig. På Innisfree kan man inte göra mycket annat än ligga och titta. Det är obeskrivligt vackert. Vi stannade kvar till sent på kvällen. De andra ville att vi skulle ro i kapp tillbaka till Sligo, men det ville inte vi. Jag såg ön långsamt försvinna i mörkret framför mig, medan Diane låg i fören och tittade på ljusen i stan som kom närmare. Det var fortfarande varmt i luften. Vi sa inte mycket förrän vi kom fram.

Jag kan inte för mitt liv komma ihåg vad hotellet hette där alla bodde. Det låg nere vid hamnen, en rätt stor vit byggnad. När jag sökte på nätet nyss fann jag i stort sett bara ett hotell i Sligo, som heter The Clarence, men det är en liten mörk tegelbyggnad. Kanske det inte finns längre. Alla brukade äta frukost vid ett stort runt bord i matsalen, det vill säga de som var vid medvetande före klockan 10, och det var man bara om man var "a *good* drinker", som Brendan Behans mamma en gång, med tung emfas, beskrev sin son. James Simmons grälade ständigt med sin fru, men hans uppläsningar var roligare. Michael Longley verkade alltid sömnig, och läste sömnigt sina sömniga dikter. John Montague liknade mest en snäll läroverksadjunkt. Han bjöd mig lift till Donegal i sin vita bil, men jag skulle åt andra hållet, tillbaka till Dublin. Brendan Kennelly, som jag kände lite grand från Trinity College, var handledare åt en liten gredelin judinna, Niema, som jag träffade för första gången just vid frukostbordet på hotellet som kanske inte finns mer.

Niema hade fått stipendium från Canada Council för att skriva en doktorsavhandling om dansens roll i Yeats' dramatik, men den blev hon aldrig färdig med. Något år senare satte hon i alla fall upp en av Yeats' kortpjäser, 'At The Hawk's Well', på en klubb/friteater som hette The Howff på Regents Park Road i London. Cedric Smith spelade Den Gamle Mannen, medan Brian Stavechney, som Den Unge Mannen, stod för det huvudsakliga dansinslaget. Brian är ett levande argument för varför man ska hata pantomim. Jag hälsade på honom i Paris en gång när han studerade för Etienne Decroux och har sällan hört så mycket strunt i mitt liv, särskilt inte från folk som gjort det till en konst att hålla käften. Inte långt senare åkte Brian och Niema till Grekland. Halvvägs dit annonserade han plötsligt att han bestämt sig för att inte prata under ett helt år framåt, utan tänkte låta "kroppen" uttrycka vad han ville säga. Sen sa han inget mer. Veckorna gick, och blev till månader, och Niema blev förstås rasande till slut. Att hon inte ströp honom förtjänar hon nån slags medalj för.

Jag bodde i Kilburn, hos Niema, när jag först kom till London 1972. Men jag levde på The Howff och Dingwall's. Det jobbade en vidbränd libanes bakom

© Gunnar Pettersson 2004

baren på The Howff. Han hade nämligen en flickvän som, när hon fått nog av hans knullaruntande, tog hämnd genom att hälla en kastrull med kokande olivolja i skrevet på honom när han låg och sov. Smärtan var så intensiv att kroppen blev till en hård fjäder som smätte rakt ut genom sovrumsfönstret, krossat glas och allt. Vad som räddade livet på honom var att det var vinter och låg snö på marken. Jo, jag vet att det här låter som Tom och Jerry - *pschhhhhhh*-ljudet när han träffar snön, ångan som stiger upp runt höfterna, den saligt lättade minen - men det är sant. Jag har tre oberoende vittnesmål, som alla sett hans ärrade mittparti. Ändå var han ständigt på hugget, helt ovis av skadan, och hade alltid sällskap med sig hem efter stängningsdags, ibland två, ibland tre på samma gång.

En annan krympling, Ian Dury - allmän *diamond geezer*, "Kilburn" i Kilburn and the High Roads - spelade på Dingwall's var och varannan kväll. The High Roads var ett av de bästa pubrockbanden som fanns, och de blev inte ju sämre när de blev The Blockheads heller. Den enda gången jag gått på en idolbegravning var när Ian Dury dog häromåret, det vill säga jag stod på gatan utanför kyrkogården med alla andra och tittade på när kortegen rullade in. *What*, som han själv uttryckte det, *a waste*. När The High Roads inte spelade på Dingwall's brukade det vara Red Hot Chili Peppers, som inte var samma Red Hot Chili Peppers som finns idag, tror jag i alla fall. Det här var ett rätt så risigt rhythm'n'bluesband med en sångare med långt rött hår som bodde i samma squat som Gun och John på Elm Tree Road, en lyxvilla alldeles under huvudläktaren på Lord's Cricket Ground. Det var också i den här vevan jag började skriva, utan Verfremdungseffekter. Jag fick tre artiklar publicerade i Musikens Makt: en om Gil Scott-Heron, en om Notting Hill-kravallerna, och en om Elvis. Det hade då blivit 1976.

För brödfödan undervisade jag i svenska, dels på en skola som hette Language Studies på James Street, dels gav jag privatlektioner hemma. Jag hade satt in en annons i Time Out. En av de få som svarade på den, som jag trodde fattade att "Swedish lessons" inte handlade om intimmassage, var en ung, blek, musfärgad flicka som hette Helen och som bara fnissade hela tiden. Jag undrade ju vad det var med henne. "En smörgås med ost" fick hon aldrig något grepp om, det ville sig helt enkelt inte. Varenda gång hon kom sa hon: "*I've been a naughty girl, I've not done my homework...*". Först suckade jag bara och serverade upp ännu en omgång smörgås med ost. Men snart ramlade poletten ner. "*...so are you going to spank me now?*" fnissade hon till slut, det var väl tredje eller fjärde lektionen. Nu ska det med en gång sägas att SM-burken aldrig stått längst fram på erotikhyllan i mitt personliga skafferi. Men, som Sir Thomas Beecham sa, "Man ska pröva allting en gång, utom incest och folkdans". Helen

© Gunnar Pettersson 2004

föredrog att ligga över mina knän med rumpan bar, vilket var jävla obekvämt för mig, särskilt om jag nu skulle vara sadist, för en sadist kan ju inte ha det obekvämt. Handflatan dög inte heller, så efter mycket om och men hittade jag en Esselte-linjal som var bättre. -"*You naughty, naughty girl!*" fick jag säga, om och om igen, och så tre pang med linjalen. -"*Oops, sorry*" sa jag när jag tyckte det kanske blev för hårt. -"*No, no, no...!*" frustade Helen. -"*No what?*" undrade jag. -"*No.. sorry... more!*" Som tur var hade hon sitt eget vaselin med sig - jag har aldrig i mitt liv köpt en burk vaselin och tänker aldrig göra det heller - och det slutade med att jag fick smörja in hennes illröda rumpa. Efteråt lärde jag henne alla fula ord jag kunde på svenska, men hon var lika dålig på dem som hon var på ostmackan.

En annan av mina elever var en överste vid flygvapnet som skulle bli attaché vid Stockholmsambassaden: sextioårsåldern, tweedkavaj och stickad slips, rödsprängda kinder, Sir Bufton Tufton rakt igenom. Dessutom en utomordentligt trevlig människa, och en av mina bästa elever. Jag brukade ägna en lektion åt namnen på kroppsdelarna och hade till och med skaffat en plansch, diskret nog också för Sir Bufton, tyckte jag. -"Idag ska vi tala lite grand om kroppsdelar, till exempel armar och be-..." började jag, men översten satte genast upp handen. -"*Doesn't interest me in the slightest. Let's talk about cars instead*". Och det var inte ett förslag, det var en order. Han ville absolut inget veta om kroppen och kroppsdelarna på svenska och det kan man i och för sig förstå, under omständigheterna. Det var ju Ulla Jacobsson som uppfann kroppen, i 'Hon dansade en sommar', en händelse som heller inte låg så värst långt tillbaka i tiden. Jag tror ämnet helt enkelt var för aktuellt för översten. Ett senkommet, naket påfund. Engelsmännens inställning till sex - till skillnad från deras sexualliv - har egentligen inte förändrats särskilt mycket sedan den viktorianske upptäcksresanden Sir Richard Burton kom in i sängkammaren på sin bröllopsnatt och fann sin hustru i sängen kloroformerad och sanslös, och med en lapp på kudden där det stod "Mamma säger att du får göra precis vad du vill".

Ragnar Strömberg fick syn på min Elvisartikel i Musikens Makt och föreslog att jag skulle skriva något liknande för Författarförlagets tidskrift Tidskrift, där han satt med i redaktionen. Men, som vanligt, när det regnar Nobelpris har den fattige ingen frack. Jag hade ingen svensk skrivmaskin och nu med min första riktiga beställning tyckte jag jag hade kommit förbi stadiet med inritade prickar över å, ä, ö i mina manuskript. Det såg inte professionellt ut. Men hur jag än sprang runt hittade jag ingen: inte på snorkiga ambassaden, inte på svenskainstitutionen på UCL (som verkade ha gått under jorden) och inte på de svenska korrarnas kontor på Bouverie Street (de var ute på lunch

© Gunnar Pettersson 2004

allihop). Till slut tog jag mod till mig och ringde Torsten Ehrenmark, som var den godmodiga vänligheten själv och hade en gammal Olivetti jag fick låna hur länge jag ville.

För egen del placerar jag Ehrenmark på en mycket aktningsvärd bronsplats i den svenska kåsörtoppen, och inte bara för att han lånade mig sin reservmaskin. Guldet går förstås till geniet Red Top. På andra plats sätter jag, lite motvilligt, Cello. Motvilligt, därför att hans universum är så litet, hans hemtamhet, hans hustrur och husdjur, hans uschiga modernitetsfobier - men det uppvägs å andra sidan av hans villiga slaveri under ordvitsarnas herravälde, hans mästarhand med förkortningarnas och skiljetecknens magi: "Bonden hade tagit rast länge nog, nu skulle han ut o.s.v." Kar de Mumma, däremot, förstod jag mig aldrig på. Det mesta gick väl förlorat i översättningen. Jolo diskvalificerar sig genom att inte vara någon genuin kåsör, utan en författare som också råkade skriva kåserier. Han var lite för för bra[6]. Hon kom inte tillbaka nåt mer.

Nackdelarna med att ha bott i England i tjugonio år. Att till stor del ha missat den ryska hockeyns storhetstid under sent sjuttiotal och tidigt åttiotal. Att ha en familj och vänkrets som aldrig läst ett ord av det jag skrivit på svenska ("Det är väl snarare en fördel" - Nils Schwarz, Expressen). Att behöva ringa dyra utlandssamtal till Ragnar för att få reda på vem Nils Schwarz är, särskilt som det då visar sig att Ragnar inte vet han heller. Att ha haft Palmetraumat på en dimensions avstånd så att jag aldrig tyckte mig få fullt grepp om det. Att Margaret Thatcher. Att ha undgått chansen att manövrera mig in i en maktposition i Göteborgs Atlet- och Idrottssällskap för att med järnhand leda en anrik och stolt fotbollsklubb till de stratosfäriska höjder där den rätteligen hör hemma. Att läsa Damernas Värld och inte känna igen ett enda ansikte bortsett från Käbi Läretei. Att ha vant mig vid (a) skitiga gator, (b) bröd som ser ut och smakar som skumgummi, och (c) tanken att Tariq Ali är någon som kan tas på fullt allvar. Att behöva se Joe gå igenom ett statligt skolsystem som fortfarande är satt på undantag, medan privatskolorna får skumma gräddan av en lärarkår utbildad för skattepengar, samtidigt som de själva slipper betala skatt på sina enorma inkomster eftersom de är (ursäkta mig?) "välgörenhetsinrättningar". Att inte ha sett Ingemar Stenmarks andlöst gracila åkningar mer än ett fåtal gånger. Att inte ha fått reda på att Norman Tipton, Alice Crosby och Farzad Basoft hade dött förrän det var för sent. Att inte bara ha sett pajasen Arthur Scargill marchera rakt in i Thatcherregeringens fälla 1984 och leda National Union of Mineworkers till ett av

---

[6] Vad hände med den där Helen, förresten...?

© Gunnar Pettersson 2004

fackföreningsrörelsens mest förutsägbara och bittraste nederlag någonsin, utan att dessutom se honom idag strutta omkring och låtsas som om historien gett honom rätt.

Farzad Basoft var mellanösternskribent på Observer. Det var i början av 1989, jag höll på med en recension av en ytterligt skum bok om Palmemordet, 'Death of a Statesman' av pseudonymen Ruth Freeman. I boken påstods den irakiska säkerhetstjänsten Mukhabarat ligga bakom mordet, men resonemanget höll inte ens för den mest ytliga granskning. Det handlade helt enkelt om ett förvånansvärt klantigt desinformationsförsök. Jag visste vilka de båda författarna var som dolde sig bakom pseudonymen - en svensk och en engelsman - men det var svårare att bestämma vem deras uppdragsgivare kunde ha varit. Med tanke på Gulfkriget gjorde jag en gissning på Iran, men Farzad skakade genast på huvudet. -"Osannolikt," sa han. "Dom har för det första inte sådana resurser. Sedan är inte desinformation något som iranierna är särskilt bra på, eller ens intresserade av." Han gjorde en paus. "Det är ju däremot israelerna. Dom har ju också ett särskilt gott öga till Irak. Jag skulle tippa att Israel finns med nånstans i bakgrunden..."

Jag gjorde inte något större nummer av Farzads spekulation när jag väl skrev recensionen, men jag önskar på sätt och vis att jag hade gjort det. Vem vet, det kanske hade gjort någon skillnad. Något halvår senare blev han arresterad i Irak, tillsammans med en engelsk sjuksköterska som arbetade i landet. Han hade tagit sig in inkognito, vad jag minns för att undersöka Saddam Husseins kärnvapenprogram. Processen gick fruktansvärt fort, Observers kampanj för att få honom fri hade knappt hunnit komma igång, förrän han avrättades som "israelisk spion". Anklagelsen var förstås befängd, uppdiktad, och jag hade bevis på att det inte var sant. Fast det var ju inget bevis alls. Det är Kafkas periferi igen. Att Farzad sa vad han sa om Israel under vårt samtal är en sak, och för mig övertygande nog om hans oskyldighet, om jag nu skulle behöva övertygas. *Hur* han sa det, däremot, hur han satt och hur han såg ut när han sa det, vad han gjorde (drack kaffe och Perrier, plockade upp smulor från bordet) medan han sa det, ställer saken utom allt tvivel. Kalla det en hopplös vetskap.

Jag har för mig att jag träffade Farzad på någon av Alvar Alsterdals saliga blandningar på Marylebone Road. Där var alltid någon östeuropeisk intellektuell som just hade flytt över någon gräns, någon talmudlärd med plirande ögon och näsvisa frågor, någon svensk socialdemokrat i nyköpt överrock från Burbery. Ibland kom Cy Fox, en gammal Reuterräv och Wyndham Lewis-kännare. Eller Andrew Brown, sketchwriter på Independent, som i många år bodde i Lilla Edet, av alla ställen på jorden. Och mitt i alltihopa,

© Gunnar Pettersson 2004

Stefan Andhé. Alvar själv tassade omkring i sina diskreta svarta tennisskor, som han alltid hade på sig, vad det än råkade vara för tillställning. Som pressattaché var han enastående, och oerhört bra på att göra sig sin egen tid, en svår konst inom diplomatin. Ofta när det ringde någon svensk journalist som ville ha hjälp svarade Alvar att han tyvärr bara var där för att serva brittiska journalister. Ringde någon brittisk journalist sa han tvärtom. På så vis kunde han fortsätta läsa Lenin ostörd. Ett av de mest bisarra av många bisarra ögonblick jag upplevt i samband med Alvar var under minneshögtiden vi arrangerade för honom i St. Bride's på Fleet Street, när Stefan Andhé läste - perfekt, och med djup inlevelse - Ekelöfs hymn till socialismen 'En värld är varje människa'. Alvar var en av de få konturerna i en i övrigt ganska diffus svensk diplomatkår i London. En annan var Lars-Åke Nilsson, men också han gick ju bort i förtid.

En gång hade Cy med sig Alvar till Wyndham Lewis-Sällskapets årsmöte, som brukar hållas i ett trångt sammanträdesrum på ett advokatkontor i Victoria den första fredagen i juli. Abstrus konversation och gott om rödvin: Alvar stortrivdes i sällskap av den här typen. Jag tror rent av att hans värld-efter-denna består av ett aldrig avslutat årsmöte i ett litterärt sällskap ägnat en modernist som ingen av deltagarna någonsin har hört talas om, men vars renommé de tänker försvara till döddagar. WLS:s möten har också en särskild dragningskraft på den mer rättshaveristiska falangen bland Lewis' beundrare, de som ständigt gnäller om att James Joyce, och särskilt hatobjektet Virginia Woolf, får så mycket uppmärksamhet. Jag har inte brytt mig om att gå på Lewismötena på några år nu, egentligen inte sedan Cy gick i pension och flyttade tillbaka till Toronto, och Sällskapet samtidigt (men utan något samband dem emellan...) började visa oroväckande tecken på effektivitet och framåtanda. Orden "A Tate Retrospective" brukade vara vår hopplösa dröm, vår mantra, vårt "Nästa år i Jerusalem!" Nu ser det till och med ut som det ska bli verklighet. Så får det ju inte gå till. Nån jävla oordning måste det ju vara i partiet.

Bo Cavefors var den som styrde mig i riktning mot Lewis. Jag hälsade på honom i Merano 1980 när jag forskade för en roman som utspelade sig i Italien och var löst baserad på en period i Ezra Pounds liv. Det var hemma hos Cavefors jag fick se en syn som än idag kan dyka upp i mina våtdrömmar: hans Poundsamling. Där var förstaupplagor av precis allting, de flesta i sagolikt skick, till och med saker jag inte ens visste existerade, och många med personliga dedikationer. Som privatsamling var den sannolikt oöverträffad. Många år senare ville han sälja den och eftersom London tedde sig som den naturligaste marknaden för något sådant bad han mig sondera terrängen.

© Gunnar Pettersson 2004

Vilket jag också gjorde, med glädje, för det är inte varje dag man får chansen att bli populär bland antikvariathandlare när man har något att sälja, om så bara som ombud, och jag har Cavefors att tacka för det ypperliga nöjet att se dem svettas hinkvis i ansträngningen att inte verka alltför intresserade. Till slut, klokt nog skulle jag tro, valde han att sälja dem genom Sotheby's, i två omgångar.

Hur mycket han nu fick för dem så skulle han fått betydligt mer idag. Det har gått ruskig inflation i Poundpriser de senaste tio-femton åren. Och Joyce ska vi inte prata om. Faktum är att hela "Modern Firsts"-industrin verkar ha fått fnatt. Vem i helvete är det som betalar £150 för Rushdies 'Midnight's Children', eller Martin Amis' 'The Rachel Papers'? Någon måste det vara, för sådana är priserna. Utom, signifikativt nog, vad gäller Wyndham Lewis, vilket retar gallfeber på rättshaveristerna. De brukar gå omkring på antikvariaten och klaga på att priserna på förstaupplagor av Lewis är alldeles för lågt satta. "Pris efter rang", är deras harmsna paroll. Och det är väl just det som är problemet. När jag började köpa Lewis kunde man få tag i de allra flesta kring tio-femton pund - till och med en komplett svit av 'Timon of Athens' kostade inte mycket mer än tusen pund - och de har inte gått upp nämnvärt sedan dess. Den kloke bör passa på.

Joe gjorde mig outsägligt stolt när han i fjorton-femtonårsåldern visade sig ha ärvt en attityd jag själv hade i den åldern, nämligen att betrakta böcker som statusobjekt, eller snarare accessoarer, som det inte är så där förfärligt nödvändigt att läsa egentligen. Tjocka böcker med liten text brukar vara den första förälskelsen, det första blosset på jonnen. Sedan avancerar man till de obskyra titlarnas heroin. Jag brukade ha svåra ryska romaner och Jean-Paul Sartre liggande på mitt skrivbord, olästa men imponerande. Joe brukade köpa både tjocka och obskyra Unix-manualer, men senare gjorde han mig lite besviken genom att faktiskt också läsa dem. Det här är ett av de livsstilsområden där man måste sky övertydligheten som pesten. Att försöka briljera är fatalt, diskretion är allt. Låt bara halva bokryggen synas i väskan. Sitt aldrig med boken upprätt så att omgivningen kan se pärmen *för* lätt. När någon frågar vad man läser, säg det aldrig till dem, ge dem bara boken med en avmätt gest. Bara när man nått en avancerad nivå kan man riskera någon kommentar i stil med "Jag kollar bara översättningen...", eller "Äh, jag läste den i manus... Ville bara se hur den tar sig ut på boksidan...". Eller se det så här: det är ju inte en händelse att det första vi alla gör med en ny bok är att lukta i den. Pyset från en nyöppnad kaffeburk, doften ur en deflorerad bok, samma känsla. Av mina egna böcker måste jag säga att de Norstedts gav ut var en besvikelse i det

© Gunnar Pettersson 2004

hänseendet, de hade ingen särskilt bouquet alls. Den som luktade bäst var min senaste, från Ordfront. Vad det nu kan betyda.

En av de få böcker jag ägt som luktade rent äckligt var ett exemplar av 'Tsarens kurir' som jag fick i avskedspresent efter två veckors pryo på Gumperts. Det var något sötsliskigt, halvruttet. Kanske berodde det på limmet. Det här var när Gumperts fortfarande låg på hörnan och betjäningen mest bestod av bedagade gamla fjollor i mockaskor och Aqua Vera rakvatten. Gumperts drog till sig en stor del av vad som skulle föreställa Göteborgs societet. De mer plebbiga bokköparna gick till Wettergrens. Många har försökt definiera vad det är som gör Göteborgs societet så unik, så unikt tragikomisk, men få har vad jag vet lyckats. Jag tänker inte försöka mig på det själv, annat än att erbjuda läsaren ett enda namn, som får sammanfatta hela denna komplexa fråga: Torsten Petré - redarsocietetens Herodotus, Johnsonlinjens Boswell, Park Avenys Prosper Mallarmé och, när andan föll på, Göteborgs-Tidningens "Gala-Petter". Torsten Petré talade dessutom den absolut renaste, klassiska göteborgska jag hört. Men han är väl å andra sidan död vid det här laget.

Det visade sig att han kände min pappa lite grand, eftersom Sven många gånger lagat mat åt sällskap där Petré ingick. Det var ombord på Sessanbåtarna, som ärligt talat var lite finare än Stenas pöbelpråmar, i alla fall tills Stena köpte upp Sessanlinjen och lade ner den. Pappa var kock, sedan köksmästare, och till slut - eftersom han tröttnade på allt pappersarbetet - kock igen. Hans signaturrätt var senapsgriljerad hel piggvar, garnerad med räkor och potatispuré. Nära fyrtio år jobbade han på Sessanlinjen. -"Kommer du inte att sakna det?" frågade jag honom alldeles innan han gick i pension. Han tittade på mig som om jag inte var klok. Han hade nu bestämt sig för att bli skådespelare, eller närmare bestämt återuppta en skådespelarkarriär som inte riktigt hade kommit igång innan han blev kock. Jag har inte lyckats få reda på exakt vilket år det var, men någon gång på fyrtiotalet fick han - hur vet bara gudarna - en liten roll med en ännu mindre replik i Olof Molanders uppsättning av 'Spöksonaten' på Göteborgs Stadsteater. Strax före premiären gjorde han emellertid det mest förbjudna av allt: han dunstade. Schappade. Lade benen på ryggen. Det var, sa han, en slags blandning av scenskräck och framtidsskräck: att han skulle göra bort sig på scen, att skådespeleri inte var något riktigt jobb, att han helt enkelt inte vågade. Skamkänslorna fanns förstås kvar, men drömmen hade alltid övertaget och efter pensionen gick han med i Ellen Bergmans teatergrupp. Tyvärr fick jag aldrig se honom på scenen, och jag tror för övrigt han bara hann vara med i en eller ett par uppsättningar innan han blev dålig.

© Gunnar Pettersson 2004

Mitt andra pryojobb var på Lino-Peters, en gardinaffär på Östra Larmgatan, som heller inte finns kvar. Där satt jag mest och sorterade nubb. En gardinaffär och en bokhandel var de lämpligaste miljöerna vår yrkesvalslärare kunde komma på som passande för mina "konstnärliga anlag". Och någonstans måste man ju börja. Det var åt bildkonsten jag drogs under mina tonår, men det dröjde ända tills jag var nitton förrän jag begrep att min talang i den vägen var rätt så anspråkslös. Insikten kom under en fyramånaders kurs på en konsthögskola i Holbæk utanför Köpenhamn. Mitt examensarbete bestod av fyra träsnitt på temat Reimskatedralen, varav en planritning, två fasadritningar och en kompletterande bild på en grupp katedralsbyggare, som mer såg ut som några Käthe Kollwitz-proletärer med magont. Träet jag använde var dessutom helt fel, fyra snedsågade fanérplankor som alltid sprack på fel ställen. Fast jag fattade ju rätt snart att det inte gick att skylla på materialet. Insikten borde nog ha gjort mig mer besviken än jag egentligen kände mig. Skolan gjorde också sitt för att dämpa smällen, för just den här kullen bestod till större delen av ett trettiotal unga köpenhamnare som hade med sig mycket Tuborg, mycket braja och mycket infallsrika sängvanor. Trevligare människor hade jag aldrig träffat. En av dem hette Jakob Engel, och det förvånade mig inte det minsta. Rektorn sa till oss på ett av stormötena att vi var den "minst seriösa" gruppen de någonsin haft på skolan. Våra ögon tindrade stolt.

Danmark har alltid varit ett exotisk land för mig. Det representerar utlandet, det fjärran och främmande, där alla resor börjar och slutar. Otaliga gånger kom jag tillbaka från liftarresor när det skulle varit snabbare att ta sig hem via Köpenhamn, om det inte hade varit för det att jag bara hade 14:50 kvar och inte hade råd med färjorna. Två-tre lifter brukade det ta upp till Fredrikshamn i stället, där jag kunde åka gratis med Sessan. Ibland är det bra att ha en far som har en själv till son. Jag lade mig att sova en gång på busstationen i Holstebro. Det var mitt i vintern. En polis väckte mig och tog mig med till ett pannrum där stans lodare kunde spendera natten. Jag har sällan sovit så skönt. Morgonen därpå var kylig och glasklar. En kaffe och ett rundstycke, sedan fick jag lift med den första bilen som kom. Saker går sällan fel i Danmark, enligt min erfarenhet.

Enda nackdelen med Danmark, i alla fall för liftare, är att sedan kommer Tyskland. Fick man överhuvudtaget någon lift någon gång i Tyskland så var det oftast med yxmördare eller pederaster. En av de få kvinnor jag någonsin fick lift med plockade upp mig i Berlins utkanter och sa att hon skulle ända till Wien. Men huvudsaken för mig blev att komma igenom Östtyskland levande. Hon hade just gjort slut med sin man, såg helt bedrövlig ut, stank av eau-de-vie, grät och gormade, och körde som en galning. När vi kom till den första staden

© Gunnar Pettersson 2004

efter västtyska gränsen bestämde jag mig för att jag ville leva ännu några år, kanske gifta mig och få barn, kanske tillbringa ålderdomen på Capri. -"Här passar alldeles utmärkt," sa jag och tog tag i dörrhandtaget. Bayreuth hette staden, såg jag på en skylt, och jag hade förstås alltid velat besöka Libanon. Hon sa att hon förstod, grät en skvätt och släppte av mig vid infarten.

Richard Wagner kände jag ju till som en av nazistpartiets mer musikaliska förmågor, men att man ägnade en hel festival åt honom hade jag ingen aning om, än mindre att den skulle pågå just nu. Jag stannade en hel vecka i Bayreuth, och det var förmodligen enda gången i mitt liv jag har hängt ut vid ett operahus. På vandrarhemmet träffade jag nämligen ett par mycket sympatiska biljetthajar från Malmö, som gjorde lysande affärer minuterna före ridån gick upp varje kväll. Generösare människor fick man leta efter, och dessutom väldigt operakunniga, vilket förvånade mig lite grand. Det visade sig rent av att de försakat en del av vinsten och själva gått och sett Parsifal en kväll. Är det bara Wagner som drar till sig den här egendomliga blandningen av hängivenhet och kriminalitet?

Det här måste ha varit 1969. Mina nya vänner erbjöd mig en Tristanbiljett till självkostnadspris, men jag hade varken råd eller lust. Bara att hänga runt och titta på publiken, och emellanåt någon av artisterna som kom ut i sina Star Trek-kostymer för en nypa luft och autografskrivande, var skådespel nog för min del. Särskilt den förnäma publikens ansikten, detta ständiga växelspel mellan sublim uttråkan, giftig misstänksamhet, och skräckinjagande plötsliga leenden, som odontologiska bakhåll. Även om jag inte riktigt fattade det då så hade jag framför mig en slags europeisk ur-bourgeoisie, och förmodligen - jämte det brittiska kungahuset - de *vitaste* människorna på jorden.

England kunde också vara svårliftat. Det verkade gå i vågor, eller ibland regionsvis. När jag lämnade Irland med Dun Laoghaire-färjan på hösten 1971 blev jag stoppad av Special Branch i Holyhead och fick sitta i ett fönsterlöst rum större delen av natten. De hade hittat ett namn i min adressbok som uppenbart betydde någonting. Gud vet vad. Men jag kan gissa mig till det. Jag kände honom bara som amerikanen som jobbade på O'Donoghue's och som lånade Jess sin Opel Karavan, den som bensinen tog slut i. Hur som helst, de släppte mig vid sextiden på morgonen och följande kväll hade jag inte ens kommit ut ur Wales. Helt omöjligt.

Ett århundrade senare hade jag äntligen kommit fram till Immingham på östkusten, dit Tor Line-båtarna gick på den tiden. Jag var trött och sur och blöt, och nästa båt till Göteborg gick inte förrän följande dag på morgonen, en lördag. Medan jag gick omkring och letade efter någonstans att sova stötte jag på två hamnarbetare som bjöd mig på en kopp te i deras sjapp. Vart tredje ord

© Gunnar Pettersson 2004

de sa var *fuck* eller *fucking*. De visade sig vara cykelfantaster och visste vem Gösta "Fåglum" Pettersson var, den enda svenska cyklisten jag kunde namnet på.

När de skulle gå hem frågade jag om det möjligtvis skulle kunna gå för sig att få sova på golvet här i sjappet, så att jag inte missade färjan i morgon. - "*Fuck no!*" sa Jeff, den magrare av de två. -"*You can fucking sleep in our fucking house, no fucking problem, and I'll drive to the fucking ferry tomorrow morning*". Jag undrade ju lite lätt vilka "vi" var. Bögspöket flamsade genom sjappet en kort sekund.

Men när vi kom hem till Jeff möttes vi av hans gulliga lilla fru, som var blond och lite rultig och hette Anita, och som hade middagen färdig, och som gick omkring och log och frågade Jeff hur det hade varit på jobbet, och Jeff svarade sisådär och sa inte *fuck* en enda gång, utan frågade hur var det med lilla bebisen, hade hon varit duktig idag och hjälpt sin mamma, och det hade hon förstås, och så pussade Anita Jeff och gick och la sig.

Jag var proppmätt och dödstrött. Jeff blinkade åt mig och flinade.

Jag fick sova i bebisens säng, för bebisen sov ändå alltid hos Jeff och Anita, så det spelade ingen roll. Jeff tyckte sängen kanske skulle bli för kort. - "Nej då, inga problem," sa jag. Så Jeff sa godnatt, släckte i taket och gick. Det enda som lyste upp rummet var en liten blå elefant med skär rosett. Ovanför mig hängde en mobil med många andra djur, en zebra, en känguru, en häst, ett får, ett lejon. Överkastet var sagoblått, kudden snövit. Tapeten var gjord av änglar.

© Gunnar Pettersson 2004

Andra kapitlet

Det kändes lite snopet att födas i början av femtiotalet. Jag hade mer hoppats på fyrtiotalet, inte bara för att jag då skulle varit äldre - vilket jag alltid, förgäves, önskat att jag var - utan för att det var ett mörkare, svårare decennium som jag tyckte passade min läggning bättre, och poesin var bättre då. Det var visserligen en fin dag när jag föddes, solig och varm, och det var lördag, och midsommarafton. Men ändå.

Jag kunde alltså inte göra mycket annat än sova och äta. Koreakriget gick sakta men säkert mot ett avgörande; just den här dagen kom en fredstrevare från Kina och Nord-Korea. Nat King Cole inledde samtidigt en fem veckor lång sejour som etta på den amerikanska topplistan med en låt som hette 'Too Young'. Jag kunde ju bara hålla med honom[7].

Mitt liv som nyfödd var överhuvudtaget ganska enformigt så jag har inte särskilt mycket att berätta från den tiden. Jag åt och sov, som sagt, och sket och rapade. Då och då reagerade jag väl på tilltal, men folk sa å andra sidan inte mycket till mig som krävde någon respons. Ibland stod en fyraåring bredvid min säng och stirrade på mig. Senare fick jag reda på att det var min bror, Olof. Han såg trevlig ut, tyckte jag, och jag såg fram emot att få lära känna honom bättre. Jag tror jag sov så mycket för att jag behövde vila upp mig efter en rätt så dramatisk förlossning. Jag var stor, vägde fem och ett halvt kilo, och min mamma var liten, bara en och fyrtiotre lång, vilket hon nästan är än idag. Vid

[7] Cole, Nat King (1919-1965). För den som inte minns går 'Too Young' så här: dam-dam-daaam-da-da-da-dam, osv.

© Gunnar Pettersson 2004

första bästa tillfälle tänkte jag be henne om överseende med att jag trängt mig på på det viset men, som hon senare sa, man får ju ta det som det kommer.

Mitt dop i Karl-Johanskyrkan minns jag inte alls, men det är också sällan som religiösa ceremonier gjort något intryck på mig. Gunnar Ingemar fick jag i alla fall heta. Ett tag var det tal om att jag skulle kallas Bertil, efter min morbror, men den tanken övergav man när någon påpekade att det redan fanns en författare som hette Bertil Pettersson. Barn blir ju sällan eller aldrig tillfrågade om vad de vill ha för namn, men hade jag blivit det skulle jag nog valt något annat, något mer internationellt, som Clark, eller Glenn. När jag omsider åkte utomlands fick jag heta allt möjligt, från Gynna-a-a-r i Frankrike till Gooner i London, vilket i och för sig inte är så farligt med tanke på att jag bor i Arsenaltrakter. En gång fick jag ett brev från en god vän på Irland adresserat till "Gunner" Peterson, med citationstecken och allt. Han trodde uppriktigt att det var ett öknamn, som om jag var artillerist, eller revolverman. En del engelsmän vill ibland förkorta det till Gun, tills jag förklarat för dem att det namnet redan är taget av Gun Qvarsell på Författarcentrum Öst.

Koreakriget tog så äntligen slut i juli 1953 och mina horisonter hade börjat vidgas avsevärt. Jag hade bland annat skaffat mig tänder. Min garderob såg inte fullt så barnslig ut längre. Jag hade börjat prata med folk omkring mig, Olof bland andra. Men på det hela taget hade jag ännu inga direkta planer på vad jag skulle göra med mitt liv. Jag tog mest dagen som den kom. Vi bodde i en hemtrevlig liten etta på Standargatan 7 i Majorna, alldeles vid Karl Johans Torg, med dass på svalen och allt. Jag brukade banka i väggen när jag var färdig. Lite längre upp på vår sida av gatan bodde cirkusartisten Abdulla. På andra sidan gatan bodde en mördare. På 1:an bodde min lekkamrat Lennart, vars pappa körde ut ost.

En gång i kvartalet kom en dyster, långväxt man och knackade på och ville ha betalt för alla de Göteborgs-Posten vi fått genom brevlådan. Jag visste inte om vi ens hade bett om dem, men jag tyckte redan då det var lite väl magstarkt. Min sovplats var i en utdragssoffa i köket, där man kunde ligga och titta ut genom fönstret och se en flik av himlen bli först skär, sedan mörkblå och till sist svart när solen gick ner i västerhavet. På grund av att jag fötts med en ganska allvarlig bildningsbrist bestämde mina föräldrar att jag skulle börja på en lekskola på Amiralitetsgatan. Där lärde jag mig bland annat ordet "tambur", för en sådan fanns det där. Hemma hade vi bara en "hall", så fattiga var vi. Fröken i lekskolan hade mörka ögon och var väldigt snäll, utom den gången jag skulle göra mig till för de andra och ropade "Fröken, höken, löken, göken!". Jag har fortfarande kvar ärret efter blicken hon gav mig.

© Gunnar Pettersson 2004

Somrarna tillbringade vi på Styrsö, inhyrda i ett pyttelitet rum med kokvrå i Villa Vinnäs, inte långt från Bratten. Här lärde jag mig ordet "kommod", för en sådan hade vi där. Likadant med "lupin". Nu var de här somrarna så pass idylliska att jag lika gärna kan lämna åt läsaren att själv fylla i luckorna. Ljusa sommarminnen går det ju tretton på dussinet av för var och en av oss. Om man nu inte råkar vara från Afghanistan, till exempel, där sommarminnena måste vara rätt dystra överlag, för att inte säga sällsynta.

Den utrikespolitiska situationen gav förstås anledning till en viss oro. Det kalla kriget var i full gång, med allt vad det innebar av kärnvapenupprustning och politiska förföljelser i både USA och Sovjet. 1956 blev ett särskilt dramatiskt år - jag tänker då på händelserna i Ungern, Storbritanniens äventyrliga politik i Suezkonflikten, och Chrustjovs tal på 20:e partikongressen. Samtidigt kunde jag ju notera att jag växte upp i ett ovanligt fredligt samhälle som dessutom kunde dra fördel av en blomstrande ekonomi, främst då på exportsidan. Det kändes också betryggande att posten som FN:s generalsekreterare från 1953 innehades av Dag "Kunde-Jesus-så-kan-väl-jag" Hammarskjöld, den om sitt framtida öde lyckligt ovetande jönköpingssonen. Många vill gärna framställa femtiotalet som ett oskuldsfullt och harmoniskt, till och med lite tråkigt, decennium. Men vi som var med - jag själv, Herbert Tingsten, makarna Julius och Ethel Rosenberg, som bara några få exempel - kan intyga att så absolut inte var fallet.

Som bara ett exempel kan jag nämna det tillfälle när jag i början av 1953 råkade skära mig i hakan med pipen på en kaffekanna. Min oroliga mamma tog mig i ilfart till sjukhuset, där en mycket tillmötesgående läkare erbjöd sig att helt kostnadsfritt sy ihop blessyren. Det var inte sista gången jag hade anledning att känna tacksamhet mot den allmänna sjukvården, både i Sverige och annorstädes. Men det är också en tacksamhet som på senare år lämnat en desto mer bitter eftersmak med tanke på alla de så kallade besparingsåtgärder som reducerat en nobel och effektiv samhällsservice till en utarmad och fallfärdig nödindustri. Läkaren som plåstrade om mig förklarade att det oundvikliga ärret på hakan inte skulle skapa några problem för mig i framtiden, annat än kanske ett visst obehag när jag kom att raka mig. Men något sådant obehag har jag aldrig känt, kanske för att jag nästan alltid föredragit rakapparat framför hyvel.

Det var dessutom ett årtionde när den anti-koloniala kampen intensifierades över hela världen, i Afrika, Latinamerika och Asien. Namn som Jomo Kenyatta, Patrice Lumumba och Fidel Castro blev lika bekanta för oss som någonsin Jarl Hjalmarsson, pastor Keijne eller Simon Brehm. På våra nyköpta TV-apparater kunde vi se bekanta flaggor halas och obekanta flaggor

© Gunnar Pettersson 2004

hissas på dammiga kaserngårdar, vi kunde se mörkhyade män i khakiskjortor och solglasögon åka i jeep mellan hurrande folkmassor, och vi kunde se Henry Christensson förklara dessa omvälvande händelser för en TV-publik som alltid undrade varför han aldrig kammade sig. En ny värld, en postkolonial ordning, höll på att födas i våra vardagsrumshörn och Sverige var inte sent ute med en hjälpande hand vid förlossningen. Den så kallade U-hjälpen började ta fart. Vi drog vårt icke oansenliga strå till stacken i internationella förhandlingar och organisationer. I regeringsdeklarationer och andra offentliga uttalanden drog vi så att säga ett streck i sanden och sa att här tog orättvisa, förtryck och utsugning slut. I styrelserummen och på departementen drog vi ett liknande streck under säljkontrakten och sa åt de jävla hottentotterna att skriva på.

Även på sportsidan var femtiotalet allt annat än händelselöst. Man behöver ju bara nämna fotbolls-VM 1958, och framför allt då den makalöse "Ingo" Johansson, för att belägga det påståendet. För egen del satte jag på mig Spaps-hjälmen i åttaårsåldern och gav mig ut på Stora Dammens knaggliga is för att skapa lite ordning och reda i ett hemmalag som börjat visa tecken på ovilja och håglöshet. Det var när Tommy Magnusson slog mig på käften en stund senare som jag insåg att just coach-rollen kanske inte var det race jag borde köra. Dessutom frös jag som fan, så jag gick hem och åt en bulle och drack ett glas mjölk och bläddrade i en Kalle Anka jag bläddrat i många gånger förut.

Under fotbolls-VM åkte vi ut till Hindås för att titta på brassarna[8], i hopp om att få några tips om hur vi kunde göra vårt eget lag bättre. Vad vi lärde oss var att det gällde att se jävligt snygg ut, och då helst som neger. Det närmaste vi kom var Lars, som hade mörkt hår. Vi insåg också att det inte gick med namn som Anders, Lars och Gunnar utan att vi behövde heta sånt som Pelé och Vava och Didi. Vi prövade en herrans massa kombinationer tills vi långt om länge bestämde oss för Adam, Lille Joe och Pappa Ben, för ingen av oss ville vara Hoss. Eftersom jag själv spelade högerytter tände jag ju genast på Kurre Hamrins mål mot tyskarna, det vill säga att det kunde vara infernaliskt listigt att *gå* med bollen. Men mina egna experiment i den vägen föll tyvärr inte väl ut, framför allt för att det gjorde det så mycket lättare för motspelarna att ta bollen ifrån mig.

Tidigt på morgonen den första januari 1960 tog femtiotalet plötsligt slut. När jag blickade tillbaka över mina första nio år såg jag inför mig en tavla som visserligen hade sina mörka färger, det ska inte förnekas, men som också bjöd

---

[8] Det göteborgska uttrycket "brassa sig" myntades just i Hindås under fotbolls-VM 1958 av Hans-Axel Burman, en idag pensionerad eskatolog och frivillig vid luftvärnet.

© Gunnar Pettersson 2004

på ljusglimtar här och var, efterlängtade gläntor i skogen, oväntade små leenden från fru Fortuna. Inte för första gången påmindes jag om Dorothy Parkers melankoliska kommentar: "Man kan ju lika gärna leva". Döden var för mig inget egentligt alternativ. Jag hade sett vad den kunde ställa till med. Bättre då att vandra vidare, med Hoppet som färdkamrat, på livets krokiga landsvägs knastriga makadams dammiga substans.

Sextiotalet innehöll väl inga direkta överraskningar för mig, annat än möjligtvis Kennedymordet och Praginvasionen. Att det skulle bli ett decennium proppfullt med politiska händelser stod klart redan med inbördeskriget i Algeriet och Kubakrisen, varav den senare gav upphov till några vibrerande allvarsord från vår rektor under morgonbönen. Vi stirrade förskräckt på varandra, plötsligt medvetna om hur kritiskt läget i världen var, att oddsen pekade på att Kungsladugårdsskolan inte skulle existera i morgon och, vad värre var, inte vi heller. Det sägs ibland att det mest effektiva sättet att skapa politiskt medvetande är med ena ändan av en polisbatong. Ett globalt kärnvapenkrig har mer eller mindre samma effekt. När vi gick hem efter skolans slut kände vi oss underligt tomma inombords. Vi försökte summera ihop våra liv, bläddrade igenom våra filmstjärnor en sista gång, sa farväl till våra mammor och pappor, och lade oss att vänta på den stora smällen. Den kom, som vi idag vet, inte.

Så var befann jag mig när Kennedy mördades? På vad som antagligen var den mest banala, minst signifikativa platsen man överhuvudtaget kunde befinna sig: framför TV:n. Jag satt och tittade på Nisse Linnman när de avbröt programmet och talade om vad som hade hänt. Gäsp, alltså. Var som helst annars hade varit bättre: Blå Hallen, Midsommarkransen, till och med Stockholm. Men, det är klart, helt tagen på sängen blev jag ju ändå av det epokgörande dådet därborta i Dallas, skotten som ekade över världen. Frågorna hopade sig: hur kom det sig att Lee Harvey Oswald påminde om farbror Nisse i unga dar? Vad hade Kennedy gjort oljebaronerna och CIA och FBI och maffian för ont, egentligen? Och varför började Oswald plötsligt kalla sig Patsy? Det värsta av allt var att ingen av dem var i livet, så att de kunde spridit lite ljus över dessa dunkla spörsmål. Utom Jack Ruby, naturligtvis, men han verkade aldrig ha mycket att bidra med från sin ensamma cell.

© Gunnar Pettersson 2004

På schlagersidan såg situationen lite ljusare ut. Hep Stars rockade oss alla med 'Twistin' Patricia' och[9] Det gjorde de visst det[10] OK, Jerry Williams rockade de flesta av oss med 'Twistin' Patricia'[11] Lägg av, och Owe Thörnqvist skördade den ena triumfen efter den andra med sina kluriga låtar. Till och med min pappa hade en viss framgång i den här branschen. Tillsammans med bartendern Roger kom han på andra plats i Nordjyllands Radios schlagertävling 1966 med 'Det var meg du skulle elske', med text av pappa och musik av Roger. På galaföreställningen i Aalborg hade de hade till och med nöjet att få höra den sjungen av legendaren Gustav Winckler (om Gunnar Wiklund någonsin kommit sig för att ställa frågan så hade Gustaf Winkler varit Danmarks svar). Pappa kom hem, i triumf, med en fantastiskt ful oljemålning i pris. Han var faktiskt en väldigt talangfull text- och versförfattare på fritiden och publicerade sig då och då, bland annat i Sjömannen och Göteborgs-Posten. En av mina favoriter började: "Nu vimplar inga vimplar / nu flaggar ingen flagg...". Enligt ryktena ville Gustaf Winkler spela in deras låt på skiva, men vad jag vet blev det inget av med det.

Nu går det ju knappast att tala om sextiotalet utan att beröra det s.k. sextiotalet. Många, Per Ahlmark till exempel, önskar ju idag att de varit med på den tiden när det begav sig. Men vi som var där vet förstås att det inte var så mycket att hänga i granen egentligen, om man nu inte råkar vara någon som orkar med ett trettioåtta minuter långt trumsolo på bara en lillebit halvtaskig marockan. Kapitalismen var ju inte alls poppis på den tiden, så titt som tätt försökte vi med våld ta över makten i landet och ge den till folk som var bättre förtjänta av den, proletariatet, men varenda gång stoppades vi av Säpo. Det var som förgjort. Det enda vi hade att läsa var böcker som 'Hur stålet härdades', 'Stål och härd', 'Så härdas stålet bäst' och 'Härd har du ditt stål', alla utgivna på KFML:s förlag. Klädmodet fick oss nästan att spy: batikskjortor, snickarbyxor, pannband, Stålex[12]. Särskilt beklämmande var USA-imperialismens härjningar i Vietnam, detta orättfärdiga krig mot ett folk som inget annat ville än att utvinna sin bauxit i fred. Nej, så många glädjeämnen kan man faktiskt inte räkna ihop i det här decenniets kreditkolumn.

Det sägs ibland att det var den sexuella revolutionen på sextiotalet som åstadkom den djupaste och varaktigaste förändringen i samhället. Jag är tveksam till detta, i alla fall vad gäller vårt eget land. Det kan nog vara sant i mer sippa kulturer som Storbritannien eller Amerika, men i Sverige hade vi ju

---

[9] Det gjorde dom inte alls.
[10] Det gjorde dom inte alls, det var Jerry Williams.
[11] Hep Stars, det var ju 'Cadillac'...
[12] Vad få av oss anade var att sjuttiotalet skulle bli ännu värre.

© Gunnar Pettersson 2004

knullat hej vilt ända sedan trettiotalet. Och jag undrar hur mycket saker och ting egentligen förändrats sedan dess: än idag kommer ju turisterna springande med sina kameror så fort man trär på någon ute i det fria. Nej, jag tror i själva verket det är effekten av sextiotalets drogrevolution som visat sig mest varaktig. Allra tydligast ser man detta i post-modernismens tillkomst under det följande decenniet. Post-modernismen var en direkt psyko-kemisk följd och en direkt intellektuell konsekvens av haschruset, det vill säga när allting i den fenomenala världen antar likvärdig interpretativ betydelse. Den som har sett en påtänd sitta trollbunden av testbilden i tre timmar, eller sett en litteraturkritiker dekonstruera det intertexteulla momentet i Kalle Stropp och Grodan Boll, vet att dessa två sätt att närma sig världen är intimt besläktade.

Men det ska heller inte förnekas att effekten av drogrevolutionen kunde ta en mer tragisk vändning. Trots allt, hur många människor kan vi inte se i dagens offentliga liv som uppenbart överlevt fasansfulla snedtändningar för trettio-fyrtio år sedan? Jag vet själv hur det kan gå. Någon hällde ett mystiskt pulver i mitt ölglas på en fest en gång. Jag blev öisare i flera veckor, började lyssna på Burt Bacharach, köpte mig en lodenrock, planerade skidsemester i Sälen. En fullkomlig mardröm. Ingen vet hur det hade gått om inte kompisarna vallat mig runt Floras Kulle några varv och sakta men säkert pratat ner mig. Nu ska man kanske inte skoja om knark, men det är å andra sidan svårt att förneka att knark kan vara väldigt skoj. Annars hade ju Systembolaget knappast varit så populärt. Jag har personligen upplevt många glada stunder med en bit gul libb och en påse godis. En lina koks kan göra den mest talträngde pessimist till det mest sorglösa sällskap man kan önska sig. LSD gjorde däremot aldrig något för mig, det kändes mest som att bli ihjälkysst av Incredible String Band.

Kärleken träffade mig dels på Ljunggrens klockan halv fem en sommareftermiddag 1968 och dels i ansiktet som en örfil. Jag blev helt stum av häpnad över de enorma krafter som bröt loss i mig, denna katastrofala härdsmälta i passionernas omstridda Barsebäck, denna ödeläggande tornado i förälskelsens platta Oklahoma, denna dödsbringande bombmatta över älskogens indokinesiska djungler. Hon var som en junimorgon i november, hon var som tomten i juli, hon var som en katt i mars. Jag var svartsjuk på trottoaren för att hon gick på den, på luften för att hon andades in den, på flugan för att hon slog ihjäl den med en hoprullad G-T. Jag dyrkade hennes batikskjorta, snickarbyxor, pannband och Stålex. Jag avgudade hennes sätt att knacka ur sin pipa på närmaste assiett. Jag älskade hennes gränslösa beundran för hur Marcel Marceau fick det att se ut precis som om han känner sig fram utefter en vägg trots att det inte finns någon vägg där. Jag var, kort sagt, för första gången i mitt liv, ohjälpligt och hopplöst, svävande i det blå och gående som på moln, kär.

© Gunnar Pettersson 2004

Men som så ofta när det handlar om detta med hjärtats bekymmer så varade det inte den livstid jag trodde det skulle. Hon dumpade mig för Kofi Annans yngre bror, Någon: då en snarfager makaroniborrare på Buttericks med framtiden för sig, idag en illaluktande uteliggare på Chapmans Torg med en plågsam historia bakom sig. Tänk så det kan gå.

Med all denna kärlek och politik i bagaget kände jag att jag närmade mig ett vägskäl i mitt liv. Redan under andra läsåret på Hvitfeldtska insåg jag att valet mellan utbildning och inbillning egentligen inte var något val. Jag behövde bara studera mina lärare för att fatta att min skolålder definitivt var förbi: min latinlärare kan bara beskrivas som småskurk och storfyllo, min tyskalärare var en vindögd dvärg klädd i kraglösa orkesterkavajer från Hollywood-katalogen, min historielärare en obildad pajas som verkade ha hämtat sina kunskaper ur Det Bästas Stora Historiebok (Med Ett Flertal Planscher I Färg). Vad hade de egentligen att lära mig? frågade jag mig själv, så blygsamt jag kunde. På våren 1969 hade stunden äntligen kommit. Jag slog ihop min mattebok, sa hejdå till Åke Strand, och gick ut i världen.

Världen, i det här fallet, blev Högsbo Sjukhus, vars patienter inte längre fick kallas kroniker. Jag tog jobb som extra vårdbiträde och började skyffla våra mer inkontinenta medmänniskors bajs. Det var inget inspirerande arbete, men det var bra betalt. Eller snarare, det var betalt överhuvudtaget, för jag hade ju inget att jämföra med, allra minst något som var ännu bättre betalt. Tyvärr kom jag aldrig underfund med huruvida jag nu tillhörde proletariatet eller inte. De jag frågade av kamraterna i KFML svävade något på målet. Vi kunde ju konstatera att jag nu sålde min arbetskraft till en arbetsköpare, i det här fallet Sjukvårdsförvaltningen. Men producerade jag mervärde? Njae, blev väl svaret. En del ansåg att jag producerade ett slags mervärde i form av tid, andra att mervärde bara kan produceras i form av kullager på SKF. Så om man gjorde en konkret klassanalys, var någonstans stod jag? Arbetarklassen definitivt! Det var alla överens om. I proletariatet, alltså? Njae, blev väl svaret.[13]

Nå, ännu en decenniumrulle matades fram mot THE END på livets Cosmorama. En av skillnaderna mot förra gången var att jag blivit en ganska stilig ung man med begynnande flint och dålig syn, en god kamrat till mina kamrater, en ofta missförstådd älskare, och en hejare på att gå efter bäcken på Avdelning 14. Nobelpriset låg ännu några år fram i tiden, men mina drömmar var det sannerligen inget fel på. Få, allra minst jag, kunde väl ana vilka dramatiska händelser som låg framför mig. När jag sent på kvällen den 31

[13] Svenskan är det enda språk i världen som tillåter en att säga ja och nej på samma gång. Detta har haft en avsevärd inverkan på bland annat landets politiska kultur, i synnerhet dess tendens att sky konfront-ation och konflikt till förmån för tafflighet och veleri.

© Gunnar Pettersson 2004

december 1969 blickade tillbaka över åren som gått såg jag emellertid inte mycket för jag var totalt drätpackad.

1970-talet började med ett skrämskott. En vacker dag damp det ner ett personligt hållet brev från våldsapparaten i vilket jag beordrades att omgående åka ut till Säve för mönstring. Nu skulle detta egentligen skett under föregående år, men mina täta utlandsresor gjorde att jag inte fick så mycket tid över för krig och elände. Detta sa sig våldsapparaten ha en viss förståelse för, men bara i tolv månader framåt, sedan blev det krigsrätt och halshuggning om jag inte inställde mig.

Nu var alltså goda råd dyra. Problemet var att jag å ena sidan naturligtvis måste göra mitt yttersta för att försäkra mig om frisedeln, men att jag å andra sidan har en farlig ovana att alltid försöka göra bra ifrån mig på tester och prover. Jag kan bara inte låta bli att brassa mig i sådana sammanhang, det är som ett tic. Det första jag gjorde var att söka upp en mycket sympatisk psykiatriker på Högsbo sjukhus, som skrev ett brev om hur jag inte på några villkor fick sova på ett logemente med femtielva andra karlar, för då visste ingen hur det kunde sluta. Det här brevet var ju ett mäktigt vapen, och även om kriget ännu inte var vunnet så var nog första slaget mitt.

Hur som helst, dagen kom och den började bra: jag fick en utskällning för att jag kom en halvtimma sent. Först satt vi ett slags intelligenstest, där jag upptäckte att det faktiskt krävdes en hel del tankeverksamhet för att svara fel på frågorna. Därnäst kom ett formulär där man skulle berätta om sig själv, till exempel vad man tyckte om Stones' senaste LP, om man föredrog Borkum Riff eller Tidemans, om man ansåg att massakrer på civila är (a) bra, (b) dåligt, eller (c) äsch, sånt som händer i krig. Under "Vilka organisationer tillhör du?" skrev jag en lång lista som slutade med "Situationistiska Internationalen, Sångkören Klippan och Klingkören Soppan", de två senare © Gösta Knutsson.

Finfinemang, tänkte jag, och drog vidare till de mer gymnastiska proven i byggnaden bredvid. Dessa minns jag nu inte så mycket av, för jag svimmade ett flertal gånger. Men återigen gick det som planerat. En förbluffad sergeant kom fram till mig, tittade i ett papper, tittade på mig, tittade på papperet, tittade upp på mig igen och sa att testerna visat att jag hade en 53-årings fysik[14]. Nej, jag lovar, jag hade faktiskt satt något slags rekord. I alla fall, jag gnuggade händerna och drog iväg till ett rum där vi fick sätta på oss hörlurar och testa

[14] Du skojar...

© Gunnar Pettersson 2004

hur bra man var på att skriva ner morsesignaler. Här var det nära ögat, för jag kom tvåa. Jag svor över mig själv och såg framför mig hur jag skulle hamna som signalist nånstans i Yttre Boden. Därpå kom psykologen, som inte lyckades sätta några käppar i hjulet för mig, men eftersom jag hade mitt brev med mig fick jag dessutom se en psykiatriker. Jag visste inte att försvarsmakten överhuvudtaget hade psykiatriker i sina led, men det är ju faktiskt rätt klokt att ha med tanke på att de har så mycket skjutvapen och, som jag kunnat konstatera, mer än sin beskärda del av seriösa gränsfall. Just den här psykiatrikern var en surmulen fan, som inte ens behagade titta upp från sina papper utan bara sa: "Du vill vad jag förstår inte ha något med oss att göra?" Jag sa: "Nej tack". Han sa: "Och vi vill inte ha något med dig att göra heller. Adjö".

Med frisedeln i hand och ett halvmeterlångt smil över ansiktet gick jag ut i solskenet och gratulerade mig själv till en ovanligt lyckad dag. Men underligt nog kände jag samtidigt ett litet, litet styng i hjärtat. Nu skulle jag aldrig någonsin bli fallskärmsjägare i finska vinterkriget. Jag skulle aldrig bli en snygg och brunbränd ökenråtta i slaget om Tobruk. Aldrig leda mina mannar i ett våghalsigt sabotage mot kanonerna på Navarone. Tvärtom, om det blev krig skulle jag sättas i interneringsläger, det hade de varit noga med att berätta för mig. Jag drog en liten suck och tröstade mig med tanken att man alltid kunde bli motståndshjälte om det blev allvar av någon gång. Jean Moulin. Knut Haugland. Violet Szabo. Gunnar Pettersson. Carve His Name With Pride.

Därefter gick väl sjuttiotalet sin gilla gång, i alla fall fram till oljekrisen 1973. England reagerade på min ankomst med ett öronbedövande understatement. Pappa skrev ett brev och bad mig "hälsa Lizzie", vilket naturligtvis kom som något av en chock. England i början av sjuttiotalet var en tid som man med en mer vetenskaplig term skulle kunna beskriva som "taskig". Det rådde en sur och skränig och, ja, taskig stämning i landet. Margaret Thatcher, som skolminister i Heaths regering, drog in den fria skolmjölken, bara för att vara taskig. Lord Lucan slog ihjäl sin barnsköterska med en hammare, bara för att vara taskig. BBC Radio 1 spelade den ena Sladelåten efter den andra, bara för att vara taskig.

Till och med maten, vare sig man åt den på restaurang eller köpte den i affären, kunde inte kallas något annat än rent övertaskig. Jag såg med stigande förskräckelse hur de åt saker som *pork pies*, något odefinierbart gråaktigt kött inuti ett torrt kex, och *pickled eggs*, hårdkokta ägg inlagda i ättika[15]. Jag lovar. Den främsta av deras kulinariska landvinningar var *the Sunday roast*. Men det spelade ingen som helst roll om det var en rostbiff, en fläskstek, en lammbog,

[15] Du skojar...

© Gunnar Pettersson 2004

en kyckling eller en kalkon de satte in i ugnen, när de tog ut det smakade det exakt likadant i alla fall. Med tunn brun pulversås på. Och ihjälkokta grönsaker. Och, som tillbehör, en kokkonstens motsvarighet till massmord på civila: *bread sauce*, som mitt lexikon lite artigt översätter som "mjölksås avredd med rivebröd". Det är långt, långt värre än så, tro mig. Men på ett sätt kan man säga att saker och ting har förbättrats sedan dess. En stor undersökning om matvanor från alldeles nyligen visade att engelsmännen fått en ny nationalrätt. Det är Chicken Tikka Masala. Hurra.

Eller för att uttrycka det på ett annat sätt, England visade sig vara en pedantiskt bokstavstrogen rekonstruktion av ett kåseri av Torsten Ehrenmark. Landet har alltid haft en osviklig talang för att leva upp till vad författare skriver om det, Charles Dickens framför allt. Det pågår ett fantastiskt lyhört och intensivt växelspel mellan beskrivningen och det beskrivna, mellan litteratur och verklighet. Om den råfuktiga kalluften fick mig att frysa som jag aldrig förut frusit, så var det för att Alf Martin redan skrivit om den i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning. Om jag plötsligt fick syn på en puckelryggig man komma ut ur dimman på Brick Lane och vika av mot Whitechapel, så hade det enbart och uteslutande med Arthur Conan Doyle att göra. Engelsmännen ser det därför som outsägligt tragiskt att Lake Windermere förmodligen aldrig hört talas om William Wordsworth, att industrialismens bomullsspinnerier säkert aldrig fick tid att läsa William Blake innan de revs, att det inte spelar någon roll hur många gånger man klär upp sig i röda kappor och röda hattar, den spanska inkvisitionen vet ändå inte vem Monthy Python är, än mindre förstår den sig på deras speciella sinne för humor. Det är bland annat därför som British Library är det enda nationalbiblioteket i världen som inte är fritt öppet för alla medborgare. Det är bara kvalificierade studenter och forskare, seriösa människor, som får tumma på landets pärmar och bläddra i landets sidor.

År 1974 tog jag time-out och åkte tillbaka till Göteborg för att jobba ett halvår på Volvo Torslandaverken, då en av landets främsta mervärdesindustrier. Skälet var, som för de flesta Volvoarbetare, krasst materialistiskt: jag behövde pengar. Just för att jag saknade alla ideella motiv brydde jag mig heller inte om att ta kontakt med KFML(r)-cellen på fabriken. Det var på många sätt en oerhört besynnerlig arbetsplats. På grund av något mekaniskt fel gick bandet nästan aldrig att stoppa, så vi fick jobba som idioter för att hinna med att göra allt vi skulle göra. För att inte tala om arbetstiderna. Det verkade fullkomligt sanslöst att börja jobba så tidigt som 04:37 när Volvos återförsäljare ändå inte öppnade sina dörrar förrän vid niotiden och när vi ändå hade producerat så många bilar dagen före. Och varför just 04:37? Till en början fick jag jobba i gropen med att skruva på bromsrören på framhjulen, men det

© Gunnar Pettersson 2004

var inte bra för varken min hy eller mina naglar så efter ett tag blev jag befordrad till Bröllopet. Det var vad jag förstod Volvo själv som kommit på namnet. Och det var ju väldigt vitsigt, om man tänkte efter. Göteborgshumor. Det hela gick ut på att sänka ner karossen på chassit med en knapplåda modell upp-ner-fram-bak så att bultarna passade in i hålen på hjulaxlarna. Det var just de här bultarna och de här hålen som fick Volvo-ledningen att tänka på ett bröllop, och framför allt då bröllopsnatten skulle jag tro.

Ibland var det tveksamt om jag överhuvudtaget skulle komma till jobbet med livet i behåll. Jag brukade nämligen hämtas av en arbetskamrat, en trekvartsgalen Vietnamdesertör som hade en babyblå Volkswagen. När man öppnade bildörren vältrade det alltid ut ett så gigantiskt haschmoln att alla som befann sig inom en tjugofem meters radie plötsligt sprang och köpte två Schweizernougat och en kokosboll, fnissande hysteriskt. När man väl letat sig in i bilen och känt sig fram till en sittplats knockades man medvetslös av Credence Clearwater Revival på maxnivå ur fyra högtalare, två fram och två bak. Denne min gode vän och chaufför ska förbli namnlös för det finns en minimal chans att han fortfarande lever. Han kom från någon patriotisk skithåla i sydstaterna, men kunde aldrig åka tillbaka dit för de hade satt ett pris på hans huvud. Vad han hade att berätta om sina upplevelser i Vietnam går inte att återge i en så pass familjeorienterad bok som den här. En sak är i alla fall klar: ett bra sätt att komma till rätta med narkotikaproblemet är att i så stor utsträckning som möjligt undvika imperialistiska krig.

Min återkomst till England noterades den här gången av betydligt fler människor, framför allt de jag var skyldig pengar. Mitt halvår på Volvo hade ju gjort mig oerhört förmögen och, det säger sig självt, attraktiv för diverse lycksökare och charlataner. Med så mycket fri tid till mitt förfogande, för att inte tala om en så rik och varierad erfarenhetsskatt, började jag nu fundera på sätta en del av mina tankar och idéer på pränt. Jag köpte två kulspetspennor av märket Bic och ett linjerat block i kollegieformat. Kulspetspennorna visade sig vara något av ett misstag för det slog mig att man säkert måste rätta en hel del under arbetets gång, så blyertspenna och suddgummi verkade vara en mer praktisk lösning. Sagt och gjort, jag gick tillbaka till pappershandeln och köpte ett suddgummi, två blyertspennor och en pennvässare i form av Westminster Abbey. Detta förde emellertid med sig ett nytt problem: blyertspennor finns ju i ett antal olika mjuk- och hårdheter och de jag hade köpt var på tok för mjuka, mer lämpade för krokiteckning i själva verket, så att det blev smutsigt och fläckigt när jag skrev. Lösningen gav sig själv: jag tog på mig rocken och gick tillbaka till pappershandeln och köpte två andra blyertspennor, hårdare den här gången. Väl hemma igen kom jag att tänka på att jag inte gjort rent i kylskåpet

© Gunnar Pettersson 2004

på länge. Mycket riktigt, när jag öppnade kylen hittade jag ett antal yoghurtbyttor och smörpaket som sannerligen sett bättre dagar. Detta förde emellertid med sig ytterligare ett problem, för när jag var klar med rengöringen fanns det inte särskilt mycket kvar i kylen. Jag fick helt enkelt dra på mig rocken igen och gå och handla för, som Johan Henrik Kellgren diktade, äta bör man annars dör man. Hur som helst, fem och ett halvt år senare publicerades min debutroman, 'Vera vill ha mera', en berättelse om en ensamstående kvinna på väg mot självförverkligandet och Alingsås.

Ingen redogörelse för sjuttiotalet vore komplett utan att jag nämner något om hur jag träffade min framtida hustru, Joan. Nu blev det ju så pass mycket skriverier om saken, framför allt i Populär Mekanik och Blue Asiatische Mädchen III, att historiens huvudingredienser måtte vara väl kända för de flesta läsare. Låt mig bara förtydliga tre aspekter här. För det första att förundersökningen lades ner så fort de relevanta myndigheterna kommit till tals med mig och insett att ingen av de närvarande hade agerat under tvång. Tvärtom, jag hade signerade ansökningsblanketter från alla tjugosex. För det andra att varken Joan eller jag någonsin tjänade ett öre på någon av de tre omgångar vi var med om vintern och våren 1977. Vilka ekonomiska arrangemang som gällde därefter har vi varken möjlighet eller lust att veta. För det tredje att ingen någonsin, varken förr eller senare, kunnat bevisa att monokotyledonandrostanedon är skadligt för muskelåterväxten och så länge det förhåller sig på det viset så föredrar vi båda att betrakta de så omtalade slutresultaten som officiella. Därmed anser jag saken utagerad.

På schlagerfronten dominerade ju under de här åren namn som Sex Pistols, The Clash och Siouxie and the Banshees. Men jag måste erkänna att punken lämnade mig ganska oberörd. Det tycktes mig rent av som om ingen längre var förmögen att skriva en hederlig kuplett, så jag drog mig mer till namn som Captain Beefheart, Mad Man Fisher, Valley Girls Live och framför allt då bluegrassmusiken, som legat mig särskilt varmt om hjärtat ända sedan John Hosford visade mig hur man spelar clawhammer banjo några år tidigare. John kunde för övrigt den enda låt jag någonsin hört som handlar om menstruation, 'Red River'. Vilket för mig till politiken, för mina värsta farhågor besannades ju när Margaret Thatcher avgick, 1979, med segern i parlamentsvalet. Vad den brittiska nationen hade gjort för att förtjäna denna småsinta, hämndlystna, illvilliga ragata - annat än att ha röstat på henne - var svårt att förstå. Mängder av besvikna labourpartister sökte en förklaring i just punkrocken, andra i whiskyflaskan, återigen andra i marxismen-leninismen Leon Trotskys tänkande. Ingen av dem skulle komma tillbaka med en vettig lösning förrän många, många år senare, om ens då.

© Gunnar Pettersson 2004

Ett i det stora hela rätt så taskigt decennium åt alltså upp den sista kokosrullen i livets Bassett's Liquorice Allsorts-kartong[16]. Jag bestämde mig för att denna gång inte blicka tillbaka över åren som gått eftersom jag då skulle lämnat ryggen fri åt en oviss framtid att ta ett plötsligt skamgrepp och tvinga ner mig på marken med sin härskna andedräkt i min nacke. På så vis kan man väl säga att jag hade blivit äldre och förståndigare, om än inte snyggare. Joan och jag hade funnit oss till rätta vid den hemtrevligt knastrande brasan där hemma, hon med sin stickning, jag med min Blue Asiatische Mädchen instucken i Populär Mekanik. Jag tittade på henne en stund och undrade för mig själv vad de nästa tio åren höll i sitt sköte för oss. Barn? Litterär och kommersiell framgång? Åtal?

Åttiotalet. Ja, vad kan man egentligen säga om åttiotalet som inte redan sagts av klokare människor än mig? Det var ju en tid av girighet, roffarmentalitet, snabba pengar och global givmildhet. Vi betalade Somaliens svältande folk miljoner i bistånd och som extra bonus fick de höra Bob Dylan tala om för dem hur svårt de amerikanska bönderna hade det med sina banklån och Somaliens svältande folk fann helt enkelt inte orden för att tacka oss. Fastighetspriserna sköt i höjden och ställde därmed många av oss gamla socialister inför ett delikat dilemma: borde man sälja sin etta med kokvrå för de astronomiska summor som erbjöds, eller borde man insistera på ett vettigare, mer allmännyttigt pris? Jag vet vilket jag själv valde. Men det var framför allt en tid när den fria marknaden, tvåhundra år efter Adam Smith, till slut nådde mogen ålder och visade sig vara just det maximalt effektiva, självstabiliserande ekonomiska system som det stått om i annonsen, ett faktum som fick sin dramatiska bekräftelse i slutet av decenniet när den östeuropeiska kommunismen kastade in handduken och började kränga tonårsflickor och vapenplutonium i stället.

Jag själv drogs med i den allmänna festyran. Framgångarna med min debutbok 1980 slungade mig in i en glittrande värld av berömda litteratörer och själfulla poeter, förläggare som spenderade pengar som om det inte fanns någon morgondag och kritiker som skrev som om det inte fanns några Hermodskurser. Ena stunden kunde jag diskutera retoriska spörsmål med Mats Gellerfelt, andra stunden gå ett par ronder med Klas Östergren i gymmet uppe i hans älskade Östersund. Gunder Andersson kallade jag du och bror, Tomas von Vegesack ni och farbror. Korridorerna i förlagshuset på Riddarholmen

[16] För den officiella nomenklatur som tillämpas på de individuella konfekterna i en Basset Liquorice Allsorts-kartong, se Appendix.

© Gunnar Pettersson 2004

kändes som min barndoms gator och Operabaren som mitt vardagsrum (det berömda KB fick jag dock aldrig tillfälle att besöka för det var alltid stängt när jag kom dit på kvällen). Och över alltihopa lyste Moder Sol, Ragnar Strömberg: Mannen, Myten, Miljonerna. Att räkna går inte de gånger jag haft Ragnar att tacka för en ledande hand, ett uppmuntrande ord, ett lysande exempel. Att räkna går däremot de gånger han betalat tillbaka en lånad hundralapp.

Men åttiotalet var förstås inte enbart frid och fröjd, långt därifrån. Argentiska chocktrupper hade utan förvarning inlett ett brutalt massmord på civila får på Falklandsöarna och den brittiska nationen kunde naturligtvis inte annat än reagera. Det var ju deras får. Den glitterära världen kändes plötsligt trivial, intetsägande. Nu när orosmolnen än en gång hopade sig över England var det hos min familj jag hörde hemma. När jag återvände några dagar senare hade Joan förståndigt nog redan köpt en hög sandsäckar, två gasmasker, en visselpipa, en ficklampa och en sån där engelsk soldathjälm som ser ut som en upp-och-nervänd sopptallrik. Jag har aldrig passat i huvudbonader överhuvudtaget - Ingomössan drog ner min intelligenskvot till glödlampsnivå - men nu gick det inte att vara fåfäng och pimpinett. Jag spände på mig hjälmen, kysste Joan och sa "*We'll meet again, don't know where, don't know when...*" och rusade ner till närmaste rekryteringsstation för att anmäla mig som frivillig. Joan - ståndaktiga, varaktiga Joan! - kom och hämtade mig ett par timmar senare. Jag ringde då BBC och erbjöd mina tjänster som svensk radioröst på kortvåg under det kommande kriget, den naturlige arvtagaren till Alf Martin: "Motala, Motala, håll modet uppe, Motala!", nåt i den stilen? De sa att de skulle höra av sig om det blev aktuellt, vilket det uppenbarligen aldrig blev.

De här var mina mest produktiva år, böckerna vällde fram ur mig som konsonanter på en Sonneviuppläsning. Debattvågorna gick höga efter publiceringen av 'Självstympning - är det värt besväret?' (1981). Doktorshatten kom med 'Kållektivet och Adaktivet - könsfördelningen i Göteborgs arbetarklass' (1982). Robert De Nios Pris kom med 'De Nio - nio essäer om nio giganter' (1983). En av mina tidigaste försäljningsframgångar blev förstås 'Jag vill hylla dem alla - kvinnorna i mitt liv' (1984), den tretton sidor långa exposén över all den liderlighet, åtrå och lusta som kommit min väg under ett händelserikt liv. Men på samma gång, trots all uppskattning från den läsande allmänheten, trots alla rosor från kritikerkåren, trots alla oöppnade gratulationsbrev från banken, kände jag att något fattades. Det tog inte lång stund förrän jag insåg vad det var. Jag ville helt enkelt skriva den Stora Svenska Romanen, en slags episk motsvarighet till Vilhelm Mobergs utvandrarserie: bredden vid och bred, djupet djupt och bra, perspektivet hundra år, minst, generationer som kommer och går, och ett Sverige mer svenskt än Sverige

© Gunnar Pettersson 2004

självt. Bara några få problem återstod. Ämnet, för det första: vad skulle den handla om? Och omslaget, hur skulle det se ut? För att inte tala om titeln? Nå, jag tror det vore överflödigt att närmare beskriva resultatet av mina bryderier några år senare (1987). Det enda jag hoppas jag visat med dessa små interiörer från min författarlya är att ett arbete som mitt kräver långt mycket mer än några kontakter i fondstyrelsen och en förmåga att göra sig tillgänglig för suppleantuppdrag. Det kräver kurage, uthållighet, signalkräftor.

På den politiska[17] Ja, "Drycker kräva dessa...". Det är en referens till Albert Engström...[18] Lägg av. På den politiska fronten stod Margaret Thatcher i den allt dominerande positionen efter segern i Falklandskriget. På den personliga fronten låg Joan i den allt blottläggande positionen när vår son, Joe, kom till världen en strålande septemberdag 1983. Det första han gjorde var att pinka mamma i ögat med en perfekt gyllene båge, en femetta som fick läkare, sköterskor och den specialinbjudna publiken att bryta ut i rungande applåder och hurrarop. Incidenten kan egentligen tjäna som en metafor för resten av hans liv, om jag ska vara ärlig. Nej, jag skojar bara. Joe visade sig från första början vara en rekorderlig ung man med hjärtat på rätta stället och en sund inställning till 4-4-2-systemet. Att han sedan gillar fläskpajer är något jag får leva med, trots att det smärtar.

Hur som helst, min lycka var nu fullständig, jag tyckte jag ägde allt som var värt att äga här i livet. Utom möjligen en handbyggd Gallagher sexsträngad akustisk gitarr med pärlemorinlägg på greppbrädet, och talang nog att spela på den. Men det var naturligtvis också en lycka som fördunklades avsevärt av att vi levde i en tid när så många förvärvsarbetare kastade yxan i sjön och bara gick omkring och hängde dag ut och dag in. Det var hemskt att se. Här fanns ju kol att bryta! Här fanns stål att smida! Här fanns skepp att bygga! I stället, bara sura miner vart man än tittade.

"Vad", för att citera Lenin, "göra?"

"Ge upp!" blev svaret. 1989 föll kommunismen. Min omedelbara reaktion var, "Det var väl också det sista Marx skulle väntat sig, ett så snöpligt slut på hans storstilade planer". Många bad mig förstås om en kommentar men, ärligt talat, jag kunde inget annat göra än att skaka på huvudet i ren konsternation. Mina tankar gick bland annat till mina gamla kamrater där hemma i Göteborg och hur bittert de nu måtte ruva över de Lenins ord jag citerade ovan. Vilken tillflykt hade de nu, vilken reträttplats? Det socialdemokratiska fadershuset? Nej, kände jag de flesta av dem rätt så var socialdemokratin inget alternativ. De hade inte temperamentet, helt enkelt. En tröst i bedrövelsen var i alla fall att de

---

[17] "Signalkräftor"?!

[18] Men herregud, det är ju tvärtom: "Kräftor kräva dessa drycker" sa han ju.

© Gunnar Pettersson 2004

flesta av dem hade normala jobb till vardags - på Volvo Torslandaverken, på SKF, på Glassfabriken, på Buttericks - så att de inte behövde gå sysslolösa bara för att det klasslösa samhället ställts in.

Men inte bara ur ett snävt göteborgskt perspektiv tedde sig världen som ny. Aldrig mer skulle vi få höra 'Internationalen' i Donkossackernas eldiga version, dessa Donkossacker som hade boljevismen så mycket att tacka för, aldrig mer skulle vi få drömma drömmen om ett samhälle där arbetaren var kung och politruken politruk. Men inunder dessa reflektioner pockade ett kallt och obestridligt faktum på min uppmärksamhet: Tänk att en hel ideologi kunde ha så *fel*! Och om *en* ideologi kunde ha så fel, vad är det som säger att - ? Men nej, här började min begreppsvärld knaka i fogarna, här började marken svikta under mina fötter. Det var i sanning en omvälvande, förbryllande tid. Jag gick och satte mig på dass och läste Månadsjournalen i stället.

Nå, de sista av decenniets interkontinentala kärnvapenmissiler rullade så förbi den uppradade Politbyrån på livets förstamajparad. Medelåldern vinkade vemodigt åt mig: jag skulle snart bli fyrtio och om jag inte stod inför ålderns höst, så stod jag i alla fall inför ålderns sådär fjortonde augusti, typ. När jag blickade tillbaka över åren som gått och räknade ihop debit och kredit, fann jag att en viss göteborgspoet fortfarande var skyldig mig 110:- från 18/2 1976. Småväxel i livets rymliga portmonnä, kan en del tycka. Skillnaden mellan liv och död för en hel somalisk familj, svarar jag. *Mitt* samvete är i varje fall rent. Är ditt?

Nittiotalet, insåg jag, skulle bli det sista decenniet på år och dag som man med fog kunde räkna till det tjugonde seklet, så det var inte utan att jag var nyfiken på vad det skulle föra med sig. Jag minns hur vi satt och spekulerade vilt på nyårsdagen 1990. Tänk om vi en dag skulle kunna skicka varandra porrbilder via ett slags globalt elektroniskt kommunikationsnätverk, till exempel? Eller, i en mörkare vision, tänk om det kannibalistiska foderkretsloppet i den brittiska boskapsbesättningen nådde en kritisk punkt och gav upphov till en frukstansvärt farlig hjärnsjukdom i både djur och människor? Tänk rent av om Margaret Thatcher skulle avgå och labourpartiet skulle vinna ett val med en förkrossande majoritet? Här skrattade vi förstås extra hjärtligt åt varandras tokiga infall.

Faktum är att min medelålder kom och gick utan att lämna särskilt många spår efter sig, annat än en smutsig handuk och lite ryggont då och då. Annars kände jag mig i stort sett lika gammal som jag alltid känt mig: fyrtiotre.

© Gunnar Pettersson 2004

Född fyrtiotre, död fyrtiotre. Detta förde naturligtvis med sig många fördelar: att jag slapp ägna så mycket tid åt att planera min ålderdom, att sjuttonåriga studentskor varken gjorde från eller till för mitt libido, att jag lyckligtvis aldrig drabbades av den förfärliga tanken att Burt Bacharach, han var ju rätt bra egentligen, man kanske skulle köpa en cd, i alla fall den med Elvis Costello på så att det inte ser för patetiskt ut. Den kanadensiske poeten Milton Acorns pappa började räkna bakåt när han nådde 100 - nittionio, nittioåtta... - men detta vore helt överflödigt för mig. Jag står där jag står, och kan inget annat, ungefär som Luther. Enda nackdelen skulle väl vara att det kan bli lite bråk när jag ska kvittera ut min pension, men den hade jag tänkt skänka till välgörenhet ändå, så jävla rik som jag kommer att vara vid det laget...

Apropå populärmusik så minns vi ju från de här åren örhängen som 'Slap My Bitch Up', 'Take It In Da Ass, Ho' och 'Don't Worry, Be Happy'. Som de flesta av oss spenderade jag en stor del av årtiondet med att ersätta mina gamla LP med cd-skivor, ett mycket behändigare format. För att göra det hela mer effektivt angrep jag problemet i bokstavsordning och började med A (Allman Brothers, Anthrax, A-ha, osv) och hade just nått N (Olivia Newton-John, Nazareth, Napalm Death, osv) när det blev så dags att ersätta mina gamla cd med minidisc, ett mycket behändigare format. Jag började alltså om igen och hade precis nått fram till D (Grateful Dead, Doobie Brothers, Don Cossacks Play Filmore East, osv) när jag upptäckte mp3, ett mycket behändigare format eftersom man inte ens behövde fippla med en massa skivor och fodral längre. Jag började alltså om igen och hade just kommit fram till H (Hansson & Carlsson, Hawkwind, Harry Brandelius, osv) när det slog mig att jag inte hört Zappa på väldigt länge, så jag dammade av min grammofon och lade på 'Weasels Ripped My Flesh' och den var faktiskt lika bra som jag kom ihåg den, om inte bättre.

Mitt författarskap tog en delvis ny vändning när jag i början på nittiotalet började skriva mer på engelska än jag gjort tidigare. Mitt första alster, en konkretistisk dikt kallad 'I Buy Pink Sheet For A Kiss', hade rönt en hel del uppmärksamhet när den publicerades i tidningen Razzle[19]. Jag började nu bland annat skriva och presentera några radioprogram på BBC. Ett handlade om mitt fosterland och fick titeln 'They Do It In The Streets, You Know' där jag bland annat intervjuade Carl Bildt och Agneta Pleijel. I ett annat program tog jag upp det då så aktuella ämnet konspirationer och konspirationsteorier, men recensionerna blev ganska svala beroende på att en topphemlig kommitté inom försvaret utövat påtryckningar på tidningarnas radiokritiker. Under arbetet

[19] Den som Ian Dury en gång stoppade i fickan, för övrigt.

© Gunnar Pettersson 2004

med det programmet intervjuade jag för övrigt den mest motbjudande människa jag någonsin träffat: en medelålders skotte som omvänt sig till islam, och som spydde ur sig den mest rabiata antisemitism jag hört sedan Nürnberg 1936, och som hade flottigt hår och drivor av mjäll på axlarna, och som stank av svett, en stank som blev så mycket värre för att han hade nylonskjorta på sig, en nylonskjorta som blev så mycket värre för att den var fläckig av matrester, som blev ännu så mycket värre för att en knapp hade gått sönder i den så att man såg en bit av hans håriga, bleka, svettiga bröst. Jag föll för honom pladask. Vi ska just i dagarna flytta in i en jättegullig liten tvåa med balkong i nedre Tora Bora.

Uppmärksamhet väckte också en panelutställning om de nordiska länderna som Frank Perry och jag skrev och redigerade för en skandinavisk festival på The Barbican, 'Tender is the North'. På Sverigepanelen hade vi nämligen tagit upp en nylig SIFO-undersökning som visade att vi svenskar har i snitt 14.9 samlag om dagen, om jag inte missminner mig. Vissa personer[20], som såg det som sin uppgift att försvara Sverigebilden mot alla de fula påhopp den utsätts för, dag ut och dag in, världen över, tyckte det var taskigt att nämna något om detta. Och inte bara dom: en dag stod jag vid panelerna och lyssnade på besökarnas reaktioner när en skolklass flickor från Borlänge kom in och upprört protesterade mot att vi svenskar alltid nödvändigtvis ska framställas som sexgalningar. Jag bjöd hem en del av dem för fortsatta diskussioner över ett glas vin, och det ena ledde ju till det andra, och somliga av dem brukar faktiskt höra av sig än idag. Jag vägrar förstås att betala, eftersom jag inte fått något arbetsstipendium på länge. Det här med Sverigebilden var med andra ord ett känsligt ämne, det förstod jag. Vad jag vet är det i stort sett bara Sverige och Israel som är så ängsliga över vilken "bild" yttervärlden har av den, och det kan man ju i åtminstone ett av fallen har en viss förståelse för. Min åsikt har allt sedan den här episoden varit att medlemmarna i Styrelsen för Sverigebilden, eller vad det nu heter idag, borde skaffa sig ordentliga jobb och att deras arvoden borde gå till behövande prosaister i Camden Town med omnejd.

Men nog om mig. På den politiska fronten drev Thatcherskutan obönhörligt mot sitt klipprev. Politiska kommentatorer har för vana att kalla den konservativa kuppen mot Thatcher, dolken de begravde i ryggen på henne, "ett grekiskt drama". De flesta andra av oss upplevde det nog mer som slutscenen i 'Alien' när Ridley öppnar luckan i modulen och monstret flyger all världens väg. Den första gången käringen någonsin grät var när hon för sista gången lämnade Downing Street i limousinen, vilket visade en känsla för

---

[20] Hm-hm.

© Gunnar Pettersson 2004

prioriteringar som gärna får sammanfatta hela hennes tid vid makten. Bara ett fåtal gånger har politiska händelser fått mig att ta fram champagnen och fira: när Vietnam segrade, när Franco dog, när Thatcher åkte ut på arslet. Att vi sedan fick dras i ytterligare några år med en sådan samling tjuvar och banditer som Majorregeringen spelade i det långa loppet mindre roll. Jag har sett Thatcher bara en gång i levande livet, men det var ett desto mer groteskt ögonblick. Jag satt cirka tio meter från henne under minneshögtiden för Olof Palme i Westminster Abbey 1986 när hon läste de vackra readerna ur Ecclesiasticus: 'Let us now praise famous men...'. Det var som att höra en slåttermaskin spela harpa. Ett liknande ögonblick kom sent frampå valnatten i maj 1997 när Michael Portillo - en ärkekonservativ och eurofobisk spanskättling med en far som stridit på den republikanska sidan - inte bara var den ende ministern med portfölj som förlorade sin valkrets, utan förlorade den med rejäla siffror och det till en trevlig ung labourkandidat som råkar vara bög och stolt över det. Det här var kanske inte så mycket av ett champagneögonblick, mer av ett blähä-blähä-blähäääää-ögonblick, varav även den mognaste av politiska observatörer måste tillåta sig ett och annat.

Maj -97, ja... Våra hjärtan klappade förstås stolt när arbetarrörelsens rakryggade kadrer marscherade in på Downing Street med fladdrande röda fanor och förklarade att frihetens timma var slagen, att nedskärningarnas och privatiseringarnas tid var förbi, att jämlikhet och broderskap inte längre skulle vara tomma ord utan konkret och påtaglig verklighet för Storbritanniens lönearbetande miljoner, varefter Tony Blair åkte limousin till Buckingham Palace och frågade drottningen om det var OK med henne? Och det var det ju, i princip. Den "modernisering" av labourpartiet som Blair och hans bundsförvanter genomförde under 80- och 90-talen var faktiskt en enastående ideologisk bedrift: på inte mycket mer än tio år gjorde de Labour till vad det tog SAP fyrtio år att bli. Det vill säga ett parti som på senaste kongressen hörde Tony Blair säga att situationen i Afrika är ett "blödande sår på hela mänsklighetens samvete" och som ett par månader senare fick reda på att någon som också råkar heta Tony Blair klubbat igenom försäljningen av ett ruggigt sexigt vapensystem till Tanzania för 28 miljoner pund. Det är ju inte utan att man som svensk ler lite vemodigt, igenkännande.

Mot slutet av decenniet väcktes farhågor om en slags informationsteknisk härdsmälta vid millennieskiftet, när datorerna skulle byta datum från 99 till 00. Vi Mac-användare gjorde vad vi kunde för att hjälpa till med problemet genom att bjuda in PC-användare och be dem titta på när vi knappade in "1 januari 2000" i datumfältet, flera gånger om, utan att någonting hände, och sedan säga blähä-blähä åt dem. Men samtidigt insåg förstås också vi

© Gunnar Pettersson 2004

att det var ett dramatiskt ögonblick som nu närmade sig. Det är inte varje dag som ett decennium går över i ett annat, långt mindre ett sekel, och ett årtusende ska vi bara inte prata om. Jag minns hur jag på nyårsafton 1999 stod uppe på taket och undrade om fyrverkerierna som sprakade så muntert däruppe i mörkret förebådade bröllop eller begraving för oss människor, lycka eller olycka, fortsatt spel i Allsvenskan eller nerflyttning nästa säsong.

För när jag nu, inte utan ett mått av melankoli, blickade tillbaka över de senaste tusen åren så var det naturligtvis krig och konflikt och sorg jag såg i bildens förgrund. Jag såg soldatmoderns tårar där hon stod vid sitt fönster medan de unga frivilliga käckt marscherade förbi, sjungande 'Vi komma hem till jul, tra-la tra-la!' Jag såg den gamle veteranen på sin parkbänk, hans dimmiga blick, hans smärtande minnen, påsen med fågelfrö darrande lätt i hans väderbitna hand. Jag såg den unge studenten, den unge frivillige, den unge pojken - där! - i skyttegraven, död, och jag såg en moder vars hjärta för alltid är krossat. När skulle det någonsin sluta? Reformation och motreformation, revolution och kontrarevolution, offensiv och motoffensiv... Det var som om vi människor aldrig någonsin kunde bestämma oss för det ena eller det andra och, värst av allt, medan vi stod där i valet och kvalet flöt blodet som Avestaforsens brus om våren. När skulle det någonsin sluta?

Men när min blick så drog sig mot bildens fond såg jag också andra scener. Jag såg en moder vagga sitt nyfödda barn med en ömhet och kärlek som inga kanoner rår på. Jag såg en medmänniska hjälpa en annan över ån för att hämta vatten. Jag såg en yngling väntande på hörnet på sin käresta, en blomma i handen, ett hjärta som klappade vilt. Jag såg de små barnen på Fattighusgatan sparka en enkel pappersboll i all dess enkelhets glädje, runt runt runt, skratten ritande silverstråk i deras smutsiga ansikten. Jag såg en ung flicka på sin cykel glatt rulla ner för landsvägen i sommarkjol och ärmlös blus, skrattande, längtande, mot sitt möte där borta på hörnet. Jag såg den gamla gumman koka sin gubbe en slät kopp kaffe, och jag såg hur han log, och jag såg hur hon log, och ingenting alls behövde sägas. Vad jag såg, ja det var helt enkelt all vår mänsklighets mest mänskliga tid, de stunder som gör oss så starka, de timmar som gör oss så ädla, så stora, så vackra! Hur länge, o moder, tör vi vänta? Hur länge?

Jag bara frågar.

© Gunnar Pettersson 2004

Tredje kapitlet

Jag vaknade följande morgon av ett plingeling. Och så ett plingeling till. Det kom från den blå elefanten men den skära rosetten. En liten flicka stod bredvid sängen och stirrade på mig, hon kan väl ha varit ett och ett halvt sådär. I dörren stod Jeff och grinade.

Jag gick upp och duschade och drog på mig kläderna, fortfarande urlakad av en djup och drömlös sömn. När jag kom ner i köket hade Anita dukat fram vad engelsmännen kallar "en hjärtlig frukost", mest för att den gör infarkten så mycket mer oundviklig: stekt bacon, stekt ägg, baked beans, stekt svamp, stekta tomater, en brödskiva stekt i baconflottet, och te. Det var gudomligt gott.

Jeff visade mig sedan sina cyklar ute i trädgårdsskjulet. Jag har i och för sig aldrig gillat racercyklar, tycker de ser ut som anorektiker på hjul, men till Jeff sa jag naturligtvis "Oooh" och "Aaah" och inspekterade växlar och vajrar som om jag visste något om saken. Jeff sa att han skulle vilja åka till Spanien och cykla. Eller Sverige? föreslog jag. -"Ja, Sverige vore trevligt", sa Anita bakom oss. Hon hade kommit ut för att titta på, med bebisen på armen.

© Gunnar Pettersson 2004

Så körde Jeff mig ut till färjan. När vi kom fram till terminalen klev jag ur och tog min ryggsäck ur bakluckan och skulle just gå fram och tacka honom så mycket för att han och Anita varit så bussiga med allt, när Jeff bara vinkade ut genom rutan och ropade -"*Cheers now, mind how you fucking go!*" och körde iväg utan vidare ceremonier.

Där stod jag som ett fån. Jag hade utsatts för *a random act of kindness*, en oprovocerad snällhetsattack. Det var en förvånansvärt omtumlande upplevelse. Varför det skulle vara så är jag inte säker på. Kanske för att det är svårt att få grepp om handlingar som så till den grad saknar motiv, långt mindre några baktankar.

Jag undrar då och då vad som hände med dem. Den lilla bebisen måste ha blivit drygt trettio. Jeff har väl några år kvar till pensionen, skulle jag tro, Anita likaså. Han borde vara i fin form för att han cyklat så mycket, gör det kanske fortfarande. Kanske Anita läste en tidningsartikel om kolesterol och fick honom att ändra sina frukostvanor något. Och äta mera grönt till middagen.

Väl ombord på färjan letade jag mig så ned till fällstolarna för tredjeklasspassagerare på däck 2 akter. De gick inte att missa, det var bara att följa diesellukten och turbinmullret. Jag valde en stol snett bakom några aupairflickor från Karlskoga. Man ska enligt min erfarenhet hålla ett öga på aupairer, för de har en benägenhet att plötsligt bryta ut i omotiverat, blodigt våld. Bakom mig satt ett par amerikaner som pratade om vad amerikaner på resa alltid pratar om: hur mycket biljetten hade kostat, och vad den kunde kostat om den varit billigare. Jag lutade mig tillbaka, blundade, och tänkte på Elsa-Marianne von Rosen.

Av alla de karriärer jag planerat var nog koreograf den mest verklighetsfrämmande. Det jag visste om dans gick att skriva ner på baksidan av ett frimärke. Det jag visste om Merce Cunningham, vars möte med Bobo utgjorde ämnet för den balett jag tänkte sätta upp på Storan, gick överhuvudtaget inte att skriva ner, för det var inte något alls. Men detta hindrade förstås inte att jag redan nu visste vad jag var ute efter, ett rörelseschematiskt distillat av halvsmält Piscator, Brecht, Grotowski och en artikel om Noh-teater jag klippt ut ur Theater Heute. Revolutionär, marxistisk balett. Verfremdungsbalett. Jag tänkte operera bort allt vad känsla, passion och katharsis hette ur dansens själva väsen. Vad jag tänkte sätta i dess ställe var en hundratio hamnarbetare stark talkör som skulle "kommentera" händelseförloppet på klassiskt brechtskt manér. Nu störde det mig inte alls att jag var så okunnig om dans, tvärtom: jag såg min okunnighet som ytterligare en aspekt av V-effekten, charlataneriet som en slägga med vilken jag gick lös på dansens själva grundvalar. Min ledstjärna här var furst Krapotkin, som en gång

© Gunnar Pettersson 2004

skrev att det inte finns något vackrare än en dikt på ett främmande språk som man bara till hälften behärskar. Vad jag planerade var inget mindre än den bristfälliga förståelsens triumf. Jag tror mig också kunna säga att jag lyckades över all förväntan.

När man sitter så nära maskinrummet som man gjorde på Tor Linebåtarna brukar vibrationerna skapa en underlig ljudeffekt inne huvudet på en, svag men ofrånkomlig: en slags repetitiv stråkmusik, ofta med elgitarrer vid sidan om, en blandning av Mantovani och Kurt Weill. Kalla det maskinmusik. Det är kanske inte en händelse att den enda gången jag hört sådan musik i verkligheten är på Tanztheater Wuppertals föreställningar. Jag satt länge i fällstolen och lyssnade. Och somnade. Och drömde nog.

Vi hade kommit en bit förbi Dogger Bank när jag öppnade ögonen igen. Det hade blivit en ganska ordentlig sjögång. Jag reste mig upp och tittade ut. Eftermiddagen var mörkgrå och arg. Måsarna hade redan vänt tillbaka till Immingham. Då och då for en spya förbi fönstret, som små kolorerade regnskurar. Jag såg att jag blivit ensam på däck 2 akter. Inga aupairer, inga amerikaner. Det droppade havsvatten från ventilerna, golvet började bli vått. Men musiken fortsatte, om något starkare än förut. Det hade kommit blåsinstrument till.

Jag ångrade redan att jag lämnat Dublin. Det är ett ställe som tränger sig in under skinnet på en, som en smitta, och den kliade ännu. Inemellan ögonblick av fullkomligt obesvärad, transcendental skönhet fick man traska igenom kvarter efter kvarter av alkoholiserat förfall, av fattigdom bevarad intakt sedan sextonhundratalet, av en alldaglig kriminalitet rakt genom hela samhällshierarkin, av heroisk och aggressiv sentimentalitet, av en ständig jakt på nya sätt att pinka bort sitt liv och sina pengar. Och så plötsligt sjunger nån 'I Know Where I'm Going' för en dödstyst pub så vackert så att tårarna trillar ner i portern.

Det märkliga är att på Irland har man inget som helst begrepp om visuell skönhet. Deras främste konstnär, Jack Yeats, målade svarta konturer i skarven mellan färgerna, precis som man blev tillsagd att göra i skolan. På de mest natursköna platserna de kan hitta bygger de hemska amerikanska bungalows med fotbollsplansstora '*car ports*'. "Titta vad vackert det ligger snöfläckar där på mosslänten!" sa jag när vi körde förbi. "Det är inte snö, det är gamla plastskynken" sa Jim.

Men ge dem en bokstav, och de tar hela meningen. Varför säga det med två ord, när man kan använda fyrtiofyra? Inte "Du vet, Jimmy..." utan ett flannobrienskt "*A certain party up in Dundalk that you know and that I know...*" Killen på barstolen bredvid mig hade just flyttat till Dublin från Aran-öarna och

© Gunnar Pettersson 2004

pratade inte särskilt bra engelska. Plötsligt sa han något jag inte hörde. - "Vasaru?" sa jag. "*Nothing...*" sa han. "*I's just talking to myself till I get used to the people...*" Varenda byggjobbare på ön vet att skillnaden mellan en *joist* och en *girder* är att den ene skrev 'Ulysses' och den andre skrev 'Faust'. Jag tror jag aldrig hört så mycket medioker poesi uppläst med sådan förtjusning och välbehag, eller läst så många författare som skrev hellre än bra och blev belönade för det med gratisrundor och professurer. Deras kärlek till språket är skamlös. Och i många fall obesvarad.

Det var alltså en miljö där mina framtidsplaner fick oändligt mycket mer verklighet och substans än de skulle fått någon annanstans. Brevet jag hade fått från Elsa-Marianne von Rosen gjorde mig över en natt till en högt respekterad kännare i frågor som rörde teater och dans, någon vars utlåtanden man måste ta hänsyn till innan en fruktbar diskussion i ämnet kunde börja. Det här är något som är karaktäristiskt för kulturer där skitpratet är en så pass viktig traditionsbärare. Man bestämmer sig för att skicka in sin första dikt till Irish Times' kulturbilaga. I samma ögonblick som kuvertet dimper ner i brevinkastet är man inte bara en publicerad författare i omgivningens ögon, man är en högt respekterad publicerad författare, någon vars utlåtanden man måste osv, osv. - "*Oh, yer man knows what he's talking about...* [konspiratorisk viskning:] *He's going into print...*"

Vem vet vad jag hade kunnat bli om jag stannat kvar?

Plötsligt kände jag en välbekant doft... Jag var uppenbart inte så ensam på däck 2 akter som jag hade trott...

"Mmmmarabou..." tänkte jag medan jag vinglade fram längs relingen. Jag fick syn på en kalufs i en av fällstolarna längst akterut. En rökslinga letade sig upp i den saltfuktiga luften.

Här krävdes en diplomatisk offensiv. Nu finns det ett antal sätt att bryta isen när det gäller utbyte av illegala substanser mellan för varandra okända människor och ett av dem är 'The Offer You Can't Refuse'. Sagt och gjort, jag rusade upp till kiosken i receptionen och köpte en kartong Bassett's Liquorice Allsorts. Väl tillbaka på däck 2 promenerade jag akterut så nonchalant det nu gick när det blåser nio sekundmeter. Under tiden öppnade jag kartongen och valde en tredäckare (en brun)[21] till att börja med. Jag ställde mig inom hans synhåll och tittade ut över det ilskna havet. Det gungade ordentligt nu. Jag stoppade in en rosa kokosrulle[22] i munnen och vände mig sakta om. Killen tittade upp på mig. Ett imbecillt leende. Tomtebloss i ögonen. Jag gjorde en frågande gest mot honom med kartongen. Han nickade saligt. Bingo.

---

[21] Se Appendix.
[22] Se Appendix.

© Gunnar Pettersson 2004

Steve hette han. Han gillade speciellt knapparna[23], men var inte så förtjust i kokos så jag hade alla kokosrullarna för mig själv. I en gammal Old Holborn-burk förvarade han sex-sju färdigrullade jonnar av den klassiska engelska morotsdimensionen: det närmaste man kommer i jämförelse är nog neutronbomberna, de som tar kål på människor men låter byggnader stå kvar. Dessutom brukar de mecka med Silk Cut, en virginiatobak som river ut lungorna och gör en tillfälligt blind.

Men oj.

Rölibb, minsann. Sådant fanns ju på den tiden. Det är en av många tragiska konsekvenser av inbördeskriget i Libanon att exporten av både röd och gul libb praktiskt taget ströps ihjäl. I stället kom vallmoodlingarna, och milisen, och de seriösa pengarna. Samma sak hände ju i Afghanistan: vem har sett en riktig bit svettig och fet affe sedan CIA fick krigsherrarna att kränga heroin i stället? Inte jag i alla fall.

Steve sa att det blåste på rätt bra.

-Tacka fan för det, jag menar rölibb..., sa jag.

-Nej, jag menar havet..., sa han.

-Havet, ja... *The Old North Sea, it's swelling and bruising...* Så sjöng en svensk som heter Harry Brandelius en gång...

-*Wow*..., sa Steve uppskattande.

Det blev inte mycket mer sagt på en stund, för jag föll in i en lång reflektion över Harry Brandelius. Med Sune Waldimirs orkester i bakgrunden.

Eller var det Gunnar Hahn?

Det finns inga glada kavaljerer längre, noterade jag, särskilt inte på kusten.

Och exakt varför var 'Siste man på Skansen' sist? Vart hade alla de andra tagit vägen?

Han hade kanske dålig andedräkt. Eller glömt knäppa gylfen. Jag försökte föreställa mig var nånstans på Skansen han befann sig när han var sist, det var väl antagligen där vid estraden nånstans, jag kunde inte Skansen så väl.[24] Sollidenscenen, just det.

Men Egon Kjerrman hade alltså gått hem. Orkestern hade gått hem. Publiken hade gått hem. Det hade blivit sent och Skansen skulle stänga snart. Siste Man sitter kvar på parkett och studerar sina naglar i lyktstolpens sken. Han lägger ena benet över det andra, fingrar på hattbrättet. Borstar av lite mjäll från kavajslaget. Harklar sig.

---

[23] Se Appendix.
[24] Sollidenscenen.

© Gunnar Pettersson 2004

Det kommer en ordningsvakt och tittar på honom från håll. Siste Man låtsas som det regnar. Men så kommer han att tänka på en sak. Om allt går enligt rutinerna bör ju ordningsvakten, inte han själv, bli siste man på Skansen. Det är ju han som låser portarna och släcker ljusen. Han, som är så sist man kan bli på det här stället.

Det känns tungt, detta att bli näst siste man på Skansen.

Egentligen behövde han inte ha oroat sig för ordningsvakten är i själva verket är en gammal flata från Sundbyberg som heter Gun-Britt, men det kan ju inte Siste Man veta. Särskilt inte som det har blivit så mörkt vid det här laget. Ja, man kan ju rent av fråga sig om det så himla lätt att urskilja en flata ens i dagsljus?

När han tittar igen verkar vakten ha försvunnit, så han reser sig upp och går raskt utmed bänkraderna fram mot scenen, gruset knastrar ivrigt under hans skor. Han letar sig bakom estraden och hamnar i Örebro för drygt hundra år sedan. Men han hör fotsteg på kullerstenen bakom sig, så han slinker in i en gränd och inträffar i stället i Hudiksvall. Skansen har ju mycket att bjuda på i fråga om geografiska tillfälligheter, där finns både det ena och det andra, tätt inpå varandra.

Men kusten verkar klar, inga fotsteg på kullerstenen, Hudik ligger i dvala. Tyst tar han sig vidare i sommarnatten, förbi Värtahamnen och Sveg, in i de djupaste Värmlandsskogarna, ut i det fagra Österlen, under Älvsborgsbron till Röda Sten och Över-Kalix till Nedre Norrland, tills han några minuter senare når fram till Seglora kyrka, där han sätter sig på en bänk.

Han undrar vad en lora är för något. En örtdekokt för sjuka statarbarn? En örfil i Medelpad? Kan det vara en verbform av folklore, "att seglora"...?

En ficklampas ljusstråle träffar plötsligt trästaketet en bit ifrån honom och verkar spela bushpiano på spjälorna, ackompanjerade av knastret från Gun-Britts pjäxor. Siste Man trycker upp sig mot den faluröda kyrkväggen och håller andan. Samtidigt slår klockan elva. Stängningsdags.

Stunden har kommit.

Pust. Gun-Britts steg försvinner i natten, ficklampsskenet flänger fram och tillbaka ner för backen som ett koppel med en manisk jycke i andra ändan. Siste Man ser hur gatlyktorna slås av sektion för sektion och mörkret lägrar sig över Skansen. En bit därifrån vrålar en älg ut sin ensamhet. En kroppkaka i Skånestugan börjar känna sig gammal. En säl kliar sig förströtт på magen och törnar in för natten. En morakniv längtar hem till Orsa.

Siste Man känner på över trettio dörrar innan han hittar en som är olåst. Han kliver in och fumlar sig fram till strömbrytaren. Ett par neonrör gnuggar sig i ögonen och vaknar. Det är en verkstad av något slag. Hyvelbänkar,

© Gunnar Pettersson 2004

verktygsskåp, säckar med halm, målarburkar, symaskiner. En samedräkt hänger uppgivet på en krok, det ligger en porrtidning på en stol. Siste Man ordnar till sig en sovplats med ett par av halmsäckarna, tar av sig hatt och kavaj, slår av ljuset och gör det bekvämt för sig. Han somnar snart, och drömmer om sandstränder och sin mamma.

Hans mamma heter Veronika och har alltid spelat en stor, ibland överväldigande, roll i Siste Mans liv. Hon köper fortfarande alla hans kläder, som hon också tvättar åt honom. Hon har övertalat honom att läsa Svenskan, trots att han föredrar DN, kommunisttidningen. Ett par gånger har hon till och med åkt med honom på semester. Det är därför han drömmer om sandstränder också.

Det är väl inget direkt fel på Siste Man. I alla fall inget som polisen behöver bli inblandad i. Men -

Plötsligt såg jag Steve komma åkande förbi mig i sin fällstol med en häpen min över ansiktet, det såg ut som han åkte radiobil på Liseberg, och en bråkdels sekund senare insåg jag att jag själv befann mig i rörelse, jag höll just på att köra om Karlskogaaupairerna i ytterfil, och de såg lika förvånade ut som Steve tills de kraschade in i relingen och kollapsade i en gormande hög av armar och ben och fällstolar, medan jag själv for runt i en snäv högersväng och kom ansikte mot ansikte Steve igen och det såg ut som det skulle bli en frontalkrock tills en av amerikanerna kom farande och touchade mig precis ur vägen så att vi passerade varandra på två röda millimetrars avstånd, fast amerikanen åkte in i väggen på andra sidan med jävla smäll och blev liggande i fyra centimeter havsvatten som skvalpade fram och tillbaka över däcket.

Hur vet jag inte, men till slut lyckades jag klamra mig fast vid trappstegen upp till däck 3 och ta mig ur min fällstol, som sedan for all världens väg. Jag fick syn på en genomblöt Steve komma halvkrypande utefter relingen med sin väska runt halsen och någon halvminut senare kunde jag dra upp honom bredvid mig på trappan. Han började genast rota i väskan, fick upp Old Holborn-burken och lyfte snabbt på locket.

-Dom klarade sig? frågade jag.

-*Dry as a popcorn fart*, sa Steve med ett listigt leende och stoppade tillbaka burken.

Det här var uppenbart inga nio sekundmeter längre. Sekundkilometer, snarare. Maskinerna verkade ha stannat för jag hörde inget muller, än mindre någon orkester. Vi rullade från sida till sida i vad som verkade vara fallhöjder om fem-sex meter, men ibland kände man också hur fören slog ner på vågorna med sådan kraft att ett skalv for genom skrovet som en gigantisk rysning. Vi stod och helt enkelt och stampade mitt i orkanen.

© Gunnar Pettersson 2004

Det tog en evighet att kämpa sig upp till däck 3. Och väl där uppe fanns det ingen annan möjlighet än att ta sig fram på alla fyra, för hade vi ställt oss upp skulle vi farit in i väggarna och halvt slått ihjäl oss med varje rullning, eller alternativt kastats handlöst in i någon hytt, många av vars dörrar stod och slog i öronbedövande kanonader. Jag hörde Steve framför mig fnissa hysteriskt och ropa "*Doomed! We're all doomed!*" som menige Fraser i 'Dad's Army'. Allt motstånd var därmed meningslöst. Jag föll ihop i en hjälplöst gapflabbande hög.

Jag har aldrig i mitt liv känt någon dödsskräck. Och nu är det väl för sent. Ibland har jag funderat över om detta är en svag punkt hos mig, i min personlighet och i mitt arbete. Fria yrkesutövare bör ju som regel frukta döden. Det skänker en viss resonans åt ens arbete, särskilt vid ålderns sensommar. Men det bär mig helt enkelt emot. Ärligt talat, jag har ingen talang för dödsskräck.

Jag ser det så här. Att födas är att komma till en värld man annars inte skulle kommit till, vilket för en ofödd varken gör från eller till i det långa loppet. Att dö är tvärtom. Och åt de som vill se döden som Det Stora Mysteriet säger jag: "Bah, humbug!" Döden är Kejsaren av Plattitydien, Banalrepublikens Livstidspresident, Pulchinellos bäst bevarade hemlighet. Döden är icke-existensen när den tror den är något. Det vill säga, när den ska göra sig till för oss genom att sätta på sig en billig skräckmask från Buttericks och börja prata som Anders Ek. Det är livet som är mysteriet.

Vad jag har, om något, är väl i så fall vissa farhågor om att det ska göra ont alldeles *innan* man dör, det vill säga i sluttampen av livet. När jag till exempel blev flygrädd under ett par år i början på nittiotalet var det inte för att jag fruktade min icke-existens, det vore ju rätt poänglöst, utan jag fruktade att jag skulle bryta nacken och brinna upp i ett eldhavsinferno av flygplansbränsle. Och i en sådan situation skulle ju icke-existensen snarast vara ganska välkommen.

Hur som helst, efter många om och men, och med tårarna rinnande nerför kinderna, kröp Steve och jag till slut in i baren på däck 6. Inte en käft var där och baren var stängd, trots att klockan bara visade på tio. Stolar och bord stod fastsurrade i grupper, som i en slags solidarisk gest med varandra. Vi letade oss fram till dansgolvet och ankrade fast oss vid var sin av de glittrande stolparna. Det var här man bjöd på 'Scandinavian Hour' varje kväll, berättade jag för Steve. Det brukade vara frågesport, allsång, bingo, hejsan-svejsan. - "Synd att vi missade det..." sa Steve och halade upp Old Holborn-burken igen. - "Ja, verkligen," sa jag.

Det hela kändes lite grand som att sitta i en ganska flott tvättomat för fönstren såg alla ut som stora tvättmaskiner med virvlande, skummande vatten

© Gunnar Pettersson 2004

innanför. Rullningarna var naturligtvis ännu värre på här uppe på däck 6, men det var i alla fall torrt och om man satt på den heltäckande mattan medan man höll fast i stolpen fick man ganska gott grepp om situationen. Bakom baren skramlade flaskorna gällt, det lät som en lunchrast på en flickskola. De fastsurrade stolarna jämrade och ojade sig, "Secket väder, secket väder!" klagade de. Steve räckte mig jonnen och la sig sedan ner på rygg för att bättre kunna studera den svajande glitterbollen i taket.

Jag intog efter en stund samma läge och såg min svartklädda figur uppbruten i hundra små spegelbilder, den ena överlappande den andra i ett gnistrande kubistiskt spel som flöt från ena halvan av globen till den andra allt eftersom havet vräkte båten från sida till sida. Jag vinkade till mig själv och hundra händer verkade vinka tillbaka. Jag viftade med armarna och såg ett folkhav hylla sin frälsares ankomst. Nu är det ju om något halvtaskiga metaforer av det här slaget som ger cannabis ett sådant dåligt rykte, men det var inte alls något som störde mig just vid det här tillfället. Tvärtom, kraften denna glitterbolls alla innebörder, dessa små speglar som måste ha bevittnat så mycket tjo och tjim här på dansgolvet under alla år, motverkade mer än väl det faktum att jag också började bli ordentligt trött i armar och ben och rygg av att hålla mig kvar på mer eller mindre samma plats på golvet.

För rullningarna verkade bara bli djupare, upp- och nerförsbackarna allt brantare, och för varje gång tycktes det ta allt längre tid för båten att räta upp sig igen. Vi började också få sällskap, upptäckte jag, det satt nu några stycken på golvet vid baren och höll fast i foträcket, ett par andra hade greppat tag i de golvfasta lamporna vid fönstren. Av någon anledning hade de alla sina ytterkläder på sig. En av dem, en kortklippt kvinna i blå anorak och näbbstövlar, verkade gråta. Oväsendet hade också tilltagit, men jag kunde inte riktigt avgöra var det kom ifrån: det var inget maskinmuller, det var inget stormvrål, det lät som om själva båten stönade. Jag kom att tänka på att jag glömt kvar min ryggsäck på däck 2, men nu fanns det ju ingen möjlighet att ta sig dit ner igen.

Plötsligt gick lyset, det blev kolsvart, folk började skrika. -"Steve...?" ropade jag, men det kom inget svar, jag kunde bara urskilja glöden från jonnen en bit ifrån mig, som en dåsig eldfluga i den tropiska Nordsjönatten. Det kändes obeskrivligt tryggt att någon tog sig ett bloss mitt i alltihop, en triumf för imbecill sorglöshet och optimism, en hyllning till den totala bristen på uppmärksamhet inför de brådskande dagordningar som omständigheterna lägger fram för oss och insisterar att vi ägnar oss åt, nu med en gång. Det finns trots allt viktigare saker än liv och död. Hockey. Oralsex. Elvis. Ordvitsar. Sovmorgnar. Korsord. En grillad med bröd, vanlig senap. Jag grenslade stolpen

© Gunnar Pettersson 2004

och lade armarna stadigt i kors om den. Sedan tänkte jag på grillkorv, och kände att jag var fruktansvärt hungrig.

I samma ögonblick slogs alla strålkastarna på utanför. De fyllde upp baren med ett intensivt likblekt ljus, det hela såg ut som en scen i en svartvit avantgardefilm, tagen av en berusad kameraman. Steve, upptäckte jag, låg fortfarande på rygg med ena armen runt stolpen och den andra under huvudet, hur nonchalant som helst. Så ljöd sirenerna. Tre långa, öronbedövande signaler. Folk började skrika igen, men ingen rörde sig ur fläcken. Genom fönstren kunde man då och då skymta skuggliknande skepnader dra förbi, men det verkade otänkbart att de skulle vara människor, att någon överhuvudtaget skulle kunna stå på fötterna där ute.

Så kom plötsligt sirenerna igen. Men precis som de började ljuda stegrade sig aktern sakta men säkert upp tills den nått praktiskt taget nittio graders vinkel, så att jag nu hängde i stolpen som i en trädgren, med ett fruktansvärt oväsen omkring mig, och flera minuter verkade passera tills aktern än en gång sjönk tillbaka ner och träffade havet med ett helvetiskt, rosslande dån som kändes ända in i märgen på en.

Vi var för ögonblicket tillbaka i någorlunda horisontellt läge. Jag vände på huvudet och såg att Steve var borta. Inte långt från mig på andra sidan låg en man, orörlig, i täckjacka och manchesterbyxor - detaljerna är fortfarande glasklara för mig - och det blödde från hans huvud. Jag skulle precis krypa över till honom när båten än en gång rullade kraftigt åt ena sidan så att jag nu hängde med magen över stolpen, och plötsligt kom jag idiotiskt nog ihåg gymnastiken i skolan, när man skulle hänga så över bommen och sedan slå runt, något som jag aldrig klarade, och därför avskydde. Men här blev jag nu hängande. Båten vägrade räta upp sig igen. Och så slocknade strålkastarna, det var becksvart omkring mig igen.

Det första jag hörde, inunder allt oväsen, var glasrutor som krossades, en efter en. Därefter kom vad som lät som en serie pistolskott, jag vet fortfarande inte vad det kan ha varit. Jag försökte få bättre grepp om stolpen genom att slänga över ena benet, men det gick inte. Så kände jag ett lätt duggregn på mina händer och än en gång dök en bisarr tanke upp från ingenstans, jag tänkte -"Det regnar, vad trist...". Till slut kände jag att jag inte kunde hålla tag längre, det hade blivit för halt och slipprigt, så jag släppte helt enkelt greppet. Och föll, i evigheter, med armarna runt huvudet som skydd. Jag dunsade i något här, något där, men slog mig inte så hårt som jag fruktade jag skulle göra - ända tills jag landade på någon slags avsats och smällde i ena knät och ena armbågen. Men jag hann nätt och jämt registrera smärtan förrän en jättekaskad av vatten överrumplade mig och rutschade iväg mig med en otrolig fart. Jag hörde

© Gunnar Pettersson 2004

kraftigt brus, jag hörde stötar och smällar. Men så plötsligt blev det alldeles dödstyst.

Jag öppnade ögonen och såg ett svagt grönt sken omkring mig. Jag kände att vattnet var fruktansvärt kallt. Men jag frös inte. Jag svävade, okroppslig, frånkopplad, i någon okänd, ljudlös rymd. Timmar verkade gå. Dagar.

Så plötsligt kom jag ovanför ytan och träffades av ett obeskrivligt dån. Jag kunde urskilja vågtopparna högt ovanför mig, avtecknade mot en himmel som verkade belyst någonstans ifrån. Så for jag upp på en vågkam och såg ett moln rusa förbi och lämna kvar en fullmåne - en jävla fullmåne! - och i dess återskken kunde jag se en massa föremål i vattnet omkring mig, de såg ut som stolsitsar, men sedan blev det mörkt och jag drogs ner i den gröna tystnaden igen. Jag kämpade mig tillbaka upp till ytan och fann scenen ligga i månsken än en gång. Uppe på toppen av en våg tyckte jag mig skymta ett par livbåtar något hundratal meter framför mig. Färjan såg jag inte ett spår av. Jag försökte simma några tag men det var meningslöst, vågorna gjorde hur de ville med mig. Mina ben började domna av trötthet och kyla.

Plötsligt fick jag syn på ett huvud och ett par armar bara något tiotal meter från mig. Jag ropade så högt jag kunde, men det var knappt att jag kunde höra mig själv. Huvudet försvann under vågorna en kort stund, men kom sedan upp igen, nu betydligt närmare. Det var Steve! -"Steeeeeve!!!" skrek jag, och jag tror han såg mig. Hans huvud dök under vattnet än en gång, men han lyckades på något sätt hålla ena handen ovanför ytan. Jag lade alla krafter jag hade i några simtag och kom aningen, aningen närmare. Hans huvud dök upp igen och jag såg att han skrek något åt mig. Ytterligare två-tre simtag förde mig någon meter närmare, men då gick månen i moln och jag såg inte ett skvatt. Jag kunde bara vänta.

Det tog en evighet.

Jag skrek en gång till och tyckte mig höra Steve skrika tillbaka.

Så kom äntligen månskenet tillbaka. Steve var så nära att jag nästan kunde röra vid honom. I samma ögonblick dök hans huvud tillbaka under vattnet, men ena handen lyckades han fortfarande hålla kvar ovanför. Och jag såg att den greppade om något. Något fyrkantigt föremål...

Old Holborn-burken!

Jonnarna var fortfarande torra!

Steves huvud dök upp igen och jag såg att han var helt slut. Med mina sista krafter simmade jag fram till honom, fick tag i hans ena axel och drog honom till mig. Återigen skrek han något men jag hörde inte vad, så jag skakade på huvudet och försökte dra honom ännu närmare. Han skrek en gång

© Gunnar Pettersson 2004

till och jag svär, jag svär vid allt som är heligt, måtte blixten slå ner på mig om jag ljuger, att han skrek "*Got a light, mate?*"

Och så plötsligt var han borta. En jättevåg svalde upp oss båda, den gröna tystnaden kom tillbaka, jag svävade igen, fast nu fullkomligt utmattad.

Jag försökte ta några simtag för att komma upp ytan, men armarna vägrade röra sig. Hela kroppen hade domnat.

Och det underliga var att det inte var en helt obehaglig känsla. Jag fylldes av en outsäglig ro. Fast jag visste någonstans innerst inne att jag inte borde känna mig så, att det på något sätt var farligt att känna sig så. Men jag hade ingen som helst kraft att göra något åt det.

Jag hörde musik igen, nu klart och tydligt, konstigt nog lät det som någon svensk pastoral, som Hugo Alfvén, eller möjligtvis Kurt Atterberg.

Det blev ljusare och ljusare omkring mig, färgerna skiftade mellan blekgult, ljus rosa och svagt grönt.

Och jag började kunna urskilja figurer, de rörde sig i vad jag bara kan beskriva som en slags långsamma teaterscener, badande i sol.

Några satt runt ett bord i en berså och pratade.

Någon öppnade en brevlåda vid en landsväg och tog upp ett brev och log igenkännande.

En flicka cyklade förbi i sommarkjol och ärmlös blus.

Jag kände en doft av målarfärg. Av solvarm gummiboll. Av syrén.

En röst sa, lugnt och allvarligt, "Håll mig hårt i din famn...".

Jag gick upp för en trätrappa och satte mig på en vitmålad veranda. En lätt bris bläddrade förstrött i en tidning på bordet. En geting kröp ner i ett glas.

En röst sa, lugnt och allvarligt, "Håll mig hårt i din famn...".

Jag låg i gräset och blundade för solen. En myra kröp upp på min hand. Jag var ensam i världen.

En av den danska kustbevakningens kuttrar fann min kropp några timmar senare. Stormen hade bedarrat något. En ny dag hade börjat gry i öster.

Allt som allt omkom tjugotre personer denna fasansfulla natt. Det kunde blivit långt fler, men det var höst och lågsäsong och det övervägande flertalet av passagerarna och besättningen hade lyckligtvis fiskats upp i livbåtarna och klarat sig.

Mina kvarlevor togs först till Skagens räddningsstation och därefter till rättsmedicinska kliniken i Aalborg, där obduktionen utfördes av docent Andreas Sørensen. Min sista resa anträddes några dagar senare när Aronssons

© Gunnar Pettersson 2004

begravningsbyrå hämtade min kropp och förde den i bil till Göteborg, ironiskt nog med en av Sessanbåtarna från Fredrikshamn.

Begravningen ägde rum en vecka senare, fredagen den 22 oktober 1971, en strålande klar höstdag. Det behöver knappast sägas att min familj och närmaste släktingar var utom sig av sorg och förtvivlan. Många av mina gamla klasskamrater och en mängd andra vänner hade kommit från när och fjärran, och ingen av dem kunde riktigt fatta att jag plötsligt var borta, för alltid. Man sjöng min favoritpsalm "Morgon mellan fjällen, hör hur bäck och flod..." och prästen talade väldigt vackert om ungdom och äventyrslystnad och hur mitt minne skulle leva vidare hos dem alla som en god son och bror, och en sällsynt god vän. Jag var, sa han, "en begåvad ung man med framtiden för sig". Så spelade en flicka från Musikhögskolan 'Amazing Grace' på violin och det var så vackert att alla började snyfta och gråta. Därefter klev Hasse Nilsson fram, som han blivit ombedd, och läste från Predikaren 3:1-14 ("Allting har sin tid, och vart företag under himlen har sin stund...") trots att han var övertygad ateist. Det hela avslutades med att prästen bad 'Fader vår', följt av lite orgelspel medan församlingen sakta reste sig och gick ut i det höstliga solskenet.

Efteråt pratades det förstås en hel del om mig bland vänner och bekanta. Man diskuterade vad det kunde blivit av mig om jag fått leva ("Säkert något konstnärligt" ansåg de flesta). Man berättade för vandra om roliga saker jag sagt och gjort under min levnad, som den gången jag skenade iväg på en moppe för att jag inte kunde hitta bromsen och for in i ett buskage vid Azaleadalen. En del av mina före detta flickvänner tänkte tillbaka på intima stunder vi haft tillsammans, och log drömskt. Andra tog sig för pannan. Praktiskt taget alla var överens om att jag varit en reko typ, hygglig, generös, men gaisare. Några få erinrade sig situationer där de varit taskiga mot mig, och de skämdes riktigt ordentligt.

Min aska spreds i minneslunden några dagar senare. Men det tog förstås inte lång tid förrän den brutits ner och blivit ett med myllan. Sådant är nu en gång vårt kretslopp. Det alldeles övervägande antalet av mina kvarvarande partiklar förvandlades så småningom till grässtrån. Några få hamnade i en maskros.

Så så var det med det.

Nu borde jag kanske avslutningsvis nämna något om hurdant i livet efter detta ter sig. Det vore ju inte rättvist mot läsaren annars. Har man sagt A så får man säga B.

För många kommer det av förklarliga skäl som något av en antiklimax, men livet efter detta är faktiskt mer eller mindre detsamma som livet före. Man lever förstås längre. Tandvården är bättre. Norge finns inte. Böcker är gratis,

© Gunnar Pettersson 2004

men bara på utgivningsdagen, därefter får man betala för dem. Tabut mot att fira födelsedagar är lika strikt som tabut mot incest och folkdans. De mer ateistiskt lagda blir kanske överraskade av att höra att helvetet faktiskt existerar, och att det ligger i Sverige. Exakt var tänker jag inte säga, för det vore inte snällt. Och kan dessutom skada turistnäringen. Andra blir kanske förvånade över att Elvis är död. Han blev faktiskt utnämnd till överbefälhavare i USA i fjol av president Feltrinelli. Och olyckor händer aldrig. Men det är ju också lite sent påtänkt för såna som mig.

I övrigt är det mest som förut. Föroreningar, Monte Carlo-rallyt, kulturdebatter, glasstårtor, inget vidare på teve. GAIS ligger fortfarande under nerflyttningsstrecket i Division 2 Västra Götaland, men det är ju en liten tröst i bedrövelsen att de har sällskap av Blåvitt. Klasskillnaderna världen över är lika stora, om inte större: överklassen har randiga skjortor här också, medelklassen sparar pengar och arbetarklassen är arbetlös. Alla muslimska martyrer får sig tilldelade sjuttiotvå oskulder som belöning och alla kristna får en prenumeration på Det Bästa. Vi ateister får ingenting alls, och måste dessutom betala högre skatt. Irland är inte riktigt lika vackert som förut, det är ett visst *je ne sais quoi* som fattas. Rumänien, däremot, har blivit något alldeles i hästeväg. Det går dåligt för Expressen. Palmeutredningen håller på ännu, men Olof säger att han skiter i det numera, han har ju fullt upp som Lisebergschef. Det går bra för Aftonbladet. Men, som sagt, Basel ligger som vanligt vid Rhen, alla väger leder till Rom, och ingenting går upp mot en torsdagkväll i Vedbæk.

Och jag själv? Tja, jämna plågor, får jag väl säga. Har jobb som redaktör för en motortidning, hyggligt betalt, men rätt trist. Konstruerar korsord för några landsortstidningar, mest för skojs skull egentligen, hålla igång hjärncellerna och det. Jag spelar lite hockey då och då, fast värken dagen efter blir ju inte roligare med åren. En gång om året åker vi ett gäng till Torremolinos och busar, utan några fruar eller flickvänner. Jag dricker nog för mycket rödvin. Röker gör jag också. Har funderat på att börja läsa historia på halvtid. Blanketterna och broschyrerna har jag hämtat, men har inte gjort något åt det ännu. Får se.

Så så är det med det.

Steve hälsar, förresten.

© Gunnar Pettersson 2004

Fjärde kapitlet

Eller också kanske jag varken föddes eller dog. Kanske bara är en slags fyrtiotreenighet: min egen fader, min egen son och den heliga andemeningen. Kanske bara är ett konglomerat av möten och anekdoter utan någon annan början och något annat slut än en pärm därfram och en pärm därbak. Samt en rygg, för att hålla ihop det hela. Ungefär som skogsstigen: ett ting format av sedimenterade skeenden, den enda abstraktion man kan röra med handen. Händelsernas gång.

Att vara en abstrakt person - med abstrakt personnummer, abstrakta ovanor, abstrakta kreditkort, abstrakt flint - får självklart sina konsekvenser om man bestämmer sig för att skriva sina memoarer. För det första förhöjer det ju inte precis värdet på ens hågkomster. Spåren man lämnat efter sig i världen suddas ut. Allt mer sällan hörs människor referera till en som: "Han, ja...". En sak är i alla fall klar: de gånger jag blivit behandlad som om jag inte existerade går bara inte att räkna. Jag stod en evighet på Bernat och väntade innan någon iddes gå och hämta ett filter till en Fujitsu luftkonditionering. Brigitte Bardot svarade inte på ett enda av mina brev. Jag gav upp och började gå när det inte kom någon 24:a på fyrtio - fyrtio! - minuter.

Eller också kanske jag inte gjorde det.

Om man tillämpar Jimmy Stewart-principen och subtraherar mitt Wonderful Life från den senare halvan av tjugonde århundradet - vem och vad

© Gunnar Pettersson 2004

skulle blivit fattigare mig förutan? En snabb överslagsräkning visar att ett flertal välgörenheter skulle få justera sina konton neråt: de blinda med summa E49.50, cancerforskningen E33.20, Amnesty E510.50 och fängslade författare E2270.75[25]. Nittiofyra tiggare och hemlösa skulle dessutom gått miste om summa E1850.10, vilket skulle satt två av dem i direkt livsfara[26]. Den svenska litteraturen skulle fått överleva utan tre stycken romaner, två stycken essäsamlingar, en styck biografi, åtta stycken radiopjäser samt - troligtvis - den här boken. Joans jättefina Art Deco teservis skulle inte gått i kras 1978 och hon skulle inte blivit så ledsen. Ett antal tidningar och tidskrifter skulle fått vänta förgäves på manusen till drygt 300 artiklar och essäer av varierande längd. GAIS' knattelag skulle få räkna ner 1962-63-säsongens statistik med ett (1) mål. Hasse Nilsson skulle förmodligen inte fått jobb på Folkan och blivit så teaterbiten som han blev, även om han ändå skulle dött tolv år senare. Gerillasoldater i Vietnam skulle inte fått den uppmuntran det nu innebar att ett solidaritetsbrev från en svensk sjuttonåring lästes upp i FNL-radion. Freya Klier skulle inte behövt sitta i fängelse i ett och ett halvt år för att hon försökt fly till Sverige gömd ombord på ett kolfartyg i Sassnitz.

Framför allt skulle jag själv inte behövt sitta här och skriva ner en massa listor över stort och smått, inte behövt ägna mig åt en bok som äter upp sig själv och skiter ut en katalog. Fri från detta självrefererande, cirkelformade egoinferno. Fri att i stället skriva om den outgrundliga grupp människor som man skulle kunna kalla andra, det alternativa *enfer* som är *les autres*.

Det följande är sålunda en katalog över ett urval personer som alla delar den ganska unika egenskapen att inte vara jag.

1. Pindaros (518-c438 f.Kr.) var lovsångens, dityrambens och odets, mästare. Som sådan var han också den siste, och störste, i en tradition som praktiskt taget dog ut under hans egen levnad allt eftersom den framväxande tragedin absorberade den ena litterära formen efter den andra. Pindaros' speciella stil, hans stormar av hänförelse, var därför heller inte i allas smak; den kloka Corinna rådde honom till exempel att "så med handen, inte med hela säcken". Pindaros' emotionella impuls stammar ur hyllningen till de aristokratiska idealen - självhävdande, tävlingsmentalitet och ledarskap - som främst fann sina uttryck på slagfältet och i idrottstävlingar. Han kan därför låta mer främmande i moderna öron än exempelvis den homeriska epiken eller

---

[25] Jag har för övrigt alltid tyckt att det är de *fängslande* författarna som bär mycket av ansvaret för situationen på det här området. Varför tiger PEN?

[26] Intressant att notera är att enbart 24% av denna summa (eller E536.53) spenderades på sprit och andra droger, medan resten gick till avgifter på härbärgen, mat, alkoholfri dryck, dagstidningar och rulltobak.

© Gunnar Pettersson 2004

Sofokles' tragedier, men hans konst kvarstår ändå som ett oöverträffat tidigt exempel på en disciplinerad, sofistikerad och komplex korallyrisk form i den klassiska grekiska litteraturen. Huruvida han dog på en tisdag, eller hur vädret var, har aldrig gått att etablera.

2. Sten Wernersson (1909-88) var däremot en misslyckad novellförfattare som aldrig fick något publicerat överhuvudtaget, inte en rad, inte en bokstav. Hans "konst" kan bäst beskrivas som självömkande hämndfantasier riktade mot verkliga eller, oftare, inbillade fiender vare sig de fanns på Försäkringskassan eller Författarförlaget. Om Wernersson kan sägas ha en litterär stil så blir begreppet "litterär stil" helt enkelt meningslöst. Han försökte ändra sitt namn till Värnersson för att göra sig intressantare, men det hjälpte förstås inte. Han försökte skriva som Pär Rådström, men det kunde han förstås inte. Han försökte vara bohemisk och bara skriva på nätterna, men det orkade han förstås inte. Wernersson dog förbittrad och halvsenil i sin födelsestad, Simrishamn, en regnig tisdag i april 1988. Ironiskt nog visade det sig att han strax före sin bortgång beslutade överlämna samtliga sina manuskript till Simrishamns folkbibliotek, men att han i sin tilltagande sinnessvaghet tog fel på biblioteket och Texaco-macken, varför en än idag förbryllad Monica Olsson, expedit (34), står som ägare till Wernerssons hela litterära kvarlåtenskap.

3. Louis-Marie de La Révelliére-Lépaux (1753-1824) valdes in États Géneral som delegat för tredje ståndet 1789 och blev medlem av Konventionen tre år senare. Han gick under jorden under terrorn och blev efter Robespierres fall medlem av Direktoratet mellan 1795-99. Hans politiska inställning karaktäriserades av en bitter fientlighet gentemot kristendomen, som han ville ersätta med ett deistiskt system. La Révelliére-Lépaux hade ett inte oattraktivt utseende, med en aristokratisk näsa, vänliga, intelligenta ögon och en mun som tycktes ha fastnat i ett lätt ironiskt leende. Han gick hastigt och med bestämda steg, alltid i påfallande diskret klädsel med tanke på hans nobla börd, och ständigt åtföljd av mulatten Léon, som han inkluderat i sitt hushåll efter en resa till Martinique. La Révelliére-Lépauxs absolut främsta ambition var att dö en naturlig död, vilket han också gjorde, i Paris, tisdagen den 27 mars 1824, en kylig och småregnig dag när duvorna tycktes fler än någonsin på Palais de Louvres tak.

4. Hildegard av Bingen (1098-1179) var en tysk abedissa och religiös visionär som fann en postum roll som ett väldigt berömt helgon; även kallad "Sibyllan vid Rhen". Under ett mycket aktivt religiöst och intellektuellt liv fann

© Gunnar Pettersson 2004

hon bland annat tid att uppfinna sitt eget språk, hildegardska, som dessvärre ingen annan förstod, varför hon lade projektet på hyllan. Tjugosex stycken av hennes profetiska och apokalyptiska visioner samlades i boken 'Scivias' (1141-52) och rör frågor om kyrkan, om förhållandet mellan Gud och människor, samt det på den tiden så aktuella ämnet frälsning. Trots att inte en enda av hennes profetior gått i uppfyllelse har Hildegard blivit hedrad, inte bara med helgonskapet, utan också med intensiv uppmärksamhet från moderna feministiska kritiker. Hildegard dog en naturlig död i sitt kloster nära Bingen en lite grådaskig tisdag 1179. Underligt nog var det hennes namnsdag, den 17 september, ytterligare en händelse som hon inte lyckades förutse.

5. Carlos Enrique Sastre (1971-) är en bilmekaniker med egen firma med två anställda i Figueras, Spanien, också känd som Salvador Dalìs födelsestad. Sastres fru, Teresa Maria, är den som sköter räkenskaperna för Carlos själv har, som han brukar säga, *no cabeza para números*, inget huvud för siffror. De vanligaste märkena han får in är överlägset Renault och Citroën och felen med dem, uppger han, kan vara allt möjligt från bromsarna till tändningen, vad som helst. Då och då säljer han också begagnade bilar, men har aldrig tagit steget fullt ut och blivit regelrätt bilhandlare, trots att Teresa Maria föreslagit det flera gånger. Han kom i klammeri med polisen 1999 efter att en Renault Clio han sålt till en kusin till prästen for in i en bergvägg en ösregnig tisdag i februari, med följd att prästens kusin dog. Det visade sig att framdäcken varit i undermåligt skick. Polisutredningen lades emellertid ner när Figueras fick en ny borgmästare i oktober samma år: en viss Juan Antonio Mayol, som för många år sedan brukade knulla Carlos' mamma varje fredagseftermiddag efter jobbet och rent av kan vara Carlos' egentliga pappa. Men det vet Carlos så klart inget om.

6. Jesus av Nazareth (0-32 e.Kr.) behöver väl ingen närmare introduktion; de flesta har säkert sett bilder på honom i kyrkor eller på museer, kanske rent av läst om honom i Bibelns 'Nya Testamentet'. Han grundade som bekant en hel religion, kristendomen, och ville genom den hävda att det var för våra synders skull han dog, inte för något annat, och att vi bör visa honom en viss tacksamhet och respekt för det. Detta gör också många, än idag, framför allt i Amerika. Genom en procedur kallad transsubstantiation förvandlas varje söndag Jesus' blod till ett glas rödvin och hans kropp till ett kex, som kyrkobesökarna sedan får smaka på. Frågan om Jesus själv var kristen blev ett hett debattämne på artonhundratalet efter att Karl Marx överraskande kungjort att *Je ne suis pas marxiste*. Idag har de lärde kommit fram till att frågan måste

© Gunnar Pettersson 2004

besvaras med ja, eftersom det i Jesus' fall egentligen inte handlar om något mer komplicerat än att tro på sig själv, och ge järnet. De kristna har i modern tid samlats i tre huvudgrupperingar: romersk katolicism, kristendomen i originalversion, startad av påven; protestantism, en senkommen, mindre komplicerad version, startad av Luther; samt den anglikanska kyrkan, en blandning av båda, startad av Henrik VIII. Jesus dog mitt under ett fruktansvärt åskväder med hällande regn på långfredagen '32, som det året föll på en tisdag.

7. Östen Undén (1942-1960), ej att förväxla med den förre utrikesministern, var en ung grabb från Västervik som inget hellre ville här i världen än att bli en framgångsrik hallick. Han ville ha ett "stall", som han kallade det, av sköna unga damer med stora bröst som gick omkring på Västerviks gator och bjöd ut sina kroppar. Dessa damer skulle bo i ett stort hus mitt i staden, i rum placerade så att de alla hade var sin dörr in till hans eget stora och välutrustade kontor, där det bland annat också fanns en dubbelsäng. Att detta arrangemang skulle betyda att kontoret sannolikt inte fick plats med några fönster insåg han visserligen, men dagljus var å andra sidan något han gladeligen offrade på sina planers altare. Östen skulle bli så rik på sin verksamhet, och damerna så nöjda och tacksamma med sina löner och arbetsförhållanden, och kunderna så glada och så tillfredsställda, att polisen inte hade något annat val än att lämna honom i fred att bli ännu rikare, damerna ännu nöjdare och kunderna ännu gladare tills en vacker dag hela Västervik helt enkelt exploderade i en orgie av rikedom, förnöjelse och glädje. Det gick som man kunde vänta sig. Östen runkade ihjäl sig en tisdagsmorgon i augusti 1960. En lätt sensommarregn duggade på trottoaren utanför.

8. Gary Cooper (1901-1961), ej att förväxla med vaktmästaren på Whipps Cross Hospital, var en oerhört populär amerikansk filmstjärna som ofta spelade rollen av den vanlige, enkle mannen som modigt och rakryggat, men också tystlåtet och lite motvilligt, utförde alla de hjältedåd manuskripten krävde av honom. Cooper kom från en framstående familj, hans far satt i delstaten Montanas Högsta Domstol, så det föll sig naturligt för sonen att tidigt ge sig iväg till Hollywood för att bli cowboystatist och konstryttare. Framgångarna lät heller inte vänta på sig. Han blev en etablerad stjärna med filmer som 'The Winning of Barbara Worth'[27], 'The Virginian'[28] och 'A Farewell to Arms'[29]. Men

[27] 'Vinst på Barbro Värde' (1926)
[28] 'Gynekologen' (1929)
[29] 'Neurosedyn!' (1932)

© Gunnar Pettersson 2004

Coopers mest hyllade insats som skådespelare kom i vad som av någon oförklarlig anledning blivit en av de klassiska västernfilmerna, den löjligt överskattade och fantastiskt pretentiösa 'High Noon'[30], där han spelade den nypensionerade och nygifta sheriffen som försöker övertyga de fega invånarna i staden att försvara sig mot den hämndlystne revolvermannen som är på väg. Men det gör de inte. Ändå dör inte sheriffen i slutet. Hade han gjort det hade det varit en mulen tisdag och en bättre film.

9. Mogens Bredtoft (1938-) är dansk. Under hela sin patetiska ursäkt till liv har Mogens aldrig gjort en enda dags hederligt arbete, aldrig förtjänat en krona för familjens uppehälle, aldrig hjälpt till med disken, aldrig tvättat bilen, aldrig bytt en glödlampa, aldrig betalat en räkning, aldrig svarat på telefonen eller öppnat dörren när det ringt, aldrig tvättat sina kläder, långt mindre strukit dem, aldrig frågat hur någon mår, aldrig gratulerat någon på deras födelsedag, långt mindre köpt någon present till dem, nej han har aldrig lyft ett finger, såvida han inte behövt gå på toaletten eller äta middag. Mogens har en gnällig, ynklig röst. Mogens är lönnfet och sjukligt blek. Mogens klagar på att han har ont i magen om någon ber honom hjälpa till med något. Mogens vill ha maten på bordet prick klockan fem. Mogens har alltid rätt. Mogens ska alltid sitta i *den* fåtöljen framför teven och det är *han* som ska ha fjärrkontrollen. Mogens pruttar när det kommer besök. Mogens smaskar när han äter. Mogens kliar sig länge och väl i skrevet och luktar sedan på fingrarna. Mogens sa åt sin fru Ellen att satsa en hundralapp åt honom på Lotto. Mogens vann 12.3 miljoner. Ellen tittar ut genom sängkammarfönstret varje måndag kväll och undrar vad det ska bli för väder i morgon.

10. Anton Alois Wohlgefühl (1949-) är däremot tysk. Han har legat i djupt vegetativt tillstånd på ett kronikerhem i Essen allt sedan en svår ridolycka 1972. Hans nu åldriga mor har suttit hos honom varenda eftermiddag sedan dess. Hon talar om för honom vad hon gjort sedan föregående dag, vad grannarna sagt, vad det står i dagens tidning, vad den nya systern heter, hon som är svart som spader äss men verkar trevlig ändå. De enda ämnen hon undviker att tala om - förutom de uppenbara, som fotboll, sado-masochistiskt sex, bilar och motorer, och så vidare - är framför allt hästar och äktenskap. Ibland kommer hon på sig själv med att önska att Anton aldrig vaknade upp och hon känner sig mindre och mindre skamsen varje gång det händer. Det fyller henne med en märklig ängslan att hon skulle få sluta prata så mycket med honom, att han

[30] 'Stenad klockan 12 på dagen' (1952)

© Gunnar Pettersson 2004

skulle svara på vad hon sa, eller rent av be henne hålla tyst, att hon skulle behöva fylla i så många luckor sedan 1972. Hon tänker ibland att det borde finnas en bokserie, en slags årsböcker, speciellt för människor som har vaknat upp ur coma, för enligt läkarna kan man inte räkna med att han hört vad hon sagt under alla dessa år. Så en sen tisdagseftermiddag strax efter nyår 2001, precis som mamma gått hem, vaknar Anton upp ur sin tjugonioåriga dvala. Han vrider sakta på huvudet och ser ett fönster. Det rinner droppar ner för glaset. Han begravs i all stillhet en vecka senare, utan att ha fått veta ett dyft om sado-masochistiskt sex, och ganska lite om fotboll, bilar och motorer.

11. Otto Eduard Leopold, Prins av Bismarck, Greve av Bismarck-Schönhausen, Hertig av Lauenburg (1815-1898) var landsman till Anton Wohlgefühl. Men därmed upphör också alla likheter mellan dem, för Bismarck var förmodligen den mest inflytelserika och betydelsefulla gestalten i tysk och europeisk politik under sista hälften av 1800-talet. Han vann det fransk-tyska kriget 1871. Han enade Tyskland. Han införde sociala reformer. Han gav oss ordet 'Kulturkampf'. Han skrev sina memoarer. Han begravdes inte i någon stillhet alls. Framför allt dog han inte på en tisdag utan på en lördag, när solen sken.

12. Dog på en riktig ruskväderstisdag gjorde emellertid kvinnan som uppfann hjulet. Hennes namn känner vi av förklarliga skäl inte till, men hennes levnadsdatum kan med ett visst mått av precision sättas mellan cirka 4,650-4,600 f.Kr. Vad som hände var att hon en dag tappade en liten rund sten hon tänkt lägga på eldstaden där hemma och såg den rulla ner för en häll, för att till slut plumsa ner i dammen där de brukade tvätta sig. "Fan..." tänkte hon för sig själv, "Vad skulle hända om man plattade till en sån sten så att den bara kunde rulla åt två håll, framåt och bakåt, i stället för alla möjliga håll, och sedan gjorde hål i den, och sedan gjorde samma sak med en annan sten som var lika stor och satte en axel mellan dem, la på ett flak, spände för en oxe och åkte till stan för att gå på bio? Jo, det skulle bli ett jä-ä-ä-ävla liv, det är vad som skulle hända..." Sagt och gjort, hon bad sin man att ta fram yxan och börja hugga enligt hennes instruktioner, men han sa att han hade ont i magen så hon fick göra det själv. Fem månader senare stod kärran klar. Det var en tisdag. Det skvalade ner. Hennes man satte sig motvilligt bak på flaket medan hustrun glatt tog tag i tömmarna och sa "Ptroo", vilket oxen inte förstod, så hon gav den en ordentlig spark i ändan, och oxen fick panik, och ekipaget åkte iväg med en herrans nitti, över stock och över sten, och inte gick det att stoppa, och gubben skrek och gumman tjöt, och vips så åkte dom rakt över ett tvåhundrameters stup och

© Gunnar Pettersson 2004

krossades mot stenarna där nere. Fyrahundra år senare uppfann någon bromsen, men det var ju så dags då.

13. Tuesday Weld (1943-) är en amerikansk skådespelerska som upplevt något av berg-och-dalbanekarriär. Som barn var hon både modell och skådespelare. Men som med många barnstjärnor gick det som det gick. Hon fick ett nerväst sammanbrott vid nio års ålder, blev alkoholist vid tio, började ha kärleksaffärer vid elva, och försökte ta livet av sig vid tolv. Trots att hon på 1950- och 60-talen var en av den amerikanska filmens största tonårsstjärnor fick hennes karriär aldrig riktigt luft under vingarna. Hon medverkade i många filmer som hade orden 'Sex Kitten' med i titeln, ofta i kombination med ordet 'Teacher'. Men ingenting verkade stämma. Hon tackade till exempel nej till huvudroller i 'Lolita'[31], 'True Grit'[32] och 'Bob & Carol & Ted & Alice'[33]. Som tur var tackade hon i alla fall ja till en roll i Elvis Presleys 'Wild in the Country'[34], ett av hennes allra klokaste karriärdrag. Men hennes kopplingar till Kungen av Rock'n'roll slutar inte där, för när Elvis dog sexton år senare råkade hon befinna sig i New York och där regnade det på Tuesday.

14. Gunnar Pettersson (1947-) är en svensk författare bosatt i Tvååker. Pettersson har mer än någon annan i modern tid bidragit till vår förståelse av ugglan. Standardverket här är förstås 'Ugglor i Europa' (1984), vilken han samma år kompletterade med den oundgängliga 'Europas rovfåglar'. Men de flesta som följt Petterssons karriär med någon uppmärksamhet visste att något ännu viktigare väntade. Mycket riktigt, tolv år senare samlade han all sin expertis och erfarenhet på området i storverket 'Fakta om rovfåglar och ugglor' (1996), en bok som man skulle kunna säga erbjuder läsaren all ugglans klokhet med örnens gracila precision, en bok vars frånvaro på ens bokhylla berövar en rätten att kalla sig ens normalbildad. Pettersson uppger på förfrågan att det är honom fullkomligt likgiltigt om det regnar på tisdag eller inte.

15. Sir Alfred Danbury QC MP VCO KPMG (Bart.) (1922-1999), avslutningsvis, trodde han var något. Men det var han inte förrän blixten slog ner på honom tisdagen den 9 februari 1999. Då var han död.

---

[31] 'Pippi Nätstrump' (1962)
[32] 'Äkta grus' (1969)
[33] 'Göran & Britt-Marie & Hasse & Svetlana' (1969)
[34] 'Vildmarken' (1961)

© Gunnar Pettersson 2004

Nå, denna katalog skulle naturligtvis kunnat bli mycket längre, men utrymmet ger inte plats åt mer än ett begränsat antal personer. Jag tror emellertid min poäng framgår klart redan vid det här laget. Man skulle kunna se det som en version av Occams rakkniv: det är som alla vet oändligt mycket mer komplicerat att förklara vem man är jämfört med att förklara vem man inte är, och den enklare förklaringen är då alltid att föredra. Det är en slags elimineringsprocess, som naturligtvis aldrig går att avsluta, det vore ju absurt annars, men som ändå skänker, individ för individ, öde för öde, allt mer relief och kontur åt den jag - det vill säga ämnet för denna bok - kan tänkas vara. Man kan likna det vid att hugga bort den marmor som är överflödig om min gestalt en gång ska träda fram ur stenen, eller att låta andra trampa upp den skogsstig som leder fram till mig - det vill säga inte bara en frihet, utan ett frigörande[35].

Därför skulle det ge ytterligare skärpa åt mitt jags konturer att redogöra inte bara för skulptören utan skulptörens hugg, inte bara vandraren utan vandrarens vandring, det vill säga de *processer* som på motsvarande vis sprider ett förklaringens ljus över mig. Det följande är sålunda en katalog över ett urval händelser, begivenheter och intermezzon som alla karaktäriseras av det faktum att jag inte var med.

1. Den första torde vara ganska uppenbar: *Wienkongressen 1815*. Syftet med denna sammankomst var att dra ett streck under Napoleonkrigen och kan närmast beskrivas som den stormaktspolitiska motsvarigheten till Hasse & Tages sketch om restaurangnotan. Alexander förlorade Galicien till Frank, och Thorn till Fredrik Wilhelm, men fick i utbyte Warzawa av Fredrik Wilhelm. Fredrik Wilhelm fick också två-femtedelar av Sachsen och stora bitar av Westfalen, mycket tack vare Robert, som inte tyckte Ludvig skulle ha för mycket. Karl Johan fick Norge av Fredrik, men Fredrik fick Lauenberg av Fredrik Wilhelm, som i utbyte fick Pommern av Karl Johan. Frank å sin sida fick Lombardiet, Venedig, en stor del av Tyrolen, samt Toscana och Modena. Pius fick tillbaka Påvestaten och Marie-Louise fick Parma och Piacenza, men då blev Ferdinand sur och ville inte vara med längre. Som tur var hade de någon som skrev ner allt detta på en bit papper, vilket alla utom Ferdinand till slut undertecknade i juni 1815, men Ferdinand lät sig till slut övertalas. Detta kom senare att kallas 'statskonst', en form av abstrakt måleri huvudsakligen utfört med läppstift och blod.

---

[35] Jag har tidigare, i ett litteraturkritiskt sammanhang, kallat denna metod 'anomalistisk': "Den lineärt/kapitalistiska regeln (ex: 'Strindberg sa att det är synd om människorna') är i själva verket en klunga ('cluster') av lateralt/postkapitalistiska undantag (ex: 'Strindberg undrade om det är synd om människorna'; 'Strindberg befarade att det är synd om människorna' osv). Se Expressen 1986-12-22.

© Gunnar Pettersson 2004

2. *Gertrude Steins död*, vilken ägde rum den 27 juli 1946 i ett rum i ett hus på en gata i Paris. En gata med hus med rum i är inte ovanligt i en stad som Paris och det rum där Gertrude Steins död ägde rum var ett av de vanligaste av alla sådana rum. Sådana gator där det står mindre vanliga hus är däremot sällsynta och skulle man hitta ett sådant hus med ett ovanligt rum i så skulle man ha en sällsynt tur. Sådana ovanliga rum finns i regel inte på gator som är så vanliga oavsett om husen de finns i är vanliga eller ej, i synnerhet inte i Paris på den tiden och det rum där Gertrude Steins död ägde rum var inget undantag därvidlag. Ett undantag därvidlag vore emellertid en vanlig gata med vanliga rum men utan några vanliga eller ovanliga hus för rummen att finnas i. Ett rum kräver ett hus men ett hus kräver ingen gata och det vore ett högst ovanligt rum som inte krävde ett hus, vare sig där fanns en gata för huset att stå på eller ej. Det är det som gör det rum där Gertrude Steins död ägde rum så vanligt. Det är det som gör det hus i vilket det rum fanns där Gertrude Steins död ägde rum så vanligt. Det är det som gör den gata på vilken det hus stod i vilket det rum fanns där Gertrude Steins död ägde rum så vanlig, vanlig i alla fall under de omständigheter togs för normala i Paris på den tiden.

'Vad är svaret?' frågade Gertrude Stein strax innan hennes död ägde rum. Ingen visste svaret på frågan. 'Vad är då frågan?' svarade Gertrude Stein på deras tystnad. Men frågan var ju 'Vad är svaret?'. (Så här kunde det hålla på i evigheter...)

3. *När Uffe Skoglund fick sparken* från köket på Fröinge slott i mars 1998. Uffes avsked var väl inte direkt oväntat. Han hade fått sina två varningar, MBL-procedurerna var avklarade, etiketten på köksherryn var märkt. Alla väntade bara på nästa tabbe från Uffe, särskilt cateringmanagern Nils Bernheim.

Det var nära ögat några gånger. Uffe fick en beställning på tre 'Gazpacho med hummerstjärt och citrusmajonnäs' och lyckades producera tre tallrikar ljummen Heinz tomatsoppa som två frysta räkor hade drunknat i. En klick Hellmans och en citronskiva flöt modlöst omkring i den. Uffe överlevde på att gästerna inte vågade klaga, eftersom maten var så dyr.

Han fick en beställning på 'Fisksoppa med saffran och provençalskt grönt' som bestod av en sönderbruten fiskpinne, en bit burkmakrill, två räkor, en sardin i tomatsås, två liter vatten, en buljontärning, ett lagerblad, två spenatblad, och en bit ingefära. Uffe överlevde på att gästerna inte vågade klaga, eftersom slottet var så fint, och låg så vackert vid sjön.

Slutet kom när en grupp ingenjörer från ASEA beställde upp nattvickning: sju varmkorv med bröd, mos, bostongurka, lök, två sorters senap

© Gunnar Pettersson 2004

och ketchup. Uffe hade glömt beställa korv dagen innan. Vad han hade att erbjuda från vickningsmenyn var åtta korvbröd, två påsar chips, sex byttor dips, och hur mycket mos som helst. Han langade ihop en stor bricka med alltihopa på, plus rödbetor och ketchup och några dillkvastar som garnering, och skickade upp den tillsammans med en nota på 744:- inlusive moms. Nils Bernheim kom ner i köket en kvart senare, vit i ansiktet, svart i själen och med ett grått papper i handen.

Uffe har just i dagarna skrivit kontrakt på sin första teveserie, 'Uffe bjuder till...'.

4. *Sjuttonhundratalet* i sin helhet.

5. Det oväntade *mötet mellan Gunnar Ekelöf och Hans 'Tjalle' Mild* på Hotell Eggers i Göteborg, april 1963. Nu blev det inte mycket sagt under deras möte, det var mer en slags rådvill pantomim. De hade närmat sig receptionen från var sitt håll - Mild från entrén, Ekelöf från baren - men med en sådan perfekt samtidighet att ingen av dem, receptionisten minst av allt, kunde avgöra vem som hade förtur, järnkaminen eller diktaren. De tre växlade några snabba blickar. Ekelöf kände genast igen Mild. Mild hade inte en aning vem Ekelöf var. Receptionisten Folke (57) visste knappt var det var för dag idag (det var en tisdag). Mild tog ett halvt steg bakåt och tecknade med ena handen åt Ekelöf att gå före. Ekelöf tvekade. Folke tittade på Ekelöf. Mild log. Ekelöf insåg att charaden nu måste ta slut. Han lade femtio öre på disken och bad om två tjugofemöringar till telefonen. Folke utförde transaktionen med en yvighet som nog varit mer passande vid roulettebordet. Ekelöf sa tack och gick och ringde. Mild tog ett halvt steg framåt och bad om nyckeln till rum femtiotvå. Folke hörde att han var stockholmare, precis som gästen som bett om telefonväxel. Folke, född på Tjörn, var rätt imponerad av stockholmare för de verkade alla ha råd att bo på hotell.

6. Tid: sommaren 2001. Plats: President George W. Bushs ranch i Texas. Medverkande: President George W. Bush, President Vladimir Putin, två tolkar. *President George W. Bush berättar*: "[Putin] verkade i grund och botten säga att det fanns en högre makt... [Jag sa till Putin:] 'Jag tror man bedömer en människa efter något annat än politik. Jag tror det är viktigt för er och för mig att se djupet i en människas själ och karaktär... Jag blev rörd av det faktum att er mor gav er ett kors' [vilket Putin sedemera började bära runt halsen och fick välsignat i Jerusalem; en dag befarade Putin att korset gått förlorat i ett hus som brunnit ner]. Putin sa till mig, 'Det jag var mest orolig för var att jag förlorat

© Gunnar Pettersson 2004

korset som min mor gav till mig. Och en arbetare kom'. [Putin] ville säga till arbetaren, 'Hitta korset åt mig... Jag har förlorat mitt kors'. Arbetaren gick fram [till Putin och öppnade sin hand]. Och där var korset. [Putin sa:] 'Det var som om något hade bestämt att jag skulle ha korset'. Jag sa, 'Mr. Putin, President Putin, det är just detta allt handlar om - just DETTA är berättelsen om korset'".

7. *När Gustaf II Adolf år 1619 pekade* på just Gustaf Adolfs Torg och kunggjorde att här skulle staden - Göteborg - ligga. Nu var den här platsen långt ifrån något självklart val för majestätet. Han hade bland annat varit och tittat på Biskopsgården, Surte, Mölndal, till och med Askim - och han gillade vad han såg, potential fanns där massvis, inget snack om det - men kom till slut fram till att transportförbindelserna med den för stadsprojektet så viktiga hamnen lämnade mycket att önska på var och en av dessa orter.

Nå, när majestätet så vecklat ihop sitt pekfinger och stoppat tillbaka det innanför redingoten, befallde han fram kaleschen för att anträda återfärden till huvudstaden. Men just som han satt foten på ekipagets nedersta fotsteg kom en av hans spejare, Walerius Hansson, springande med andan i halsen...

-"Ers majestät, ers majestät! Engelska flottan har siktats vid Vinga!".

Kungen vände sig lugnt och sansat mot Walerius och frågade: -"Ligga de för ankar eller å boj?"

- "Å boj!"

- "Å boj?"

- "Å boj!"

Gustaf II Adolf hade därmed även lagt grunden för göteborgshumorn, för vilket en tacksam nation än idag hyllar honom.

8. *När Karl den Store,* som var en förvånansvärt blygsam man, *försökte få sin titel ändrad* till något inte fullt så pampigt - särskilt med tanke på att hans far hette Pepin den Lille. "Aldrig att jag skulle satt min fot i kyrkan den julen [år 800] om jag vetat att påven skulle göra mig till kejsare," klagade han till den frankiske historikern Einhard. Men gjort var gjort. När han återvänt till Aachen lite senare sammankallade han sitt koncilium och bad dem komma fram till något mer passande. Man arbetade i månader på problemet. Det gällde att hitta en titel som antydde Karls anspråkslöshet utan att för den skull falla in i en falsk blygsamhet, som ju bara skulle göra saken värre. "Karl den Bra"? "Karl den Alldeles Utmärkte"? "Karl den Bäste Vi Har, I Nuläget"?

Det gick förstås som det gick. I sin beundranvärda men kanske något naiva strävan att skapa, inte bara ett politiskt och militärt, utan ett intellektuellt centrum för det frankiska riket, glömde Karl bort att intellektuella kan i princip

© Gunnar Pettersson 2004

sitta hur länge som helst och fundera ut bättre lösningar på problemen, under tiden brukar problemen lösa sig själva ändå. Hade han en gång blivit tilldelad titeln Karl den Store så borde han inte blivit så förvånad över att hans undersåtar började ta för givet att Karl, ja han var onekligen "stor", som det sas: en stor kejsare, en stor krigsherre, en stor gestalt på den europeiska scenen. Faktum är att få eller inga som följt hans karriär svävade i något som helst tvivelsmål om hans storhet, minst av alla påven Leo III själv.

Inget enda av konciliets förslag fann någon ynnest hos kejsaren. "Karl den Högst Kompetente"? Och månaderna gick. "Karl den Långt Ifrån Oduglige"? Och månaderna blev till år, och under tiden tog Karl emot undersåtar och delegationer och ambassadörer som alla hälsade honom med orden "O Carolus Magnus!" och till slut orkade han inte bråka längre, utan accepterade sin storhet med en trött handvifting uppifrån tronen. Men hela livet ut, särskilt under ensamma stunder, kunde han komma på sig själv med att tänka: -"'Karl den Store'...? Jo-jo, det låter något det..."

9. *När Godot äntligen dök upp*. Detta inträffade i en mycket tidig version av den berömda pjäsen, nyligen återfunnen bland Samuel Becketts efterlämnade papper på Bibliotéque Nationale i Paris. Godot spatserar in på scen ungefär hälften igenom första akten, hur nonchalant som helst, och med sig har han sin fru, Violetta Godot. Det visar sig att Violetta haft lite kuckel ihop med Estragon för många år sedan och detta har Godot nu fått reda på efter att Vladimir försagt sig en kväll över ett glas öl. Godot går som en katt runt den heta gröten, en antydning här, en vink där, och Vladimir blir allt mer skräckslagen för han vet att Estragon inte precis är den som i första taget förlåter tjallare som han. Violetta själv har fortfarande varma känslor för Estragon och vill i själva verket att hemligheten ska avslöjas så att hon en gång för alla kan lämna den grymma och illistiga Godot, som i den här versionen mer än något påminner om Charles Boyer i 'Gasljus'. Hur som helst, det hela slutar i en oerhört dramatisk och våldsam scen med Godot och Estragon inbegripna i en kamp på liv och död, som når sin klimax när en förtvivlad Violetta tar upp en kniv och stöter den i Godots rygg och med ett "djuriskt läte" utropar: "Dö, din hund!" Estragon och Violetta förenas i en lång omfamning och Vladimir har en slutmonolog om kärleken och döden, och hur lika varandra de är, egentligen.

10. *När mannen som ägde de gadarenska svinen förgäves försökte få ut ersättning* för hjorden som kastat sig över stupet efter att Jesus sagt åt de onda andarna att fara in i dem. För Jesus åkte ju rätt omgående över till andra sidan Genesarets sjö, så hos Frälsaren fanns inget att hämta. Där stod svinaherden, ruinerad. I

© Gunnar Pettersson 2004

arton år hade han slitit och kämpat för att få ihop en någorlunda dräglig tillvaro för sig och sin familj. Och priserna på skinka och bacon var inte precis överdådiga på den tiden eftersom så många ansåg att grisar var "orena" djur (på väldigt skrala grunder, för övrigt). Vad skulle han göra? Vart kunde han vända sig? Jesus hade ju ingen organisation att tala om, eller tala med, ingen han kunde skicka en faktura till. Mirakel kan vara nog så imponerande, men de sätter ingen mat på bordet. Eller ja, det kanske de gör ibland, men det var ju inget svinaherden kunde gå omkring och hoppas på. Nej, det var inte snyggt gjort av Jesus, det höll hans vänner med honom om. Hela livet ut kämpade han för att få upprättelse, men ingen ville lyssna. Till och med hans vänner tröttnade till slut på hans eviga tjat om dessa grisar. Han dog - gallsprängd, paranoid och ensam - som historiens förste rättshaverist.

11. *När Svante Adamsson, 33, äntligen fattade att UFOs inte existerar*. Det var en måndagsmorgon som Svante stirrade skräckslaget på alla de böcker om pyramiderna och videos om Roswellincidenten han hade i hyllan. Han insåg till sin förtvivlan vilka undermåliga resonemang och halvfascistiska runkfantasier och manipulerade "bildbevis" han hade svalt hull och hår. Och han kände sig så pinsam att han bara kunde sätta händerna för ansiktet och stöna i sin avgrundsdjupa tröstlöshet.

Läsaren: "Men säg oss då, Gunnar - exakt hur pinsam kände han sig?"

Jo, han kände sig som om han kissat på sig mitt på Stureplan en fredagkväll på sommaren, i vita jeans. Som om en kypare just talat om för honom att steak tartare tyvärr inte serveras genomstekt på den här restaurangen. Som om han satt i närbild i direktsänd TV och just hade fnyst fram ett kort skratt så att en snorloska for ut ur näsan och nu låg och dallrade på hans mustasch.

Han kände sig rent av som om han vore en välkänd författare och kulturjournalist som hade för vana att plagiera långa stycken ur Times Literary Supplement och New York Review of Books och stoppa in dem i sina egna artiklar, tills någon talade om för honom att han inte var ensam i Sverige om att läsa anglosaxiska kulturtidskifter.

Han kände sig som om han vore en renommerad bokförläggare som försökte, men inte lyckades, glömma bort att han en gång hade erbjudits den svenska rätten på Salman Rushdies 'Midnattens barn' och tackat nej, och sedan erbjudits Umberto Ecos 'I rosens namn' och tackat nej till den också.

Han kände sig som om han vore en oerhört framstående och mäktig kulturpersonlighet som en gång råkade tappa sin portfölj på en inte okänd kulturredaktion på en inte okänd morgontidning i Stockholm, så att ett

© Gunnar Pettersson 2004

vältummat exemplar av Erich von Dänikens 'Chariot of the Gods' ramlade ut och hamnade så att kulturpersonlighetens exlibris syntes på försättsbladet och under den en handskriven inskription som lydde: "Om du bara visste, Erich, om du bara visste..."

Svante skänkte hela sin bok- och videosamling till Myrorna och sa att han hade ärvt dem av en avlägsen släkting. Men det var ingen som hade frågat honom om saken, så de undrade ju lite grand.

12. Det första och enda *mötet mellan James Joyce och Marcel Proust*. Scenen är Sidney Schiffs våning i Paris i maj 1921.

Schiff: -Får jag lov att presentera... Mister Joyce... Monsieur Proust...
Proust: -Det var inte igår...
Joyce: -Läget...?
Proust: -Knallar och småspringer...
[Tystnad]
Joyce: -Håller du på med nåt nytt, eller...?
Proust: -Njä... Funderat på en deckare...
Joyce: -Å fan...
[Tystnad]
Proust: -Själv?
Joyce: -Pffff... Kanske nåt mer medvetande-... -ströms-... -aktigt...
[Tystnad]
Proust: -Du, min taxi har nog kommit...
Joyce: -Kanon. Ta det lugnt. Men ta det.
Proust: -Säger vi.

13. *När Nick och Shereen Langan åkte fast* för en uråldrig brittisk lag kallad *Confectionary Abuses Act*, "övergrepp mot konfekter", i december 1970. Brottet gällde närmare bestämt en påse Non-Stop (som för övrigt kallas 'Smarties' i England). Nick hade nämligen läst en artikel i undergoundtidningen Oz om diverse avancerade sexlekar och hade speciellt fastnat för en där kvinnan först stoppade in ett antal Non-Stop i muttan så att färgen smälte, varefter det var upp till mannen att manövrera ut dem oralt innan de hunnit smälta ända ner till chokladen. När påsen så var avklarad trädde mannen på henne, men drog omedelbart ut igen - och simsalabim! En psykedelisk stake i arton virvlande Non-Stop-nyanser! Ville man så kunde man sedan lackera den färgglada fallosen med lite sockerlösning och vänta tills den stelnade och blev blank och fin, varefter man kunde slå in den i cellofan och sedan bjuda sin partner på en klubba.

© Gunnar Pettersson 2004

Shereen var förstås med på noterna. Efter någon timmas grundligt och noggrant laborerande hade de också åstadkommit en praktfullt färgsprakande totempåle på Nick. Sockerlösningen stod och svalnade på spisen, Shereen höll på att leta efter en bit cellofan och Nick satt i sängen och beundrade sitt brokiga bogspröt - när plötsligt ytterdörren slogs i spillror och in rusade ett elitförband ur Karamellernas Rätt I Samhället, KRIS[36]. -"Händerna mot väggen!" skrek major Fazer, medan hans kollega sergeant Bassett rev omkring i sängkläderna och till slut hittade den tomma Non-Stop-påsen: "*Exhibit A...*" muttrade han och gav Fazer en menande blick. Fazer gick fram till Nick och väste i hans öra: -"Betrakta dig som torsk, grabben..." Men Nick var inte den som lät sig skrämmas så lätt: -"Ingen domstol i världen kan fälla mig...! Non-Stop har inga känslor! Karameller har ingen själ! Släpp mig, fascistjävel!" Fazer gnäggade hånfullt: -"Kom och titta här, Bassett!" sa han och pekade med batongen mot Nicks psykedeliska, men nu vissnade, stolthet. -"*Hmm, Exhibit B...*" muttrade Bassett och gav Fazer ännu en menande blick. -"OK, mannar" sa Fazer, "ta ner dom till häktet! Marsch!"

Men lyckligtvis blev processen inte långvarig. Två dygn senare lades förundersökningen ner och Nick och Shereen lämnade häktet som fria människor. Det råkade sig nämligen så att Shereens pappa var en inflytelserik konservativ parlamentsledamot, och ordförande för den brittiska konfektindustrins etiska råd, som själv en gång hade prövat på Non-Stop-tricket med en ung hotellstäderska från Malta.

14. *Hatmatchen Tjeckoslovakien-Sovjet* i Prag 1968. Särskilt inte sista perioden.

15. *Den Judiska Världssammansvärjningens Årsmöte*, med efterföljande galaföreställning, Olof Palme-Salen, Folkets Hus, Göteborg, 17-21 December 2001.

Det hade som vanligt inte kommit så många delegater som arrangörerna hoppats på det här året heller. Faktum är att andelen deltagare jämfört med antalet utskick hade gått ner med 6% från föregående år, enligt Moshe Simonssons, den ständige sekreterarens, beräkning. Tjugosex stycken hade kommit, närmare bestämt. Många vågade kanske inte flyga efter 11 september, tänkte Moshe.

Där var alltså de gamla vanliga ansiktena, de gamla vanliga ordningsfrågorna, de gamla vanliga grälen längst bak i salen. Levi Levinskij från Kiev tog som vanligt upp frågan om den progressiva beskattningen som

[36] Vars franska motsvarighet, de fruktade "Bon-bons Macoutes", har för vana att riva låren av salta grodor och äta upp dem.

© Gunnar Pettersson 2004

ett effektivt sätt att få den ariska rasen på fall, men han vann som vanligt inget gehör. Där var som vanligt någon ung virrhjärna från Amsterdam som höll ett eldigt tal om att det var dags att återuppliva de medeltida metoderna - "som bevisligen fungerade!" - främst då att döda kristna barn och använda deras blod till offerriter, men som vanligt var det ingen som hade mage för något sådant. Ben Bauman krävde som vanligt mer "pornografi och smutslitteratur" för att korrumpera oskuldsfulla *goyim*-sinnen, och alla gäspade som vanligt när han satte sig ner. Och som vanligt blev det en debatt om huruvida förhandlingarna skulle hållas uteslutande på hebreiska, och som vanligt röstades förslaget ner med en bekväm majoritet.

Moshe satt uppe på podiet och tittade förstrött ut genom fönstret. Snön föll i tunga, grå schok därute. En spårvagn gnisslade in på Järntorget och stannade vid hållplatsen. Det hördes svag musik uppifrån restaurangen. De skulle ha Bob Dylan som huvudattraktion på galaföreställningen. Men han hade inte kommit ännu, sas det. Moshe gjorde en anteckning för att påminna sig själv: "*Bob D.: Ingen Hava-Na-Gila!!!!*" De borde ju egentligen haft något svenskt, tänkte Moshe, någon popgrupp till exempel. Som JVS:s sexmästare hade han som vanligt letat igenom Radio Islams listor för att hitta något i den vägen. Men han fastnade inte för någon särskild. Många hade han faktiskt inte ens hört talas om.

Och Schmuel Ashkenazi, kassören, bad som vanligt deltagarna att gräva djupt i fickorna, för finanserna var som vanligt ansträngda, och många hade som vanligt glömt att förnya sina prenumerationer på medlemstidningen, Dagens Nyheter. Moshe gjord en anteckning till: "*Och ingen Yiddische Mama!!!*".

Nå, som förut finns här naturligtvis oändligt mycket mer marmorflis att bli av med, oändligt många fler fotsteg att trampa. Jag har exempelvis inte ens rört vid andra världskriget. Renässansen har fått gå oomnämnd. Earl Scruggs lyser med sin frånvaro, Bader-Meinhofligan likaså.

Men härifrån får jag, återigen av utrymmesskäl, låta läsaren klara sig på egen hand. Förhoppningsvis har något som liknar en armbåge börjat träda fram ur skulptörens marmor, måhända har vandraren hittat en framkomlig bit mellan två spensliga björkar i skogen.

Jag kan bara uppmana läsaren att greppa nytt tag om mejseln, att knyta pjäxorna och ta nya kliv längs min vindlande stig. För detta är naturligtvis inte allt.

Jag har inte ens börjat.

© Gunnar Pettersson 2004

© Gunnar Pettersson 2004

Femte kapitlet

Jag föddes den 23 juni 1951 och inget var sig därefter likt. Särskilt inte nuförtiden. Nu liknar det ju ingenting. Nu kan varenda en av oss gå omkring och säga att det är bara jag som har förståndet kvar, det är alla andra som inte är kloka - och det har varenda en av oss alldeles rätt i! Det är ju helt vansinnigt. Så var det inte när jag var ung.

När jag var ung var det ingen som frågade. Undrade vi något fick vi gå till apoteket och köpa tabletter, sedan var det bra med det. Visst hade vi det fattigt, men vi kände oss rika ändå. Sanningen att säga, vi hade inte ens råd med väder när jag var liten, men gnällde vi för det? Nänämen, inte när det fanns cykelställ att stjäla och blottare att se på. Det var våran underhållning. Inte som nuförtiden när man ska vara så solbränd och allmänbildad och med i teve hela tiden.

"Morsan svär och farsan super" brukar det ju heta. Jag kunde skattat mig lycklig om de hade klarat ens det.

Min skola hette Livet, och den var hård.

Men jag är inte den som är bitter.

Födelsedagar, till exempel, visste jag inte ens vad det var för något förrän jag en dag fick komma hem till en kamrat och se honom få den ena presenten efter den andra: leksaksbilar, fiaspel, fotbollar, presentkort. Ingen hade talat om för mig att jag borde haft med mig en egen present till honom, så hans föräldrar tyckte jag var en snyltare och sa åt honom att inte umgås med

© Gunnar Pettersson 2004

mig längre. Ingen ville leka med mig på många, många år. I alla fall inte förrän jag kom in på barnhemmet, där det fanns många farbröder som gärna ville leka 'brottas' och 'slickepinn' på helgerna. De var rätt snälla överlag. Jag fick många saker av dem. Miniatyrflaskor. Remmar. Utslag.

Men, som sagt, jag är inte den som gärna skryter med sådant, som om det gällde någon slags tävling i elände. Det finns människor som haft det mycket värre. Det finns säkert sådana som förlorat hela sin familj i hissolyckor. Jag har i varje fall min lillebror Rune kvar, även om socialförvaltningen inte vill tala om var han bor någonstans.

Nej, ser jag på vad folk får stå ut med runt om i världen så har jag sannerligen inte mycket att klaga på. Jag ser arma människor med huvudena på skaft, tända brasor utmed vägarna, judar på begravning, präster överallt. Jag brukar knäppa på min radio när jag duschar och blir lika ställd varje gång. Det låter som de ständigt har ordet på tungan, vad-heter-det-nu-igen, jag har det precis, äh det kommer väl. Förr i världen kunde man slå upp det i en uppslagsbok, eller åtminstone hade man vett nog att förbereda sig tillräckligt väl så man slapp sitta där som en stammande idiot framför mikrofonen.

Kort sagt, vi hade det nog bättre förr. Solen sken som en blixt från klarblå himmel, samlagen stod som spön i backen, och pappa kom hem med lönen varje fredag. Jag hade en liten hund som hette Yrsel, han var min bästa vän, han kunde mig utan och innan. Vem kan det nuförtiden? Vi hade andra ord för saker och ting, ord man sällan eller aldrig hör idag, som "bekymmersamt", "legio", "konsumpatrask", "vänslas". Färgerna var väl inte direkt fylligare, men de tog sig gärna ett glas efter jobbet. På det intellektuella området fick vi helt enkelt nöja oss med vad vi hade: empiri och Nathan Söderblom, bland annat. Något sådant som kaosteori, till exempel, skulle vi sett som en obeskrivlig lyx.

Jag måste dock understryka att det inte handlar om nostalgi här. Långt därifrån. Om jag haft en avsikt med den här boken så är det om något att visa att det må ha varit bättre förr, men är det verkligen rättvist att jämföra med det helvete vi lever i nu? Naturligtvis inte. Joe har just idag, i skrivande stund, gått sin allra sista dag i skolan och står i begrepp att själv ge sig ut i världen. Jag försöker ge honom vad råd jag kan - passa dig jävligt noga för enstöringar som är med i skytteföreningar; gör kondomen till din vän; svara aldrig på spam för då kommer det bara mera spam - men vad jag än säger till honom så stirrar han på mig som om jag inte är klok, barn av sin tid som han är. Och det gör han som sagt alldeles rätt i. Skulle detta vara spånen av min levnads lärdom, var det för detta min generation fick förmånen att växa upp under tiden och lära sig veta hut? Jo, pyttsan.

© Gunnar Pettersson 2004

Och ändå, och ändå. Ändå kommer minnena sprudlande tillbaka som dräktiga tikar. Ta mig! Ta mig! Vi brukade leta ollon i snårskogen och kom alltid sent tillbaka, porten var låst, mamma hade gift om sig. Vi brukade samla gamla tidningar och sålde dem till pensionärer och köpte mera tid för pengarna. Två delar gin till en del vermouth och Lotta Svantesson visade trosorna gratis. Och alla cykelturerna vi tog upp till Sisjön och Tvärberget, korgen full med äpplen och myggbett, C-G Hammarlund på transistorn. Alla skärgårdsbåtarna vi tog den där sommaren när vi hade bestämt oss för att hitta en å på en ö, fast det lyckades vi ju aldrig med. Hur många tröjor har jag inte ägt som varit målstolpar? Hur mycket tomtebrus? Hur många hänger med till Svinesund och tittar på bron? Ja, herregud...

Egentligen kanske det inte var så mycket bättre förr, snarare att det var mer självklart. Det var därför vi inte undrade så mycket som man gör nu. Man gick till skolan, man gick till jobbet, man gick och drev, och det kom aldrig för en att ifrågasätta varken skolan, jobbet eller drivandet, som om det skulle finnas något bättre, eller för den delen sämre, alternativ. Det innebär förstås inte att vi var några lydiga slavar under de givna omständigheterna, några sömngångare i status quo. Vi hade våra revolutioner vi också. Våld och hemskheter. Chock och förtvivlan. Men vi visste alltid att chocken så småningom skulle lägga sig och historien rulla vidare på den knaggliga vägen, inte som idag när historien blivit så försenad att många av oss valt att ge upp och gå hem i stället. På samma sätt vore det fel att säga att vi var lyckligare då. När lyckan kommer till byn tar ju självklarheten fembussen in till stan. Men vi sparade i alla fall inte på berömmet, och vi tog emot beröm lika entusiastiskt. Vi berömde de svarta i USA för att de var svarta och vi tackade och tog emot när de sjöng sin gospel bara för oss. Vi berömde solen för att den sken så vackert, och blev lika smickrade när våra bönder fick sitt regn. Sådant ser man inte ofta idag, i alla fall inte där jag bor.

Hur ska man då närma sig ett sådant "bättre" förflutet, om nu inte på ett nostalgiskt vis? Jo, man får helt enkelt ta skeden i vacker hand och acceptera det sjabbiga privilegium det innebär att aldrig ha behövt dra ut krig, aldrig behövt ha exceptionellt många övertygelser, aldrig behövt surra fast sig vid masten i passagen mellan historiens Scylla och framtidens Charybdis. Jag har talat med många krigsveteraner under åren och de säger alla samma sak: det är ett helvete att leva, och att leva just nu, som fastsurrad vid den *groundhog day* när deras kamrater levde och deras kamrater dog, medan officerarna länsade vinkällarna i de övergivna herrgårdarna. Jo, bördan på min generations skuldror är självklart lättare, men den är också otympligare, besvärligare att handskas med. Det står visserligen inget om döden i våra pensionsbesked, men

© Gunnar Pettersson 2004

pengarna räcker ju inte ens till begravningskonfekten. Vi har visserligen inte sett det med egna ögon, men odjuret är fortfarande löst. "*War is the health of the state*".

Skedar och vackra händer kan också komma väl till pass när vi blir tvungna att haka ner våra privilegier och överlämna makten till alla de glesbygdsbarn och nykläckta studenter och debuterande rebellpoeter som vi envisats med att sätta till världen. Fast det är inte utan att man ibland kan titta på den kommande generationen och gripas av en avgrundsdjup förtvivlan. De vet ju inte hur man ens stavar indoktrinering i Sverige. Storögda kommer de och frågar en om man var med på den där "bårhusockupationen" på sextiotalet. Få av dem skulle känna igen en enda dags hederlig arbetsskygghet ens om den sparkade dem på smalbenen och bad om en spänn. Men, det är klart, handen på hjärtat, sa inte våra föregångare ungefär samma sak om oss? "Tror du Moa Martinsson bara var glamour, glamour, glamour? Nä du, det låg hårt arbete bakom den kvinnans framgångar!" röt min svenskalärare åt mig en gång. Hade man inte känt doften av hemmanazismen på reträtt, sas det, så hade man inte levt. Vi visste inte ens hur man stavade sterilisering. Så nog går det på ett ut i det långa loppet, även om man som alltid måste vara två om det.

Men, som jag antydde i början, det går heller inte att komma ifrån att den värld vi lämnar över till dem inte alls är så snygg och prydlig och självklar som den vi själva fick överta. Den har förvandlats från HSB till rivningslägenhet, fast utan de billiga hyrorna: skitiga fönster, en konstig lukt på dass, massa reklam i brevlådan. Och där sitter vi framför teven och undrar vadnäst? Jo, hallåmannen säger att en kartell har lagt ett bud på våra liv, och att de tänker betala för dem med våra egna skattepengar. Villaägarnas fanor smattrar i innerstan och deras barn går på Operation Dörrknackning i tältstäderna, de ber om vårt förtroende vid nästa omröstning. I nolltoleransens namn gör man allt för att bli av med knarklangarna utom att ta knarklangningen ifrån dem. I impopularitetens namn ser sig de politiskt inkorrekta tvingade att skriva i tidningar med miljonupplagor. I det goda samvetets namn förklarar man krig mot fattigdomen för att kunna sälja vapen till båda sidorna. Och ingen vågar ställa frågan: vem porträtterar porträttörerna?

Nu är det förstås så att alla, utom ungdomen av idag, har rätt att klaga på att tiden är ur led. En jeremiad kostar inte mycket för oss med normalinkomster. Klagomål är ett språk vi alla kan. Däremot krävs det mer spott i näven och järn i glaset för att kunna dra fram de bättre sidorna hos samtiden, att så att säga kunna beklaga helveteseldarna samtidigt som man uppskattar den goa värmen. Jag ska villigt erkänna att förbättringar har skett här och var, att nuet i vissa lägen har ett försprång på det förflutna. På min tid

© Gunnar Pettersson 2004

visade statistiken att man i snitt sov bort tjugotre år av sitt liv, en siffra som gjorde mig så förskräckt att jag låg sömnlös i flera dygn. Idag fattar man ju mer än väl att man skulle få tillbringa många tråkiga uppesittarnätter för sig själv om man var ett undantag till den regeln. Och hur vi klarade oss utan epost begriper jag helt enkelt inte. Att en premiärminister flyttar in på Downing Street med en luftgitarr i bagaget måste ju ses som något slags framsteg, även om han bara kan början på 'Satisfaction' på den. Och hur vi klarade oss utan asylsökande begriper jag helt enkelt inte. Det går heller inte att förneka att Sovjetunionens upplösning en gång för alla befriade det ryska folket från en massa orealistiska förhoppningar om ett bättre samhälle, särskilt beträffande det som följde. Man anklagar ibland min generation, orättvist enligt min mening, för en nära nog kriminell tystnad vad gäller kommunismens brott - som om slavarbete och folkmord var något man gick omkring och skröt med! Klass mot klass var minsann ingen utflykt i det gröna, det krävdes hårda nypor och en praktiskt taget obegränsad förmåga att stå ut med marxistisk prosa, ett ting format av ohyvlat trä och konkreta produktionsförhållanden. Och hur vi klarade oss utan Ecstasy på skoldanserna begriper jag helt enkelt inte.

Så om läsaren skulle be mig att trots allt riskera samtidens föraktfulla blickar och tala om vilka lärdomar jag dragit av mitt liv, så måste jag i ärlighetens namn svara - inte en enda, av det enkla skälet att jag för det mesta haft uppmärksamheten på annat håll. Lika lite som man ber en dagdrömmare bli brandman eller ber en minimalist generalisera, bör man be mig dra sensmoralen av ett i långa stycken fullkomligt obegripligt leverne. Trots allt, den fråga jag ställt mig allra oftast är "Vad i herrans namn var det för nåt?" och något svar lär det inte komma, inte nu. Det är alltså inte bara dålig hållning som gör att jag står här som ett levande frågetecken. En sann historia: just som kapten Cook stigit i land som den förste vite mannen i Australien fick han syn på ett konstigt djur som skuttade förbi med sin unge i en påse på magen, så han frågade en inföding "Vad i herrans namn var det för nåt?" och infödingen svarade "*Kan-ga-roo*", vilket betyder "Inte den blekaste", "Fråga inte mig", "Hur ska jag veta det?" Detta är för mig ett centralt ögonblick, essensen av min erfarenhet, definitionen av min livsresa: det låter absolut korrekt, vi har fått ett nytt ord på ett nytt djur. Det är bara det att det egentligen betyder "Vet ej". *Not a fucking clue, my friend*.

Denna radikala aningslöshet, att fortfarande vara så illa underrättad efter ett helt halvt sekel, gör dock att jag närmar mig framtiden med en förväntansfull idioti som det inte är alla förunnat att besitta. Jag kopplar upp hunden och tar en promenad i det gröna i den trygga förvissningen att vi som tillhör det profana partiet kommer att kamma hem segern, förr snarare än

© Gunnar Pettersson 2004

senare. Inte idag, inte i morgon, men snart. Solen skiner från en klarblå himmel. Mammorna vallar sina hutlösa ungar in och ut ur skuggorna, ett älskande par har somnat under en lögn, trafiken brusar långt borta. Uppifrån kullen ser jag telekomsprötet peka på himlen och Londons Öga sakta, sakta vända blicken uppåt. Jag lägger mig på gräset och tittar på en fotbollsmatch mellan några killar på lunchrast och några andra på heroin. Det är en ojämn match. Pundarna får ingen ordning på spelet. Dom borde nog kalla sig Nederlaget. Jag lutar mig tillbaka och blundar för solen och funderar på vad jag ska ta mig till härnäst. Att jag får börja om från början är ju klart, det får jag alltid göra. Men jag börjar få slut på ställen att börja om på. Materialet har börjat sina därför att världen har blivit mindre, mycket beroende på att japanerna har blivit större, vilket i sin tur går tillbaka på att de äter mer nötkött än tidigare japanska generationer gjorde, hamburgare och liknande.

Plötsligt hör jag Blue morra och tittar upp. Det är ju Gavin som kommer släntrande, sätter sig ner bredvid mig. Tyckte väl det var du. Det var inte igår. Allt väl ombord? Jodå. Gavin har just gett ut en historik över handeln med fruset vatten, "Hur is från New England gav världen svalka" heter undertiteln. Isens historia. Det slår mig att jag kanske borde ge mig på något liknande, marginalhistoria verkar ju sälja rätt bra. Vi har redan tulpanen. Vi har potatisen. Torsken. Penisen. Longituden. Nu isen. Vad finns det kvar? Skohornet? Ryggontets historia? Egentligen borde jag ju ta makrillen, det är klart. Intressant faktum nr. 1: ingen äter makrill i Amerika, där betraktar man den på sin höjd som kattmat. Intressant faktum nr. 2: ingen vet var ordet 'makrill' kommer ifrån, det tidigaste omnämnandet finns i en medeltida flandersk text, *macarellus*, sedan är det stopp. Nu är det en händelse som ser ut som en tanke att *krill* är en slags plankton: kan makrillen vara en avlägsen skotsk släkting? Intressant faktum nr. 3: det finns bara en tunnelbanestation i hela London vars namn inte innehåller någon av bokstäverna i ordet *mackerel* - vilken? Första rätta svaret insänt till makrill@powrd. demon.co.uk vinner en enkelbiljett från den stationen till valfri destination på Londons tunnelbanenät. Eller kanske en bok om illaluktandets historia, '*Don't Stand By Me: A Cultural History of Bad Whiffs*'.

Väl hemma igen har solen gått ner bakom Haverstock. Jag drar upp persiennen. Sista eposthämtet för dagen. Sextonåriga Tatiana vill visa mig sina bröst. Det finns bättre sätt att tjäna $$$$$. Hundratusen epostadresser gratis. Det finns bättre sätt att tjäna $$$$$. Någon som kallar sig Horace skriver: "Gratulerar, du har fått Nobelpriset". -"I vadå?" skriver jag tillbaka och tar mig sedan en snabb titt på Tatianas bröst, men dom var inget att hänga i granen precis. "Det händer i GAIS". Inte gör det det i Allsvenskan i alla fall, den saken

© Gunnar Pettersson 2004

är klar. Oavgjort mot Qviding... Det är varken mer eller mindre än en skandal[37].

[37] Absolut...

© Gunnar Pettersson 2004

A P P E N D I X

I. TACK

Jag vill tacka några personer som varit till stor hjälp medan jag skrivit den här boken.

Den första är jag själv. Det är nog inte för mycket sagt att jag varit en rik källa till hågkomster, erfarenheter och goda råd, parat med ett osvikligt kritiskt öga, som varit mig till enorm nytta under arbetets gång.

Nils Schwarz på Expressen är mer än värd den hundralapp jag stoppade in i recensionsexemplaret av min senaste bok. *Don't spend it all at once*, som det heter.

Jan Guillou vill jag tacka bara för att han finns till.

Några av de personer jag skrivit om har av förklarliga skäl fått fingerade namn. Så till exempel heter "Jess" i verkligheten Annie Foulds, "Svenne Hanssons" riktiga namn är Lars-Erik Bodin, smiskglada "Helen" heter Abigail Houseman, och Arne har jag genomgående kallat "Ruth". Tack alla.

Till sist vill jag ge en uppriktig och varm eloge åt alla de modiga entrepenörer som trots ett kompakt politiskt motstånd och drakoniska gränskontroller ser till att vi européer får tillfälle att hälsa så många flyktingar och asylsökande välkomna till våra länder.

II. BASSETT'S LIQUORICE ALLSORTS: TILL FRÅGAN OM DEN OFFICIELLA NOMENKLATUREN

Den alltid lika hjälpsamma Sarah Whiles på Trebor Bassett Ltd:s kundrelationsavdelning meddelar på förfrågan att de individuella konfekterna i Liquorice Allsorts-kartongen[38] har den officiella engelska nomenklatur som återges nedan. Jag har, jämte typbeskrivningarna, också lagt till mina egna svenska översättningar, av vilka jag använt några i boken. Dessa kan naturligtvis inte betraktas som officiella, och en del läsare kan säkert ha invändningar. Men jag är inte ovillig att ta en diskussion om saken. Intresserade läsare kan höra av sig via epost: allsorts@powrd.demon.co.uk.

Chips är de runda, ganska tjocka som ser ut som skottkärrehjul med däck av kokosfondant och nav av lakrits. Kan vara gula eller rosa. Jag tycker 'Chips' överhuvudtaget är en rätt lam och intetsägande benämning på dessa de nästan godaste av allsortsarna, så jag har i stället kallat dem *kokosrullar*.

Plugs är de cylinderformade med bara lakrits. 'Plugs' är däremot ett rätt bra namn, så *pluggar* tycker jag passar alldeles utmärkt.

---

[38] Jo, jag vet att man bara kan köpa dem i påsar nuförtiden, men i början på 70-talet handlade det uteslutande om kartonger, så för att undvika anakronismer använder jag konsekvent ordet "kartong" i den här boken.

© Gunnar Pettersson 2004

Twists är de flätade med bara lakrits. Här kan man ju knappast säga något annat än *flätor*.

Rock är de cylinderformade med lakrits utanpå och vit sockerkräm inuti. Benämningen 'Rock' begriper jag inte alls. Särskilt som 'rock' i en engelsk konfektkontext också, eller snarare främst, betyder polkagris. Här får man alltså improvisera på svenska. Vad sägs om *slangar*?

Buttons är de knoppriga runda, antingen rosa eller blå, med gelé inuti. Här är återigen översättningen given: *knappar*. De små knoppriga kulorna kallas för övrigt 'non-pareils' (sv: 'något eller någon som söker sin like', dvs. 'makalösgodis').

Cube är de fyrkantiga med fem lager, två lakrits och tre med antingen vit eller färgad sockerkräm. 'Kuber'? Njae... för tråkigt. Jag föreslår *femdäckare* (se nedan).

Nuggets är de fyrkantiga med tre lager, ett lakrits och två med vit, rosa, brandgul eller brun sockerkräm. *Tredäckare*, i konsekvensens namn.

Berties, slutligen, ska vara lakritssmakande vingummin formade som "Bertie", alltså Allsorts-gubben med den höga hatten på loggan, men några sådana har jag aldrig sett, så de kan vi nog lämna därhän. Skulle en översättning behövas får vi nog anlita *Bertil*.

III. LITTERATUR

Anon, *Anon: en komplett bibliografi*, Göteborg 1999.
Barnacle, Nora, *Käringen mot medvetandeströmmen: min självbiografi*, Trieste 1944.
Bingen, Hildegard av, *Scivias*, Bingen 1147-52.
Bourne, Randolph, "The State", New York 1918.
Gud (red.), *Bibeln*, Stockholm 1917.
Lippi, Marcus, *Om: Det zenbuddhistiska motivet hos Lars Ahlin*, Vimmerby 1980.
Noonan, Peggy, *When Character Was King: A Story of Ronald Reagan*, New York 2001.
Olofsson, Ingemar, *De kroatiska böckerna I-IV*, Zagreb 1971.
Pettersson, Gunnar, *Nattsvärmaren*, Stockholm 1980.
- *Reträtten*, Stockholm 1982.
- *Idiotikon*, Uppsala 1985.
- *Vad skall kungen göra nu?*, Stockholm 1987.
- *Endast propagandan är sann*, Stockholm 1995.
- *Mannen som kom tillbaka från de döda: en bok om skandalförfattaren Gustaf Ericsson*, Stockholm 2000.
Proust, Marcel: *På spaning efter den halte trippelmördaren. En kommissarie Blasé-deckare.* Paris 1923.
- *På spaning efter det onödiga offret. En kommissarie Blasé-deckare.* Paris 1924.

© Gunnar Pettersson 2004

- *På spaning efter den självbelåtna polisen. En kommissarie Blasé-deckare.* Paris 1925.
Skoglund, Uffe, *Uffe bjuder till fest*, Stockholm 2002.
Svenningsson, Peter, *Taube med manifestet: När Evert hejade på kommunismen*, Motala 1995.
Wolf, Tom, *Fåfängligheternas bål*, Stockholm 1987.

IV. INDEX

Alla goda ting 3
Avestaforsen, se Brus

Bildt, Carl, se Pleijel, Agneta
Blodskam 24

Dylan, Bob 1, 38

Födelsedag 2, 83

GAIS-Blåvitt 6-0
Grammofon, se D-spelare
Gröt 2

Hejsan på er alla, se P-barn
Hela boken 1ff

Klockan 12
Konjak 103

Leander, Zarah, se På mig

Oralsex 69

Petré, Torsten 21
Pleijel, Agneta, se Bildt, Carl
Promille 0, 8
Pundkurs 14, 25

Skansen, se Glora kyrka
Standargatan 7

Vat 69

Wienervals 1, 2, 3, 1, 2, 3

© Gunnar Pettersson 2004